

1. Poziom wykonania samorządowych budżetów

Jednostki samorządu terytorialnego województwa dolnośląskiego (165 gmin, 26 powiatów, 4 miasta na prawach powiatu i województwo samorządowe) zrealizowały w 2018 r. łącznie dochody w wysokości 19 162,9 mln zł i wykonały wydatki w wysokości 19 981,5 mln zł. Wykonane dochody były łącznie o 1 655,2 mln zł, a wydatki o 2 402,1 mln zł wyższe od wykonanych w 2017 roku. Dynamika wzrostu dochodów JST wyniosła w regionie 9,5% i była na zbliżonym poziomie ustalonych średnich dla wszystkich JST w kraju (9,6%), natomiast dynamika wydatków JST wyniosła w regionie 13,7% i ukształtowała się na poziomie wyższym niż średnia dla JST w kraju (12,7%).

Wzrost dochodów dolnośląskich JST w 2018 r. był wynikiem wzrostu dotacji celowych (o 16,0%), wzrostu dochodów własnych (o 8,3%) oraz wzrostu subwencji ogólnej (o 4,5%). Wzrost wydatków dolnośląskich JST spowodowany był zwiększeniem wydatków majątkowych (o 53,2%) głównie poprzez przyspieszenie tempa inwestycji w sektorze samorządowym¹ (wzrost wydatków inwestycyjnych o 61,2%) oraz wzrostem wydatków bieżących (o 5,9%).

Plany dochodów uchwalone w budżetach dolnośląskich JST zostały wykonane w 98,6%, a plany wydatków w 94,1%. Stopień wykonania samorządowych budżetów w regionie ukształtował się niemal identycznie jak średnia w kraju, która dla dochodów wyniosła 98,5%, a dla wydatków 93,2% planowanych wielkości. Plan dochodów nie został w pełni zrealizowany w budżetach 136 jednostek (117 gmin, 18 powiatów i 1 miasta na prawach powiatu). Na niepełne wykonanie planu wydatków ogółem oddziaływało wykonanie planu wydatków bieżących w 94,1% i planu wydatków majątkowych w 87,8% (kwotowo, odpowiednio, o 633,9 mln zł i o 615,1 mln zł niższych niż planowane).

Analiza stopnia wykonania planu dochodów i wydatków w budżetach jednostek poszczególnych szczebli wskazuje, że tylko województwo samorządowe zrealizowało dochody na poziomie wyższym niż planowane — odpowiednio 103,8%, przy realizacji wydatków na poziomie 98,4%. Realizacja planu dochodów i wydatków w budżetach samorządów lokalnych ukształtowała się na poziomie niższym niż planowany i wyniosła: w powiatach — 97,2% i 93,5%, w gminach — 97,7% i 92,6%, a w miastach na prawach powiatu — 99,4% i 96,1% planowanych wielkości.

Wykonanie planu dochodów na poziomie wyższym (o 4,5 punktu proc.) niż wykonanie planu wydatków pozytywnie oddziaływało na poprawę wyniku i zmniejszenie łącznej kwoty deficytu w stosunku do kwot określonych w uchwałach budżetowych. W 2018 r. budżety dolnośląskich JST zamknęły się zbiorczo deficytem — w wysokości 818,5 mln zł, przy planowanym w wysokości 1 789,3 mln zł. Na taki wynik wpłynął odnotowany ujemny wynik budżetów gmin w wysokości 678,7 mln zł, budżetów powiatów — 53,9 mln zł i budżetów miast na prawach powiatu — 189,8 mln zł oraz dodatni wynik w budżecie województwa samorządowego — 103,9 mln zł.

Z danych publikowanych na stronach Ministerstwa Finansów wynika, że w 2018 r. budżety jednostek samorządu terytorialnego w Polsce zamknęły się zbiorczo deficytem w wysokości 7 539,8 mln zł (przy planowanym deficycie w wysokości 22 880,3 mln zł), a liczba jednostek z deficytem wzrosła do 1991 (w 2017 r. deficyt dotyczył 1432 jednostek).

Poziom wykonania dochodów i wydatków oraz wynik realizacji budżetów dolnośląskich JST w 2018 r. przedstawia tab. 1.

¹ Uchwała Rady Ministrów z dnia 23 kwietnia 2018 r. w sprawie Wieloletniego Planu Finansowego Państwa na lata 2018–2021 (M.P. poz. 455).

Tabela 1. Dochody i wydatki oraz wynik budżetów dolnośląskich JST w 2018 r.

Wyszczególnienie	Dochody			Wydatki			Wynik budżetu				
	plan	wykonanie	procent wykonania planu	plan	wykonanie	procent wykonania planu	per saldo [tys. zł]	deficyt		nadwyżka	
	[tys. zł]	[tys. zł]		[tys. zł]	[tys. zł]			[tys. zł]	liczba JST	[tys. zł]	liczba JST
JST ogółem	19 441 271	19 162 986	98,6	21 230 602	19 981 507	94,1	-818 521	-983 485	152	164 964	44
Gminy, z tego:	9 880 084	9 656 486	97,7	11 157 028	10 335 222	92,6	-678 736	-726 047	129	47 311	36
– miejskie	3 143 292	3 060 329	97,4	3 448 607	3 195 032	92,6	-134 704	-147 415	21	12 711	10
– wiejskie	3 022 908	2 992 901	99,0	3 486 805	3 218 469	92,3	-225 568	-243 497	60	17 929	18
– miejsko-wiejskie	3 713 883	3 603 257	97,0	4 221 616	3 921 721	92,9	-318 464	-335 136	48	16 671	8
Powiaty	2 240 784	2 177 085	97,2	2 386 273	2 230 951	93,5	-53 866	-67 594	19	13 728	7
Miasta na prawach powiatu	6 111 708	6 074 866	99,4	6 517 609	6 264 710	96,1	-189 844	-189 844	4	0	0
Województwo samorządowe	1 208 695	1 254 549	103,8	1 169 692	1 150 624	98,4	103 925	0	0	103 925	1

Wyniki realizacji budżetów dochodów JST za 2018 r. wskazują, że:

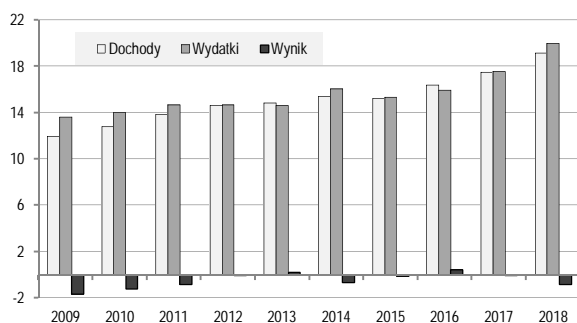
- 181 JST realizowało budżet z planowanym deficytem, a ostatecznie rok budżetowy deficytem zamknęły 152 (77,6%) JST — 129 gmin, 19 powiatów i 4 miasta na prawach powiatu — łącznie na kwotę 983,5 mln zł (dla porównania — w 2017 r. deficyt dotyczył 103 budżetów łącznie na kwotę 329,4 mln zł),
- 15 JST realizowało budżet z planowaną nadwyżką, a ostatecznie rok budżetowy nadwyżką zamknęły 44 (22,4%) JST — 36 gmin, 7 powiatów i województwo samorządowe — łącznie na kwotę 164,9 mln zł (dla porównania — w 2017 r. nadwyżkę odnotowano w 93 budżetach JST łącznie na kwotę 257,8 mln zł).

Wyniki analiz wskazują na poprawę wyniku w stosunku do planu w budżetach 186 JST, z których:

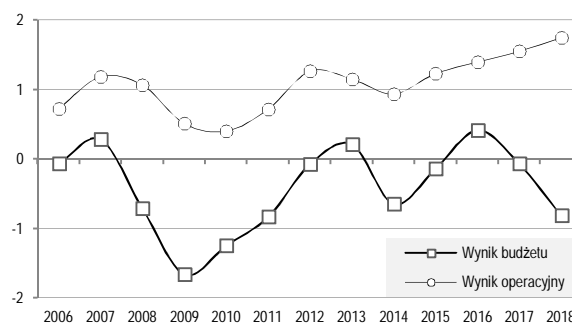
- 30 uzyskało nadwyżkę przy planowanym deficycie,
- 144 zrealizowały deficyt niższy od planowanego,
- 12 uzyskało nadwyżkę wyższą od planowanej.

Wynik gorszy od planowanego dotyczył budżetów 10 JST i oznaczał:

- pogłębienie deficytu w budżetach 7 JST (Kudowa-Zdrój, Krośnice, Malczyce, Mściwojów, Zgorzelec w., Żarów i Powiat Polkowicki),
- wystąpienie deficytu przy planowanym zrównoważeniu budżetu (Powiat Złotoryjski), nieuzyskanie pełnej kwoty planowanej nadwyżki (Międzyzlesie) oraz wystąpienie deficytu przy planowanej nadwyżce (Pielgrzymka).



Rys. 1. Dochody i wydatki oraz wynik budżetów dolnośląskich JST w latach 2009–2018 (w mld zł)



Rys. 2. Wynik budżetu i wynik operacyjny dolnośląskich JST w latach 2006–2018 (w mld zł)

Analiza zmian poziomu dochodów i wydatków dolnośląskich JST w latach 2008–2018 pozwala zauważyć znaczący wzrost dochodów i wydatków w 2018 r., szczególnie widoczny przy odnotowanym spadku w 2015 r. oraz spowolnieniu ich wzrostu w latach 2012 i 2013. W roku budżetowym 2018 wzrost wydatków wyprzedził wzrost dochodów (o 4,2 punktu proc.), co wyraziło się zwiększonym deficytem w wysokości 818,5 mln zł (w 2017 r. wyniósł 71,7 mln zł).

Zmiany poziomu dochodów i wydatków oraz wynik realizacji budżetów dolnośląskich JST w latach 2009–2018 przedstawia rys. 1.

W 2018 r. kolejny raz (od 2013) odnotowano wzrost zadłużenia dolnośląskich JST — łączna kwota długu wzrosła o 583,9 mln zł (dla porównania w latach 2016 i 2017 wzrosła odpowiednio o 32,8 mln zł i 194 mln zł). Pomimo wysokiego wzrostu zadłużenia (o 7,9%) relacja łącznej kwoty długu do dochodów uległa obniżeniu do 41,6% (w 2017 r. wyniosła 42,2%), o czym zdecydował znaczący wzrost dochodów ogółem — o 9,5%.

Z danych publikowanych na stronach MF wynika, że w 2018 r. zadłużenie JST w kraju (w ujęciu zbiorczym) wzrosło (o 10,4%), a jego relacja do dochodów (przy wzroście dochodów o 9,6%) wyniosła 30,2% (w 2017 r. wyniosła 30,0%).

Poziom wyniku operacyjnego i jego oddziaływanie na wynik budżetu przedstawia rys. 2.

Zgodnie z zasadą zrównoważenia budżetu bieżącego, określoną w art. 242 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz.U. z 2019 r. poz. 869), zwanej dalej „u.f.p.”, wydatki bieżące nie mogą być wyższe niż dochody bieżące powiększone o nadwyżkę bieżącą z lat ubiegłych i wolne środki². Wyniki realizacji budżetów w 2018 r. wskazują na zachowanie tej zasady przez wszystkie dolnośląskie JST. Dla porównania — w 2015 r. zasady tej nie zachowały 2 gminy, a w pierwszym roku jej obowiązywania (2011) — aż 11 JST.

W 2018 r. nadwyżkę operacyjną określoną różnicą dochodów i wydatków bieżących uzyskało 195 JST — 165 gmin, 25 powiatów, 4 miasta na prawach powiatu i województwo samorządowe — łącznie w wysokości 1 747,2 mln zł. Deficyt operacyjny wystąpił w budżecie Powiatu Zgorzeleckiego i został pokryty wolnymi środkami, o których mowa w art. 217 ust. 2 pkt 6 u.f.p.

Zgodnie z zasadą wyrażoną w art. 243 ust. 1 u.f.p. — relacja łącznej kwoty spłat wraz z należnymi odsetkami i wypłatami z tytułu udzielonych poręczeń do planowanych dochodów ogółem nie może przekroczyć średniej arytmetycznej relacji dochodów bieżących powiększonych o dochody ze sprzedaży majątku oraz pomniejszonych o wydatki bieżące do dochodów ogółem określonych dla trzech lat poprzedzających rok budżetowy³. Relacja ta zwana jest dopuszczalnym wskaźnikiem spłat lub IWZ (indywidualnym wskaźnikiem zadłużenia samorządów).

W przypadku niespełniania wymogów określonych w art. 242–243 u.f.p. na etapie uchwalania budżetu i wieloletniej prognozy finansowej JST ma zastosowanie przepis art. 240a ust. 1 u.f.p., dotyczący opracowania i uchwalenia przez JST programu postępowania naprawczego, podlegającego zaopiniowaniu przez regionalną izbę obrachunkową. Zgodnie z art. 240a ust. 8 u.f.p., w przypadku nieopracowania programu naprawczego lub braku pozytywnej opinii budżet JST ustala regionalna izba obrachunkowa. W 2018 r. program postępowania naprawczego realizowała gmina Przemków. Zastępcze ustalenie budżetu JST na rok 2018 dotyczyło Powiatu Milickiego. Ponadto w trzech przypadkach niespełnienia relacji z art. 243 ust. 1 w wyniku zmiany budżetu zostały ustalone budżety w części dotkniętej nieważnością (Powiat Kamiennogórski, Powiat Legnicki i Powiat Złotoryjski).

Z realizacji samorządowych budżetów w 2018 r. wynika podwyższenie IWZ obliczonego zbiorczo dla wszystkich JST w regionie na podstawie wykonania budżetów w latach 2016–2018 — do 11,6% dochodów (wzrost o 0,3 punktu proc.).

Wykonanie budżetów przez dolnośląskie JST w 2018 r. wraz z wynikiem budżetu i wynikiem operacyjnym oraz poziomem zadłużenia przedstawia zestawienie 1, dane w przeliczeniu na 1 mieszkańca — zestawienie 2, a wskaźniki i relacje — zestawienie 3 (na końcu opracowania).

2. Wielkość i dynamika dochodów

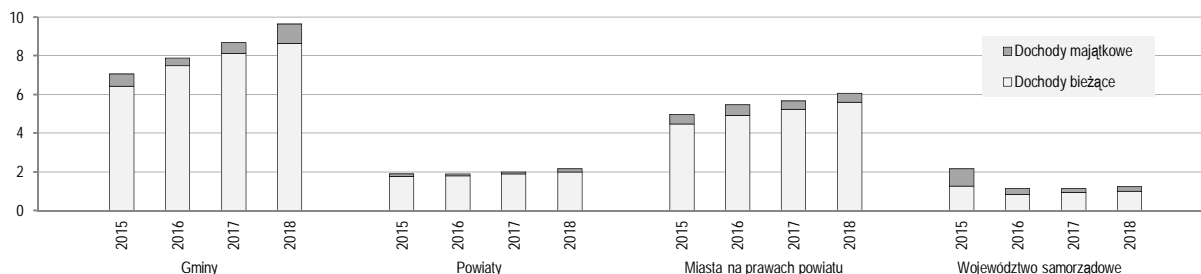
Dochody dolnośląskich JST w 2018 r. wyniosły łącznie 19 163 mln zł (przy planowanych 19 441,3 mln zł) i były o 1 655 mln zł (o 9,5%) wyższe od wykonanych w 2017 roku. Dynamika wzrostu dochodów JST w regionie była o 0,1 punktu proc. niższa od średniej krajowej (dynamika dochodów JST w kraju wyniosła 9,6%), co przełożyło się na 7,6% udział dochodów dolnośląskich JST w dochodach wszystkich JST w kraju (podobnie jak w 2017 r.).

Analiza zmian poziomu dochodów dolnośląskich JST wskazuje na wzrost dochodów w budżetach jednostek wszystkich szczebli i typów gmin. Najwyższy wzrost dochodów uzyskały gminy, łącznie o 983 mln zł

² Zmiana art. 242, w brzmieniu ustalonym ustawą z dnia 14 grudnia 2018 r. (Dz.U. poz. 2500), będzie miała zastosowanie po raz pierwszy do opracowania i wykonania budżetu oraz wieloletniej prognozy finansowej JST na rok 2022.

³ Zmiana sposobu ustalenia relacji (zmiana art. 243 ust. 1 u.f.p.) będzie miała zastosowanie na lata 2020–2025, a jej dalsza modyfikacja na rok 2026 i kolejne lata.

(tj. o 11,3%, z tego miejskie o 12,3%, wiejskie o 11,3% i miejsko-wiejskie o 10,5%). Dochody powiatów były wyższe o 173,5 mln zł (o 8,7%), miast na prawach powiatu o 400,1 mln zł (o 7,0%), województwa samorządowego o 98,6 mln zł (o 8,5%) od uzyskanych w 2017 roku. Realny wzrost dochodów dolnośląskich JST, przy uwzględnieniu wskaźnika inflacji na poziomie 1,6%, wyniósł 7,9%.



Rys. 3. Dochody dolnośląskich JST w latach 2015–2018 (w mld zł)

Zmiany poziomu dochodów dolnośląskich JST w latach 2015–2018 prezentuje rys. 3, a poziom oraz dynamikę dochodów w 2018 r. przedstawia tab. 2.

Plan dochodów określony w uchwałach budżetowych dolnośląskich JST na rok 2018 został wykonany w 98,6% (podobnie jak w 2017 r.), z tego dochody bieżące w 100,8%, a majątkowe w 82,2% planowanych wielkości. Zrealizowane dochody bieżące (17 285,8 mln zł) stanowiły 90,2%, a dochody majątkowe (1 877,2 mln zł) 9,8% dochodów dolnośląskich JST w 2018 roku. Dochody bieżące były wyższe od wykonanych w roku poprzednim o 1 056 mln zł (o 6,5%), natomiast dochody majątkowe o 599,3 mln zł (o 46,9%). Według średnich dla kraju dochody bieżące JST wzrosły o 6,3%, a dochody majątkowe o 61,6%.

Tabela 2. Dynamika dochodów dolnośląskich JST w 2018 r.

Wyszczególnienie	2017			2018					Dynamika dochodów (2017 = 100)		
	dochody ogółem	z tego:		dochody ogółem	z tego:		struktura dochodów		ogółem	bieżące	majątkowe
		bieżące	majątkowe		bieżące	majątkowe					
	[tys. zł]						[%]				
JST ogółem	17 507 747	16 229 809	1 277 938	19 162 986	17 285 765	1 877 220	90,2	9,8	109,5	106,5	146,9
Gminy, z tego:	8 673 439	8 135 217	538 223	9 656 486	8 648 636	1 007 850	89,6	10,4	111,3	106,3	187,3
– miejskie	2 724 280	2 574 597	149 683	3 060 329	2 722 479	337 850	89,0	11,0	112,3	105,7	225,7
– wiejskie	2 689 110	2 521 502	167 608	2 992 901	2 710 329	282 572	90,6	9,4	111,3	107,5	168,6
– miejsko-wiejskie	3 260 050	3 039 118	220 932	3 603 257	3 215 828	387 429	89,2	10,8	110,5	105,8	175,4
Powiaty	2 003 561	1 895 178	108 383	2 177 085	1 989 732	187 353	91,4	8,6	108,7	105,0	172,9
Miasta na prawach powiatu	5 674 810	5 257 554	417 256	6 074 866	5 627 590	447 276	92,6	7,4	107,0	107,0	107,2
Województwo samorządowe	1 155 937	941 861	214 076	1 254 549	1 019 807	234 741	81,3	18,7	108,5	108,3	109,7

Wskaźnik dynamiki dochodów bieżących dolnośląskich JST w 2018 r. ukształtował się w granicach od 105% (powiaty) do 108,3% (województwo samorządowe). Dochody bieżące gmin wzrosły łącznie o 513,4 mln zł (o 6,3%), z tego gmin wiejskich o 7,5%, gmin miejsko-wiejskich o 5,8%, gmin miejskich o 5,7%. Dochody bieżące województwa były wyższe o 77,9 mln zł (o 8,3%), miast na prawach powiatu wyższe o 370 mln zł (o 7%), a powiatów wyższe o 94,6 mln zł (o 5%).

W zakresie dochodów majątkowych odnotowano większe zróżnicowanie ich dynamiki w jednostkach poszczególnych szczebli i typów gmin. Rozpiętość zmian kształtowała się od wzrostu o 469,6 mln zł (o 87,3%) w budżetach gmin do wzrostu o 30 mln zł (o 7,2%) w budżetach miast na prawach powiatu.

Wyniki analiz wskazują, że wzrost dochodów dolnośląskich JST w 2018 r. — o 1 655 mln zł (o 9,5%) w stosunku do uzyskanych w roku poprzednim — był wynikiem realizacji:

- wyższych o 816 mln zł (o 8,3%) kwot dochodów własnych (w 2017 r. wzrosły o 6,4%),
- wyższych o 153,5 mln zł (o 4,5%) kwot subwencji ogólnej (w 2017 r. wzrosły o 1,8%),
- wyższych o 685,7 mln zł (o 16%) kwot dotacji celowych (w 2017 r. wzrosły o 12,4%).

Wzrost dochodów własnych dotyczył jednostek wszystkich szczebli i typów gmin. Najwyższy wzrost odnotowało województwo samorządowe (o 12,6%), a najniższy gminy miejsko-wiejskie (o 6,5%).

Poziom i dynamikę dochodów JST województwa dolnośląskiego w 2018 r. według głównych źródeł przedstawia tab. 3.

Tabela 3. Dynamika dochodów dolnośląskich JST w 2018 r. według głównych źródeł

Wyszczególnienie	Dochody w 2018 r.				Dynamika dochodów (2017 = 100)			
	ogółem	dochody własne	subwencja ogólna	dotacje celowe	ogółem	dochody własne	subwencja ogólna	dotacje celowe
	[tys. zł]				[%]			
JST ogółem	19 162 986	10 653 166	3 547 175	4 962 645	109,5	108,3	104,5	116,0
Gminy, z tego:	9 656 486	4 995 530	1 737 058	2 923 898	111,3	108,3	105,3	121,2
– miejskie	3 060 329	1 706 271	490 401	863 657	112,3	108,7	104,4	126,0
– wiejskie	2 992 901	1 509 890	567 641	915 370	111,3	110,1	106,7	116,5
– miejsko-wiejskie	3 603 257	1 779 369	679 016	1 144 871	110,5	106,5	104,7	121,6
Powiaty	2 177 085	838 932	752 853	585 299	108,7	110,3	100,5	118,6
Miasta na prawach powiatu	6 074 866	4 018 729	963 773	1 092 364	107,0	107,0	102,7	111,3
Województwo samorządowe	1 254 549	799 975	93 490	361 084	108,5	112,6	168,1	92,7

Na dynamikę wzrostu dochodów własnych dolnośląskich JST (108,3%) — wyższą o 1,9 punktu proc. niż w 2017 r. — pozytywnie oddziaływało:

- zwiększenie o 543,9 mln zł (o 12,3%) wpływów z tytułu udziału w podatkach państwowych (PIT i CIT), których wzrost odnotowano w JST wszystkich szczebli i typów gmin (od 5,7% w dochodach województwa samorządowego do 16,4% w dochodach gmin wiejskich); dynamika wpływów z tytułu udziału w PIT (114,1%) była wyższa niż dynamika wpływów z tytułu udziału w CIT (104,1%); wpływy z PIT określiły 94% kwoty wzrostu tych dochodów;
- zwiększenie o 184,8 mln zł (o 5,2%) wpływów z podatków i opłat lokalnych, w tym w dochodach miast na prawach powiatu o 6%, gmin miejskich o 5,3%, gmin wiejskich o 4,9% i gmin miejsko-wiejskich o 4%; największy wzrost odnotowano we wpływach z podatku od czynności cywilnoprawnych (o 53,6 mln zł, tj. o 28,9%) i podatku od spadków i darowizn (o 1,8 mln zł, tj. o 10,1%);
- zwiększenie o 29,8 mln zł (o 3,4%) wpływów z gospodarowania majątkiem, w tym ze sprzedaży majątku oraz zbycia i przekształcenia praw majątkowych; wzrost tych dochodów dotyczył województwa samorządowego, które odnotowało prawie trzykrotny wzrost (o 282,2%), powiatów (o 56%), gmin wiejskich (o 15,5%), gmin miejskich (o 8,3%), natomiast spadek tych dochodów odnotowały gminy miejsko-wiejskie (o 18,7%) i miasta na prawach powiatu (o 4%).

Wzrost dochodów JST w regionie z tytułu subwencji ogólnej — łącznie o 4,5% — wynikał ze wzrostu jej kwot dla JST wszystkich szczebli i typów gmin, tj. dla województwa samorządowego (o 68,1%), gmin wszystkich typów (wiejskich o 6,7%, miejsko-wiejskich o 4,7% i miejskich o 4,4%), dla miast na prawach powiatu (o 2,7%) i powiatów (o 0,5%).

Zmiany kwot subwencji ogólnej według jej części oraz środków na uzupełnienie dochodów — łącznie wyższych o 153,5 mln zł od kwot otrzymanych w 2017 r. — wynikają ze wzrostu części oświatowej o 80,6 mln zł (o 2,9%) do kwoty 2 866 mln zł i wzrostu części wyrównawczej o 78 mln zł (o 17,2%) do kwoty 531 mln zł. W części równoważącej i regionalnej subwencji ogólnej odnotowano natomiast spadek — o 1 mln zł (o 0,8%) do kwoty 125,9 mln zł; spadek dotyczył także środków na uzupełnienie dochodów, które wyniosły 23,7 mln zł i były o 2,3 mln zł (o 8,8%) niższe od otrzymanych w 2017 roku.

Dla porównania — wpłaty dolnośląskich JST do budżetu państwa na część równoważącą subwencji ogólnej w 2018 r. wyniosły łącznie 157,8 mln zł i były o 4,7% (o 7,7 mln zł) niższe niż w 2017 roku. Wpłat dokonało 12 gmin (60,5 mln zł), 4 powiaty (25,1 mln zł) i 1 miasto na prawach powiatu (72,2 mln zł). Kwota dokonanych wpłat była o 31,9 mln zł wyższa od łącznej kwoty części równoważającej przekazanej dolnośląskim JST z budżetu państwa w 2018 roku.

Odnutowany w 2018 r. wysoki wzrost dochodów dolnośląskich JST z tytułu dotacji celowych — łącznie o 16% — określił ich wzrost w dochodach gmin wszystkich typów (od 16,5% w dochodach gmin wiejskich do 26% w dochodach gmin miejskich) i wzrost w dochodach powiatów (o 18,6%). Dotacje celowe dla miast

na prawach powiatu były wyższe (o 11,3%), a dotacje dla województwa samorządowego spadły (o 7,3%) w porównaniu do otrzymanych 2017 roku.

Wpływ na wzrost kwot dotacji celowych w dochodach dolnośląskich JST w 2018 r. — łącznie o 685,7 mln zł wyższych niż w 2017 r. — miał wzrost kwot środków i dotacji otrzymanych na zadania własne finansowane z programów z udziałem środków UE — o 695,9 mln zł (o 133,2%) w stosunku do roku poprzedniego. Kwoty pozostałych dotacji osiągnęły poziom zbliżony do roku poprzedniego.

3. Struktura dochodów

Zróznicowanie dynamiki wzrostu dochodów dolnośląskich JST w 2018 r. według źródeł znalazło odzwierciedlenie w niewielkiej zmianie ich struktury. Nieznacznie obniżył się udział dochodów własnych (o 0,6 punktu proc.) do 55,6% oraz subwencji ogólnej (o 0,9 punktu proc.) do 18,5%, a wzrósł udział dotacji celowych (o 1,5 punktu proc.) do 25,9% dochodów.

Podobne przesunięcia w strukturze dochodów JST w 2018 r. miały miejsce w skali całego kraju — udział dochodów własnych pozostał na tym samym poziomie co w 2017 r. (49,3% dochodów), udział subwencji ogólnej obniżył się (o 1,2 punktu proc.) do 22,4%, a dotacji celowych wzrósł (o 1,2 punktu proc.) do 28,3% dochodów. Wyniki porównań wskazują na utrzymywanie się w dochodach JST w regionie, w porównaniu do średnich dla JST w kraju, zauważalnie wyższego udziału dochodów własnych (o 6,3 punktu proc.), a niższego subwencji ogólnej i dotacji celowych (odpowiednio o 3,9 i 2,4 punktu proc.).

Zmiany struktury dochodów dolnośląskich JST prezentują tab. 4 (lata 2016–2018) i rys. 4 (lata 2015–2018).

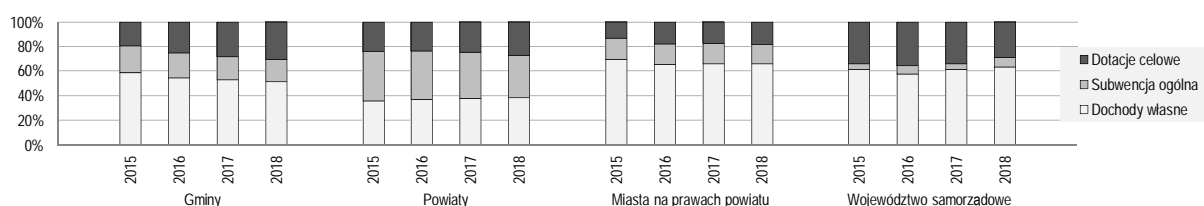
Tabela 4. Struktura dochodów dolnośląskich JST i tendencje jej zmian w latach 2016–2018 (w %)

Wyszczególnienie	Dochody własne			Subwencja ogólna			Dotacje celowe		
	2016	2017	2018	2016	2017	2018	2016	2017	2018
JST ogółem	56,4	56,2	55,6	20,3	19,4	18,5	23,3	24,4	25,9
Gminy, z tego:	54,6	53,2	51,7	20,3	19,0	18,0	25,1	27,8	30,3
– miejskie	58,8	57,6	55,8	18,0	17,2	16,0	23,2	25,2	28,2
– wiejskie	52,4	51,0	50,4	21,4	19,8	19,0	26,2	29,2	30,6
– miejsko-wiejskie	52,7	51,2	49,4	21,3	19,9	18,8	26,0	28,9	31,8
Powiaty	37,1	38,0	38,5	39,7	37,4	34,6	23,2	24,6	26,9
Miasta na prawach powiatu	65,6	66,2	66,2	16,6	16,5	15,9	17,8	17,3	17,9
Województwo samorządowe	57,9	61,5	63,8	6,7	4,8	7,5	35,4	33,7	28,7

Najwyższy udział dochodów własnych (66,2% — podobnie jak w 2017 r.) odnotowano w dochodach miast na prawach powiatu, a najniższy (39%) w dochodach powiatów (wzrost udziału o 0,5 punktu proc.). Udział dochodów własnych w dochodach województwa samorządowego wzrósł do 63,8% (o 2,3 punktu proc.), a w dochodach gmin obniżył się do 51,7% (o 1,5 punktu proc.).

Zróznicowanie udziału dochodów własnych w dochodach dolnośląskich JST w 2018 r. kształtowało się w następujących przedziałach:

- gminy miejskie — od 37% (Piława Górna) do 73,6% (Szklarska Poręba),
- gminy wiejskie — od 25,7% (Jemielno) do 75% (Jerzmanowa),
- gminy miejsko-wiejskie — od 24,7% (Lubomierz) do 78,7% (Polkowice),
- powiaty — od 25,5% (Lwówecki) do 59% (Wrocławski),
- miasta na prawach powiatu — od 49% (Legnica) do 71,2% (Wrocław).



Rys. 4. Struktura dochodów dolnośląskich JST w latach 2015–2018

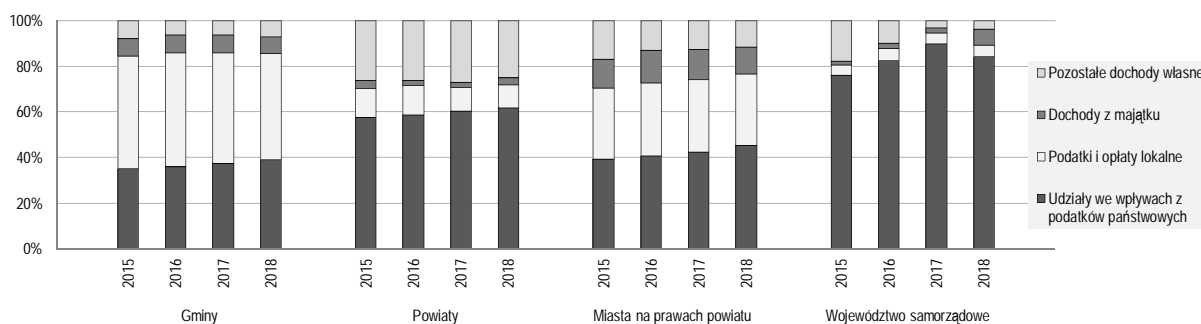
W strukturze dochodów własnych dolnośląskich JST dominowały wpływy z tytułu udziału w podatkach państwowych (PIT i CIT), które w 2018 r. określiły 46,7% ich dochodów własnych, z tego 84,5% dochodów województwa samorządowego, 61,9% dochodów powiatów, 45,4% dochodów miast na prawach powiatu i 39,1% dochodów własnych gmin.

Dochody z tytułu podatków i opłat lokalnych stanowiły 35% dochodów własnych JST, z tego 46,8% dochodów gmin i 31,5% dochodów miast na prawach powiatu oraz zauważalnie mniej w dochodach własnych powiatów i województwa samorządowego (odpowiednio 10,1% i 4,9%).

Dochody z majątku określiły 8,6% dochodów własnych JST, w tym 11,6% dochodów miast na prawach powiatu, 7,2% dochodów gmin, 7,1% dochodów województwa samorządowego i 3% dochodów powiatów. Pozostałe dochody stanowiły 9,8% dochodów własnych JST, a ich udział w określeniu dochodów kształtował się od 25% dla powiatów do 3,5% dla województwa samorządowego.

Zmiana struktury dochodów własnych dolnośląskich JST w 2018 r. w stosunku do 2017 r. wskazuje na wystąpienie niewielkich zmian, tj. podwyższenie udziału wpływów z PIT i CIT (o 1,7 punktu proc.) i obniżenie udziału dochodów z tytułu podatków i opłat lokalnych (o 1 punkt proc.), spadek udziału dochodów z majątku (o 0,4 punktu proc.) i pozostałych dochodów własnych (o 0,2 punktu proc.).

Zmiany w strukturze dochodów własnych dolnośląskich JST w latach 2015–2018 przedstawia rys. 5.



Rys. 5. Struktura dochodów własnych dolnośląskich JST w latach 2015–2018

Udział subwencji ogólnej w dochodach dolnośląskich JST w 2018 r., podobnie jak w latach poprzednich, był bardzo zróżnicowany i kształtował się w przedziale od 7,5% w dochodach województwa samorządowego do 34,6% w dochodach powiatów, w tym określił 18% dochodów gmin i 15,9% dochodów miast na prawach powiatu. Wyniki porównań do 2017 r. informują o wzroście udziału subwencji ogólnej w dochodach województwa samorządowego (o 2,7 punktu proc.) oraz niewielkim spadku jej udziału w dochodach miast na prawach powiatu (o 0,6 punktu proc.), dochodach gmin (o 1 punkt proc.) i powiatów (o 2,8 punktu proc.). Analiza struktury dochodów według jednostek poszczególnych szczebli wskazuje na utrzymywanie się wysokiego zróżnicowania udziału subwencji ogólnej w dochodach gmin — od 6,5% (Świeradów-Zdrój) do 39,7% (Lubomierz), w dochodach miast na prawach powiatu — od 13,9% (Wrocław) do 23,2% (Legnica) i w dochodach powiatów — od 14,2% (Legnicki) do 46,8% (Strzeliński).

Zmiany w strukturze subwencji ogólnej wskazują na niewielkie przesunięcia udziału kwot poszczególnych części w stosunku do roku poprzedniego — część oświatowa stanowiła 81,3% (spadek udziału o 1,4 punktu proc.), część wyrównawcza stanowiła 15,1% (wzrost udziału o 1,6 punktu proc.), a część równoważąca i regionalna 3,6% (spadek udziału o 0,2 punktu proc.).

Dotacje celowe określiły w 2018 r.:

- 30,3% dochodów gmin, a ich udział w dochodach wzrósł o 2,5 punktu proc.,
- 28,8% dochodów województwa samorządowego, a ich udział w dochodach obniżył się o 4,9 punktu proc.,
- 26,9% dochodów powiatów, a ich udział w dochodach wzrósł o 2,3 punktu proc.,
- 18% dochodów miast na prawach powiatu, a ich udział w dochodach wzrósł o 0,7 punktu proc.

Zmiany w strukturze dotacji celowych w 2018 r. dotyczyły spadku udziału dotacji na finansowanie zadań z zakresu administracji rządowej (o 10,9 punktu proc.) do 57,5% i spadku udziału dotacji na finansowanie zadań realizowanych wspólnie z innymi jednostkami na podstawie porozumień (o 0,5 punktu proc.) do 2,9% oraz dotacji otrzymanych z funduszy celowych i pozostałych jednostek sektora finansów publicznych (o 0,2 punktu

proc.) do 1,2%. Wzrósł natomiast udział dotacji celowych na dofinansowanie zadań własnych JST (o 11,6 punktu proc.) do 38,3%, co pozostawało w związku ze znaczącym wzrostem kwot przekazanych na finansowanie programów i projektów realizowanych z udziałem środków UE.

4. Poziom dochodów na 1 mieszkańca

Dochody dolnośląskich JST w 2018 r. — w przeliczeniu na 1 mieszkańca — wyniosły 6606 zł i były wyższe o 574 zł (o 9,5%), z tego dochody bieżące (5959 zł) były wyższe o 367 zł (o 6,6%), a dochody majątkowe (647 zł) były wyższe o 207 zł (o 47,1%) od wykonanych w roku poprzednim.

Po raz kolejny jednostki wszystkich szczebli i typów gmin uzyskały dochody per capita wyższe niż w roku poprzednim. Dochody gmin w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły 4905 zł i były wyższe o 500 zł (o 11,4%) od uzyskanych w roku poprzednim, w tym: dochody gmin wiejskich wyniosły 5235 zł i były wyższe o 499 zł (o 10,5%), dochody gmin miejsko-wiejskich wyniosły 4893 zł i były wyższe o 469 zł (o 10,6%), a dochody gmin miejskich wyniosły 4632 zł i były wyższe o 531 zł (o 13%). W powiatach dochody na 1 mieszkańca wyniosły 1106 zł i były wyższe o 89 zł (o 8,8%). Najwyższe dochody per capita uzyskały miasta na prawach powiatu, których dochody wyniosły 6517 zł i były wyższe o 436 zł (o 7,2%) od wykonanych w 2017 roku. Dochody województwa samorządowego wyniosły 432 zł i były wyższe o 34 zł (o 8,5%) od uzyskanych w 2017 roku.

Poziom dochodów dolnośląskich JST na 1 mieszkańca w latach 2017 i 2018 zaprezentowano w tab. 5.

Analiza dochodów na 1 mieszkańca według jednostek poszczególnych szczebli i typów gmin wskazuje na występowanie w regionie wysokiego zróżnicowania poziomu dochodów, które w 2018 r. kształtowało się w następujących granicach:

- 1) gminy: od 3624 zł do 15 898 zł, z tego:
 - gminy miejskie — od 3748 zł (Lubań) do 15 898 zł (Świeradów-Zdrój),
 - gminy wiejskie — od 3772 zł (Przeworno) do 10 517 zł (Kobierzyce),
 - gminy miejsko-wiejskie — od 3624 zł (Niemcza) do 9019 zł (Polkowice);
- 2) powiaty: od 921 zł (Średzki) do 1382 zł (Milicki);
- 3) miasta prawach powiatu: od 5470 zł (Legnica) do 6972 zł (Wrocław).

Wyniki porównań wskazują, że w 2018 r. największe zróżnicowanie poziomu dochodów dotyczyło gmin, w tym gmin miejskich (12 150 zł), a najmniejsze dotyczyło powiatów (461 zł). Dla dolnośląskich gmin dolna granica dochodów per capita wzrosła o 556 zł, a górna o 6135 zł, przy czym zauważa się, że najwyższy wzrost rozpiętości granic dotyczył gmin miejskich, w których dolna granica uległa podwyższeniu o 320 zł, a górna o 8345 zł. W odniesieniu do danych roku poprzedniego w dolnośląskich powiatach odnotowano zmniejszenie różnic poziomu dochodów per capita, przy jednoczesnym wzroście dolnej (o 130 zł) i górnej (o 82 zł) granicy dochodów. W dolnośląskich miastach na prawach powiatu, tak jak w gminach, rozpiętość granic uległa zwiększeniu przez wzrost dolnej (o 353 zł) i górnej (o 495 zł) granicy dochodów.

Ustalony dla 2018 r. poziom dochodów per capita dla gmin regionu (4905 zł) został osiągnięty przez 52 gminy (32%), z tego 29 gmin wiejskich (37% tych gmin), 15 gmin miejsko-wiejskich (27% tych gmin) i 8 gmin miejskich (29% tych gmin).

Tabela 5. Dochody dolnośląskich JST na 1 mieszkańca w latach 2017 i 2018 (w zł)

Wyszczególnienie	2017			2018			Zmiana kwot dochodów		
	dochody ogółem	z tego:		dochody ogółem	z tego:		dochody ogółem	z tego:	
		bieżące	majątkowe		bieżące	majątkowe		bieżące	majątkowe
JST ogółem	6 032	5 592	440	6 606	5 959	647	574	367	207
Gminy, z tego:	4 405	4 131	273	4 905	4 393	512	500	262	239
– miejskie	4 101	3 875	225	4 632	4 120	511	531	245	286
– wiejskie	4 736	4 441	295	5 235	4 741	494	499	300	199
– miejsko-wiejskie	4 424	4 124	300	4 893	4 367	526	469	243	226
Powiaty	1 017	962	55	1 106	1 011	95	89	49	40
Miasta na prawach powiatu	6 081	5 634	447	6 517	6 037	480	436	403	33
Województwo samorządowe	398	325	74	432	352	81	34	27	7

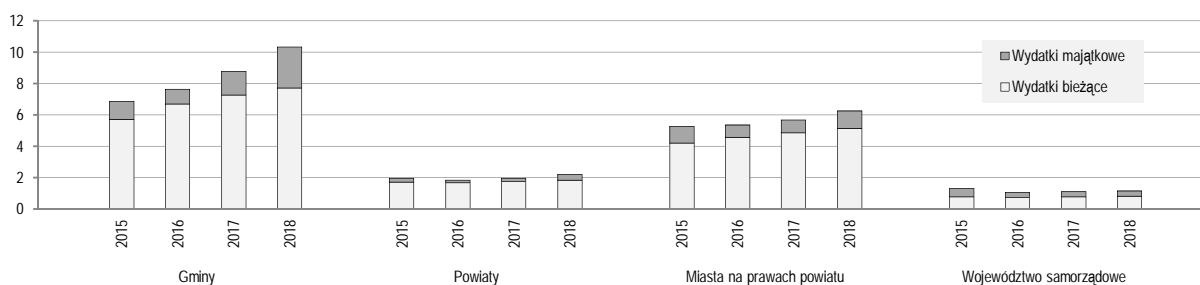
Według liczby mieszkańców na dzień 30 czerwca.

Dla porównania — dochody per capita obliczone dla wszystkich JST w kraju w 2018 r. wyniosły 6556 zł i były wyższe o 573 zł (9,6%) od uzyskanych w roku poprzednim. Dochody gmin wyniosły 4702 zł i były wyższe o 395 zł (9,2%), a dochody powiatów wyniosły 1083 zł i były wyższe o 100 zł (10,2%). Dochody per capita obliczone dla wszystkich miast na prawach powiatu wyniosły 6791 zł i były wyższe o 562 zł (9,0%), a wyliczone dla województw samorządowych wyniosły 441 zł i były wyższe o 57 zł (14,8%) od uzyskanych w 2017 roku. Wyniki analizy porównawczej dochodów JST w regionie z dochodami uzyskanymi przez JST w kraju wykazują, że dolnośląskie gminy i powiaty uzyskały dochody per capita wyższe od średnich krajowych, natomiast dochody per capita dolnośląskich miast i województwa samorządowego ukształtowały się poniżej średnich dla tego typu jednostek w kraju.

5. Wielkość i dynamika wydatków

Wydatki dolnośląskich JST w roku budżetowym 2018 wyniosły łącznie 19 981,5 mln zł (przy planowanych 21 230,6 mln zł) i były o 2 402,1 mln zł (o 13,7%) wyższe od wykonanych w 2017 roku. Wydatki bieżące wyniosły 15 538,6 mln zł i były o 859,9 mln zł (o 5,9%) wyższe od wykonanych w roku poprzednim, a wydatki majątkowe wyniosły 4 442,9 mln zł i były wyższe o 1 542,2 mln zł (o 53,2%). Dynamika wzrostu wydatków JST w regionie (113,7%) była o 3,6 punktu proc. wyższa niż w roku poprzednim (110,1%), co było wynikiem przyspieszenia tempa wzrostu wydatków majątkowych — o 25,5 punktu proc. (z 27,7% w 2017 r. do 53,2% w 2018 r.) oraz spowolnienia tempa wzrostu wydatków bieżących — o 1,3 punktu proc. (odpowiednio z 7,2% do 5,9%).

Zmiany poziomu wydatków dolnośląskich JST w latach 2015–2018 przedstawia rys. 6, a poziom wydatków w latach 2017 i 2018 w podziale na bieżące i majątkowe — tab. 6.



Rys. 6. Wydatki bieżące i majątkowe dolnośląskich JST w latach 2015–2018 (w mld zł)

W 2018 r. wzrost wydatków dotyczył jednostek wszystkich szczebli i typów gmin. Najwyższy wzrost odnotowały gminy — łącznie o 17,4% (z tego gminy wiejskie o 19,9%, gminy miejsko-wiejskie o 17,7%, gminy miejskie o 14,7%), kolejno powiaty (o 12,3%), miasta na prawach powiatu (o 10,5%) i województwo samorządowe (o 2,7%). Rozpiętość procentowa wzrostu poziomu wydatków bieżących kształtowała się w granicach od 4,7% (powiaty) do 7,2% (gminy wiejskie). W zakresie wydatków majątkowych rozpiętość zmian kształtowała się natomiast od wzrostu o 77,7% (w gminach miejsko-wiejskich) do spadku o 2,5% (w województwie samorządowym).

Z wykonania budżetów dolnośląskich JST za 2018 rok wynika, że wzrost wydatków ogółem wystąpił w budżetach 177 (90,8%) jednostek, natomiast poziomowi roku poprzedniego nie osiągnęły wydatki 19 jednostek, z tego wydatki 18 gmin i 1 powiatu.

Analiza zmian poziomu wydatków majątkowych dolnośląskich JST wskazuje na:

- wzrost wydatków majątkowych w budżetach 165 jednostek łącznie na kwotę 1 612 mln zł, z tego w budżetach 138 gmin, 23 powiatów i 4 miast na prawach powiatu; najwyższy kwotowo wzrost dotyczył wydatków Wrocławia (o 210,9 mln zł) i Jeleniej Góry (o 62,6 mln zł) oraz gminy Polkowice (o 61,6 mln zł);
- spadek wydatków majątkowych w budżetach 31 jednostek łącznie na kwotę 69,8 mln zł, z tego w budżetach 27 gmin, 3 powiatów i województwa samorządowego; największy spadek dotyczył wydatków majątkowych województwa samorządowego (o 8,4 mln zł) oraz gmin: Nowa Ruda m. (o 6,7 mln zł), Bystrzyca Kłodzka (o 6,1 mln zł) i Dobroszyce (o 5,8 mln zł).

Tabela 6. Dynamika wydatków dolnośląskich JST w 2018 r.

Wyszczególnienie	2017			2018					Dynamika wydatków (2017 = 100)		
	wydatki ogółem	z tego:		wydatki ogółem	z tego:		struktura wydatków		ogółem	bieżące	majątkowe
		bieżące	majątkowe		bieżące	majątkowe					
	[tys. zł]							[%]			
JST ogółem	17 579 411	14 678 694	2 900 717	19 981 507	15 538 602	4 442 905	77,8	22,2	113,7	105,9	153,2
Gminy, z tego:	8 802 231	7 278 574	1 523 657	10 335 222	7 723 118	2 612 104	74,7	25,3	117,4	106,1	171,4
– miejskie	2 785 715	2 355 378	430 337	3 195 032	2 493 059	701 973	78,0	22,0	114,7	105,8	163,1
– wiejskie	2 683 606	2 156 416	527 190	3 218 469	2 311 217	907 251	71,8	28,2	119,9	107,2	172,1
– miejsko-wiejskie	3 332 910	2 766 780	566 130	3 921 721	2 918 842	1 002 879	74,4	25,6	117,7	105,5	177,1
Powiaty	1 986 505	1 762 081	224 424	2 230 951	1 844 096	386 854	82,7	17,3	112,3	104,7	172,4
Miasta na prawach powiatu	5 670 445	4 855 342	815 103	6 264 710	5 149 893	1 114 817	82,2	17,8	110,5	106,1	136,8
Województwo samorządowe	1 120 230	782 697	337 533	1 150 624	821 494	329 130	71,4	28,6	102,7	105,0	97,5

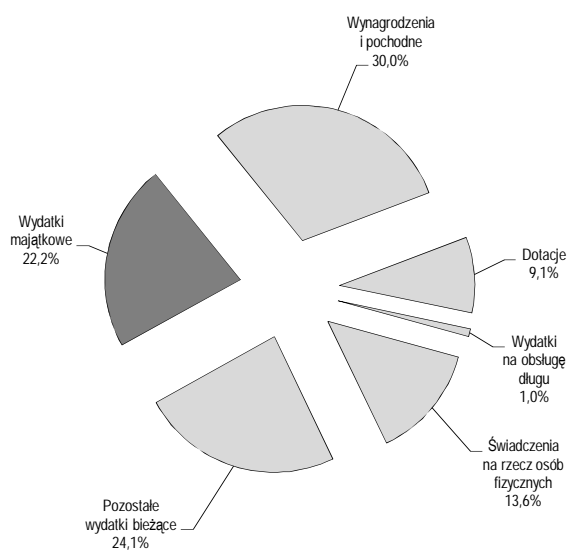
6. Struktura wydatków

Wydatki bieżące wykonane w wysokości 15 538,6 mln zł (96,1% planowanych) stanowiły 77,8%, a wydatki majątkowe w wysokości 4 442,9 mln zł (87,8% planowanych) stanowiły 22,2% wydatków dolnośląskich JST w 2018 roku. W stosunku do roku poprzedniego udział wydatków majątkowych wzrósł o 5,7 punktu proc.

Wyniki porównań do danych krajowych wskazują, że udział wydatków majątkowych JST w regionie (22,2%) ukształtował się powyżej średniej dla wszystkich JST w kraju, która wyniosła 20,4%. Zdecydowały o tym wydatki majątkowe dolnośląskich gmin i miast na prawach powiatu, których udział w wydatkach wyniósł 25,3% i 17,8% (przy średniej w kraju 20,6% i 16,9%). Wydatki majątkowe powiatów stanowiły 17,3% ich wydatków (przy średniej w kraju 20,9%), a wydatki województwa samorządowego odpowiednio 28,6% (przy średniej w kraju 35,9%).

Najwyższy udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem odnotowano w budżetach gmin: Świeradów-Zdrój (61,7%), Czarny Bór (53,2%) i Lewin Kłodzki (52,5%), a najniższy w budżetach gmin: Ruja i Platerówka (odpowiednio 1,5% i 3,4%) oraz w budżecie Powiatu Milickiego (3,8%).

Strukturę wydatków ogółem dolnośląskich JST w 2018 r. przedstawiono na rys. 7.

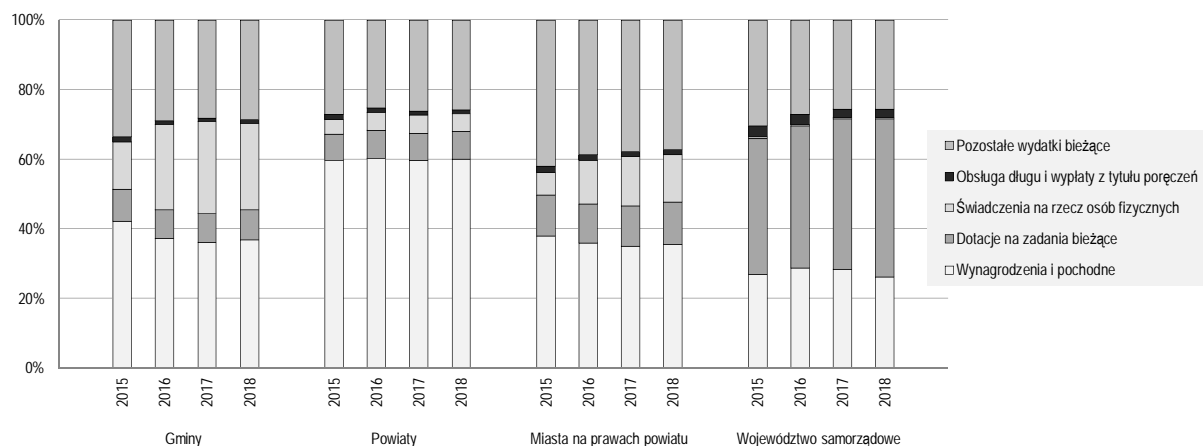


Rys. 7. Struktura wydatków ogółem dolnośląskich JST w 2018 r. (w podziale na wydatki majątkowe i grupy wydatków bieżących)

Analiza struktury wydatków dolnośląskich JST w 2018 r. i jej zmiany w stosunku do 2017 r. wskazuje, że:

- wydatki na wynagrodzenia i pochodne stanowiły 30,0% wydatków ogółem i 38,6% wydatków bieżących (w 2017 r. — odpowiednio 31,8% i 38,1%),
- dotacje na zadania bieżące stanowiły 9,1% wydatków ogółem i 11,7% wydatków bieżących (w 2017 r. — odpowiednio 9,4% i 11,2%),
- wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych stanowiły 13,6% wydatków ogółem i 17,5% wydatków bieżących (w 2017 r. — odpowiednio 15,4% i 18,4%),
- wydatki na obsługę długu, w tym poręczenia i gwarancje, stanowiły 1,0% wydatków ogółem i 1,2% wydatków bieżących (w 2017 r. — odpowiednio 1,0% i 1,3%),
- pozostałe wydatki bieżące stanowiły 24,1% wydatków ogółem i 31,0% wydatków bieżących (w 2017 r. — odpowiednio 25,9% i 31,0%).

Zmiany w strukturze wydatków bieżących dolnośląskich JST w latach 2015–2018 przedstawiono na rys. 8, a strukturę tych wydatków w budżetach jednostek poszczególnych szczebli w 2018 r. — w tab. 7.



Rys. 8. Struktura wydatków bieżących dolnośląskich JST w latach 2015–2018

Tabela 7. Struktura wydatków bieżących dolnośląskich JST w 2018 r. (w %)

Wyszczególnienie	Wynagrodzenia i pochodne		Dotacje		Świadczenia na rzecz osób fizycznych		Obsługa długu		Pozostałe	
	2017	2018	2017	2018	2017	2018	2017	2018	2017	2018
JST ogółem	38,1	38,6	11,2	11,7	18,4	17,5	1,3	1,2	31,0	31,0
Gminy, z tego:	36,0	36,9	8,4	8,6	26,5	24,9	1,0	1,0	28,2	28,6
– miejskie	36,2	36,9	10,1	10,5	23,8	22,4	1,1	1,1	28,8	29,1
– wiejskie	35,9	36,9	7,1	7,1	28,5	26,7	0,8	0,8	27,6	28,4
– miejsko-wiejskie	35,9	36,8	7,8	8,2	27,1	25,5	1,0	1,1	28,2	28,3
Powiaty	59,6	59,9	7,9	8,0	5,3	5,2	1,1	1,0	26,2	25,8
Miasta na prawach powiatu	35,0	35,6	11,6	12,2	14,1	13,6	1,5	1,4	37,8	37,2
Województwo samorządowe	28,3	26,2	43,3	45,5	0,4	0,4	2,5	2,3	25,5	25,7

Zmiany struktury wydatków bieżących dolnośląskich JST wskazują, że w stosunku do 2017 r. udział wydatków na wynagrodzenia i pochodne wzrósł łącznie o 0,5 punktu proc., w tym w wydatkach gmin (o 0,9 punktu proc.) i miast na prawach powiatu (o 0,6 punktu proc.), a jednocześnie obniżył się w wydatkach województwa samorządowego (o 2,1 punktu proc.). W strukturze wydatków bieżących odnotowano także wzrost udziału dotacji na zadania bieżące (łącznie o 0,5 punktu proc.), największy w wydatkach województwa samorządowego (o 2,2 punktu proc.), natomiast spadek udziału dotyczył wydatków przeznaczonych na świadczenia na rzecz osób fizycznych (o 0,9 punktu proc.) i na obsługę długu (o 0,1 punktu proc.).

Strukturę wydatków dolnośląskich JST w 2018 r. z uwzględnieniem kierunków wydatkowania środków według działów klasyfikacji budżetowej przedstawia tab. 8.

Tabela 8. Struktura wydatków ogółem dolnośląskich JST w 2018 r. według działów (w %)

Wyszczególnienie	Udział wydatków przeznaczonych na finansowanie zadań									
	oświaty i wychowania	transportu i łączności	rodziny	administracji publicznej	gospodarki komunalnej i ochrony środowiska	pomocy społecznej	gospodarki mieszkaniowej	kultury i ochrony dziedzictwa narodowego	kultury fizycznej i sportu	pozostałych
	(dział 801)	(dział 600)	(dział 855)	(dział 750)	(dział 900)	(dział 852)	(dział 700)	(dział 921)	(dział 926)	
JST ogółem	26,0	14,7	13,8	8,7	8,6	5,2	4,4	4,2	3,3	11,0
Gminy, z tego:	27,1	9,5	17,6	9,2	11,6	4,8	4,3	4,7	3,7	7,6
– miejskie	26,1	10,3	16,6	8,5	11,3	6,2	6,0	4,7	5,1	5,3
– wiejskie	28,7	10,6	17,7	9,8	11,6	3,7	1,9	4,6	2,3	9,0
– miejsko-wiejskie	26,6	7,9	18,3	9,2	11,9	4,5	4,8	4,9	3,6	8,4
Powiaty	27,0	16,9	7,8	10,7	0,4	9,9	0,6	0,3	0,2	26,2
Miasta na prawach powiatu	27,3	16,8	12,2	6,8	8,1	5,2	6,7	3,8	4,0	9,2
Województwo samorządowe	6,6	46,8	0,4	10,5	0,5	0,9	0,6	9,2	2,6	21,9

Wydatki dolnośląskich JST w roku budżetowym 2018 koncentrowały się w pięciu działach klasyfikacji budżetowej: 801 — Oświata i wychowanie (26,0%), 600 — Transport i łączność (14,7%), 855 — Rodzina (13,8%), 750 — Administracja publiczna (8,7%) i 900 — Gospodarka komunalna i ochrona środowiska (8,6%). Na finansowanie zadań klasyfikowanych w tych działach JST przeznaczły łącznie 14 345,2 mln zł, co stanowiło 71,8% ich wydatków w 2018 roku.

Z samorządowych budżetów w regionie przeznaczono w 2018 r. na realizację zadań:

- oświaty i wychowania (dział 801) — 5 188 mln zł (w 2017 r. 4 715 mln zł),
- transportu i łączności (dział 600) — 2 946 mln zł (w 2017 r. 2 308 mln zł),
- wspierania rodziny (dział 855) — 2 762 mln zł, (w 2017 r. 2 665 mln zł),
- administracji publicznej (dział 750) — 1 733 mln zł (w 2017 r. 1 577 mln zł).

Znaczące kwoty przeznaczono także na realizację zadań pomocy społecznej — 1 048 mln zł (w 2017 r. 970 mln zł), gospodarki mieszkaniowej — 884 mln zł (w 2017 r. 687 mln zł), kultury i ochrony dziedzictwa narodowego — 838 mln zł (w 2017 r. 686 mln zł) oraz kultury fizycznej i sportu — 665 mln zł (w 2017 r. 534 mln zł).

Wyniki porównań wskazują, że w 2018 r. na poziomie wyższym niż w roku poprzednim ukształtowały się wydatki klasyfikowane we wszystkich wymienionych działach. W najwyższym stopniu (o 30,1%) wzrosły wydatki na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska, a w najniższym (o 3,6%) na finansowanie zadań wspierania rodziny.

W budżetach dolnośląskich JST w 2018 r. dominowały wydatki na realizację zadań oświaty i wychowania, których udział — przy wzroście kwot wydatków łącznie o 472,9 mln zł (o 10%) w stosunku do roku poprzedniego — obniżył się do 26% (w 2017 r. wynosił 26,8%), z tego w budżetach gmin (o 1,9 punktu proc.) do 27,1%, w budżetach powiatów (o 1,3 punktu proc.) do 27%, w budżecie miast na prawach powiatu pozostał na niezmiennym poziomie 27,3%, a w budżecie województwa samorządowego wzrósł (o 1,6 punktu proc.) do 6,6%. Najwyższy udział wydatków na finansowanie oświaty i wychowania odnotowano w budżecie gminy Czernica (50,7%), a najniższy w budżecie gminy Karpacz (11,9%). W budżetach powiatów udział wydatków na oświatę i wychowanie kształtował się w przedziale od 8,6% (Legnicki) do 48,6% (Głogowski), a w budżetach miast na prawach powiatu od 20,2% (Wałbrzych) do 33,4% (Legnica).

Na finansowanie zadań transportu i łączności dolnośląskie JST przeznaczyły w 2018 r. łącznie o 637,7 mln zł (o 27,6% więcej niż w roku poprzednim), co wyraziło się wzrostem udziału tych wydatków w wydatkach ogółem (o 1,6 punktu proc.) do 14,7%, z tego w budżecie województwa samorządowego (o 8,3 punktu proc.) do 46,8%, w budżetach powiatów (o 3,2 punktu proc.) do 16,9%, w budżetach miast na prawach powiatu (o 1,5 punktu proc.) do 16,8%, w budżetach gmin (o 1,1 punktu proc.) do 9,5%. Podobnie jak w latach poprzednich najwyższe wydatki na finansowanie zadań transportu i łączności odnotowano w budżecie Wrocławia (801,4 mln zł) i województwa samorządowego (538,9 mln zł).

Wydatki na finansowanie zadań wspierania rodziny — łącznie o 96,5 mln zł, tj. o 3,6% wyższe niż w 2017 r. — stanowiły 13,8% wydatków ogółem (w 2017 r. stanowiły 15,2%). Wyniki porównań wskazują na spadek ich udziału w wydatkach jednostek wszystkich szczebli i typów gmin — największy w gminach miejsko-wiejskich (o 2,9 punktu proc.). W budżetach gmin udział wydatków na wspieranie rodziny kształtował się w przedziale od 5,2% (Świeradów-Zdrój) do 30,5% (Pęcław), w budżetach powiatów od 4,7% (Wrocławski) do 13,4% (Wałbrzyski), a w budżetach miast na prawach powiatu od 10,3% (Wrocław) do 18,1% (Wałbrzych).

Udział wydatków przeznaczonych przez dolnośląskie JST na realizację zadań administracji publicznej — przy wzroście kwot wydatków jednostek wszystkich szczebli i typów gmin (łącznie o 155,8 mln zł, tj. o 9,9% w stosunku do roku poprzedniego) — obniżył się o 0,3 punktu proc. i stanowił 8,7% ich wydatków, z tego w budżetach gmin i powiatów obniżył się (odpowiednio do 9,2% i 10,7%), w budżecie województwa samorządowego wzrósł (do 10,5%), a w budżetach miast na prawach powiatu pozostał na niezmiennym poziomie (6,8%). Najwyższy udział wydatków na administrację odnotowano w budżecie gminy Mściwojów (20,2%), a najniższy — w budżecie gminy Mirsk (4,7%).

Odnotowany w 2018 r. wzrost wydatków na finansowanie zadań gospodarki komunalnej i ochrony środowiska — łącznie o 397,1 mln zł (o 30,1%) spowodował wzrost ich udziału w wydatkach ogółem (o 1,1 punktu proc.) do 8,6%, z tego największy wzrost dotyczył gmin (do 11,6%), mniejszy powiatów i województwa samorządowego (do 0,4% i 0,5%), natomiast w budżetach miast na prawach powiatu udział tych wydatków obniżył się (o 0,5 punktu proc.) do 8,1%. Największe zróżnicowanie udziału wydatków na finansowanie zadań gospodarki komunalnej i ochrony środowiska dotyczyło gmin wiejskich i kształtowało się od 2,1% (Gaworzyce) do 38,6% (Gromadka).

Samodzielność finansowa JST przejawia się szczególnie swobodą w podejmowaniu decyzji dotyczących zakresu zadań inwestycyjnych finansowanych z ich budżetów.

Strukturę wydatków majątkowych dolnośląskich JST w 2018 r., określoną udziałem procentowym wydatków przeznaczonych na rozwój infrastruktury określonych dziedzin (działów klasyfikacji budżetowej) w łącznej kwocie ich wydatków majątkowych, przedstawia tab. 9.

Tabela 9. Struktura wydatków majątkowych dolnośląskich JST w 2018 r. według działów (w %)

Wyszczególnienie	Udział wydatków majątkowych według działów								
	Transport i łączność (dział 600)	Gospodarka komunalna i ochrona środowiska (dział 900)	Oświata i wychowanie (dział 801)	Kultura fizyczna (dział 926)	Gospodarka mieszkaniowa (dział 700)	Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego (dział 921)	Administracja publiczna (dział 750)	Rolnictwo i łowiectwo (dział 010)	pozostałe
JST ogółem	36,6	14,2	11,7	9,2	8,4	4,9	2,6	1,9	10,5
Gminy, z tego:	27,9	21,6	12,4	8,9	8,2	6,4	3,6	1,0	9,9
– miejskie	32,0	20,0	7,4	14,8	9,9	6,5	0,0	1,2	8,2
– wiejskie	29,5	21,4	18,3	4,7	3,8	6,2	8,0	0,7	7,5
– miejsko-wiejskie	23,6	23,0	10,6	8,6	11,0	6,5	2,2	1,1	13,4
Powiaty	65,1	1,9	6,8	0,1	1,4	0,3	0,9	2,3	21,2
Miasta na prawach powiatu	40,3	4,8	14,2	13,9	13,4	3,6	0,0	0,5	9,2
Województwo samorządowe	59,5	1,2	2,8	6,0	1,3	3,4	5,7	12,8	7,2

Wydatki majątkowe dolnośląskich JST w 2018 r. wyniosły łącznie 4 442,9 mln zł i były o ponad 50% wyższe od wykonanych w roku poprzednim (w 2017 r. wyniosły 2 900,7 mln zł). Najwięcej środków — 1 625,5 mln zł (36,6%) — przeznaczono na finansowanie zadań transportu i łączności (dział 600), a ich udział w wydatkach majątkowych — przy wzroście kwot wydatków w stosunku do roku poprzedniego (o 500,1 mln zł) — uległ obniżeniu o 2,2 punktu proc. Udział wydatków na rozwój infrastruktury transportu i łączności w strukturze wydatków majątkowych:

- powiatów — wyniósł 65,1% (w 2017 r. wyniósł 70,8%) i kształtował się w przedziale od 0,4% (Złotoryjski) do 89% (Kłodzki),
- miast na prawach powiatu — wyniósł 40,3% (w 2017 r. wyniósł 37%) i kształtował się w przedziale od 36,1% (Wrocław) do 57,6% (Jelenia Góra),
- województwa samorządowego — wzrósł z 41,9% (w 2017 r.) do 59,5%,
- gmin — wyniósł 27,9% (w 2017 r. wyniósł 34,4%) i kształtował się w przedziale od 0% (Marciszów) do 94,4% (Platerówka).

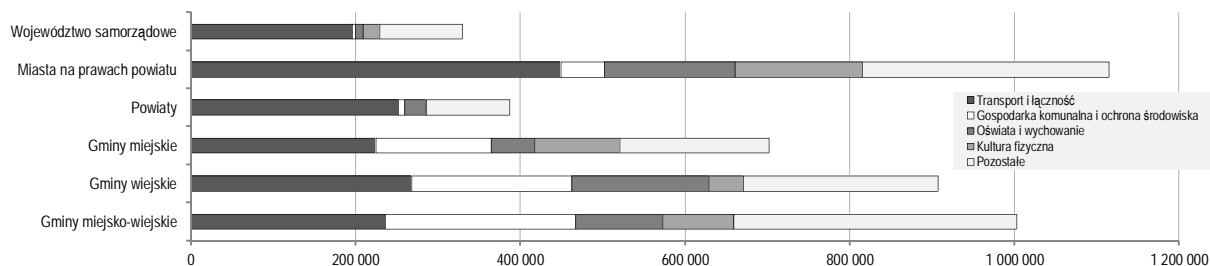
Kolejną istotną pozycję w wydatkach majątkowych dolnośląskich JST w 2018 r. stanowiły wydatki na finansowanie zadań gospodarki komunalnej i ochrony środowiska — łącznie 629,8 mln zł (o 357,5 mln zł wyższe niż w 2017 r.). Ich udział w wydatkach majątkowych wzrósł do 14,2% (w 2017 r. wyniósł 9,4%). Uwagę zwraca wysoki udział wydatków na finansowanie zadań gospodarki komunalnej i ochrony środowiska w wydatkach majątkowych gmin — najwyższy w budżetach gmin miejsko-wiejskich 23% (wzrost o 10 punktów proc. w stosunku do 2017 r.) i niższy w budżetach gmin wiejskich i miejskich (odpowiednio 21,4% i 20%).

Na finansowanie zadań inwestycyjnych oświaty i wychowania (dział 801) dolnośląskie JST przeznaczyły łącznie 518,4 mln zł (o 129,7 mln zł mniej niż w 2017 r.), co stanowiło 11,7% (w 2017 r. 13,4%) ich wydatków majątkowych. Wysoki udział tych wydatków odnotowano w budżetach miast na prawach powiatu — 14,2% (wzrost o 0,3 punktu proc.) oraz w budżetach gmin — 12,4% (spadek o 4,2 punktu proc.).

Udział wydatków majątkowych na rozwój infrastruktury sportowej (dział 926) — przy wzroście kwot wydatków do 407,4 mln zł (o 102,7 mln zł więcej niż w 2017 r.) — obniżył się do 9,2% (w 2017 r. wyniósł 10,5%). Najwyższy spadek ich udziału odnotowano w budżetach miast na prawach powiatu (z 18,6% do 13,9%), natomiast niewielki wzrost w wydatkach województwa samorządowego i gmin miejskich (o 1,5 i o 0,8 punktu proc.).

W budżetach dolnośląskich JST w 2018 r. odnotowano też wzrost udziału wydatków majątkowych na gospodarkę mieszkaniową (dział 700), kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego (dział 921), administrację publiczną (dział 750) — odpowiednio o 2, 1,9 i 0,7 punktu proc. — oraz spadek udziału wydatków na rolnictwo i łowiectwo (dział 010) o 3,8 punktu proc.

Poziom i strukturę wydatków majątkowych JST poszczególnych szczebli i typów gmin w 2018 r. według wybranych działów klasyfikacji budżetowej przedstawia rys. 9.

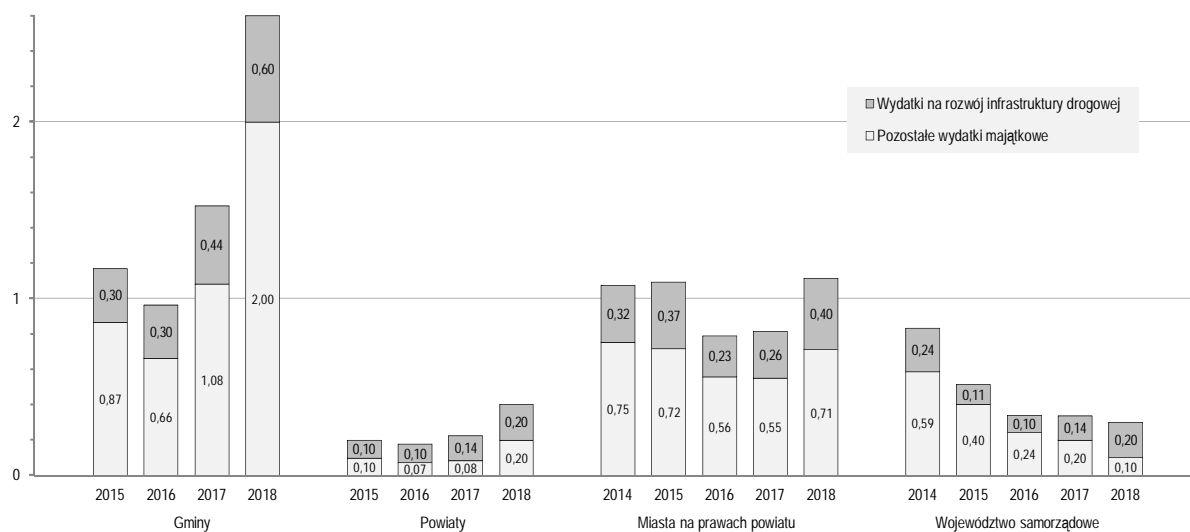


Rys. 9. Poziom i struktura wydatków majątkowych dolnośląskich JST w 2018 r. (w tys. zł)

Głównym czynnikiem determinującym wzrost wydatków majątkowych był ponad dwukrotny wzrost wydatków na programy i projekty współfinansowane ze środków UE (z 754,5 mln zł w 2017 r. do 1 749,9 mln zł w 2018 r.), w tym finansowanych ze środków UE (odpowiednio z 516,9 mln zł do 1 188,3 mln zł).

Analiza zmian poziomu wydatków przeznaczonych przez dolnośląskie JST na rozwój infrastruktury drogowej w latach 2015–2018 wskazuje na wzrost poziomu tych wydatków w samorządach wszystkich szczebli — dynamika ich wzrostu w stosunku do 2017 r. kształtowała się w przedziale od 138,6% w budżecie województwa samorządowego do 157% w budżetach powiatów.

Zmiany poziomu wydatków majątkowych dolnośląskich JST w latach 2015–2018, w tym wydatków na rozwój infrastruktury drogowej (klasyfikowanych w rozdziałach 60011 i 60013–60017), przedstawiono na rys. 10.



Rys. 10. Wydatki majątkowe dolnośląskich JST w latach 2015–2018, w tym na rozwój infrastruktury drogowej (w mld zł)

7. Poziom wydatków na 1 mieszkańca

Wydatki zrealizowane przez dolnośląskie JST w 2018 r. — w przeliczeniu na 1 mieszkańca — wyniosły 6888 zł i były wyższe o 831 zł (o 13,7%), z tego wydatki bieżące (5356 zł) były wyższe o 299 zł (o 5,9%), a wydatki majątkowe (1532 zł) były wyższe o 533 zł (o 53,4%) od wykonanych w roku poprzednim.

Po raz kolejny jednostki wszystkich szczebli i wszystkich typów gmin zrealizowały wydatki per capita wyższe niż w roku poprzednim. Wydatki per capita gmin wyniosły 5249 zł i były wyższe o 779 zł (17,4%), z czego wydatki per capita gmin miejskich wyniosły 4835 zł i były wyższe o 642 zł (15,3%), gmin miejsko-wiejskich wyniosły 5326 zł i były wyższe o 804 zł (17,8%), a gmin wiejskich wyniosły 5629 zł i były wyższe o 903 zł (19,1%). Wydatki dolnośląskich powiatów na 1 mieszkańca wyniosły 1133 zł i były wyższe o 124 zł (12,3%), a wydatki województwa samorządowego wyniosły 397 zł i były wyższe o 11 zł (o 2,9%) od wykona-

nych w roku poprzednim. Najwyższe wydatki na 1 mieszkańca po raz kolejny zrealizowały miasta na prawach powiatu, których wydatki wyniosły 6721 zł i były wyższe o 645 zł (10,6%) od wykonanych w 2017 roku. Wyniki porównań wskazują przy tym, że najwyższy wzrost odnotowano w budżetach gmin wiejskich (wzrost o 903 zł), a najniższy w budżecie województwa samorządowego (wzrost o 11 zł).

Poziom wydatków per capita zrealizowanych przez dolnośląskie JST w latach 2017 i 2018 zaprezentowano w tab. 10.

Tabela 10. Wydatki dolnośląskich JST na 1 mieszkańca w latach 2017 i 2018 (w zł)

Wyszczególnienie	2017			2018			Zmiana kwot wydatków		
	wydatki ogółem	z tego:		wydatki ogółem	z tego:		dochody ogółem	z tego:	
		bieżące	majątkowe		bieżące	majątkowe		bieżące	majątkowe
JST ogółem	6 057	5 057	999	6 888	5 356	1 532	831	299	533
Gminy, z tego:	4 470	3 696	774	5 249	3 923	1 327	779	227	553
– miejskie	4 193	3 545	648	4 835	3 773	1 062	642	228	414
– wiejskie	4 726	3 798	928	5 629	4 043	1 587	903	245	659
– miejsko-wiejskie	4 522	3 754	768	5 326	3 964	1 362	804	210	594
Powiaty	1 009	895	114	1 133	937	196	124	42	82
Miasta na prawach powiatu	6 076	5 203	873	6 721	5 525	1 196	645	322	323
Województwo samorządowe	386	270	116	397	283	113	11	13	-3

Według liczby mieszkańców na dzień 30 czerwca.

Analiza wydatków per capita według jednostek poszczególnych szczebli i typów gmin wskazuje na występowanie w regionie wysokiego zróżnicowania ich poziomu, które w 2018 r. w ukształtowało się w następujących granicach:

- 1) gminy: od od 3650 zł do 17 085 zł, z tego:
 - miejskie — od 3814 zł (Kowary) do 17 085 zł (Świeradów-Zdrój),
 - wiejskie — od 3736 zł (Przeworno) do 11 443 zł (Kobierzyce),
 - miejsko-wiejskie — od 3650 zł (Przemków) do 11 368 zł (Polkowice);
- 2) powiaty: od 907 zł (Średzki) do 1418 zł (Wołowski);
- 3) miasta na na prawach powiatu: od 5666 zł (Legnica) do 7143 zł (Wrocław).

Wyniki porównań do roku poprzedniego wskazują na wzrost zróżnicowania poziomu wydatków per capita dolnośląskich gmin. W gminach miejskich odnotowano najwyższy wzrost dolnej granicy wydatków per capita o 379 zł (w 2017 r. o 12 zł) oraz najwyższy wzrost górnej granicy wydatków o 7977 zł (w 2017 r. o 36 zł). W gminach wiejskich odnotowano wzrost dolnej granicy wydatków o 318 zł (w 2017 r. o 246 zł) i górnej o 2446 zł (w 2017 r. o 1418 zł), natomiast w gminach miejsko-wiejskich dolna granica wydatków została podwyższona o 339 zł (w 2017 r. o 206 zł), a górna o 2663 zł (w 2017 r. o 1174 zł). Jednocześnie odnotowano kolejne zmniejszenie się różnic poziomu wydatków na 1 mieszkańca w budżetach dolnośląskich powiatów (o 511 zł) i miast na prawach powiatu (o 1477 zł).

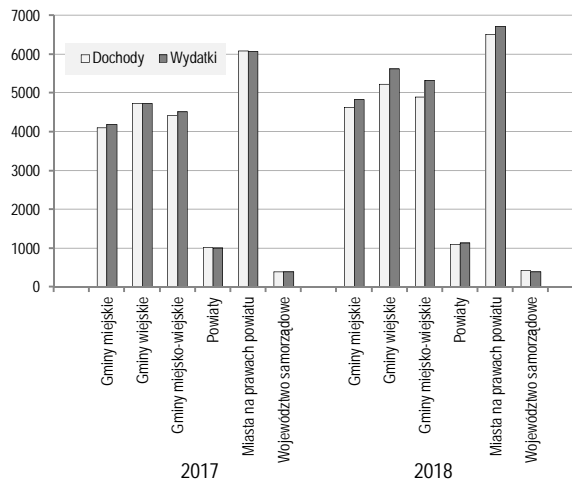
O podwyższeniu poziomu wydatków dolnośląskich JST w przeliczeniu na 1 mieszkańca zdecydował wzrost wydatków bieżących o 229 zł (o 13,7%) i wydatków majątkowych o 533 zł (o 53,4%). Wzrost poziomu wydatków majątkowych dotyczył wszystkich typów gmin, powiatów i miast na prawach powiatu. Wydatki majątkowe per capita w gminach wiejskich były wyższe o 659 zł (o 71,0%), gminach miejsko-wiejskich wyższe o 594 zł (o 77,3%), gminach miejskich wyższe o 414 zł (o 63,9%), miastach na prawach powiatu wyższe o 323 zł (o 37,0%), a w powiatach wyższe o 82 zł (o 71,9%). Wydatki majątkowe per capita województwa samorządowego uległy obniżeniu o 3 zł (o 2,6%).

W 2018 r. zróżnicowanie poziomu wydatków majątkowych JST w regionie w przeliczeniu na 1 mieszkańca ukształtowało się w następujących granicach:

- 1) dla gmin: od 64 zł do 10 546 zł, z tego:
 - miejskich — od 365 zł (Złotoryja) do 10 546 zł (Świeradów-Zdrój),
 - wiejskich — od 64 zł (Ruja) do 4630 zł (Kobierzyce),
 - miejsko-wiejskich — od 249 zł (Przemków) do 3676 zł (Mirsk);
- 2) dla powiatów: od 49 zł (Górowski) — do 411 zł (Wrocławski);
- 3) dla miast na prawach powiatu: od od 666 zł (Legnica) — do 1352 zł (Wrocław).

Zestawienie poziomu dochodów i wydatków per capita dolnośląskich JST wskazuje, że w 2018 r. wydatki na 1 mieszkańca w regionie były łącznie o 282 zł wyższe od zrealizowanych dochodów (w 2017 r. wydatki były o 25 zł wyższe niż dochody), co wyraziło się zwiększeniem liczby budżetów zamkniętych deficytem. Analiza danych szczegółowych wskazuje na wykonanie wyższych niż dochody wydatków w 152 JST, z tego w 129 gminach, 19 powiatach i 4 miastach na prawach powiatu. Dane te wskazują na dalsze zwiększenie się liczby jednostek wykazujących niedobór dochodów (o 49 JST więcej niż w 2017 r.).

Poziom dochodów i wydatków dolnośląskich JST w przeliczeniu na 1 mieszkańca według szczebli i typów gmin przedstawia rys. 11, a według poszczególnych jednostek — zestawienie 2 zamieszczone na końcu opracowania.



Rys. 11. Poziom dochodów i wydatków dolnośląskich JST przypadających na 1 mieszkańca w latach 2017 i 2018 (w zł)

Dla porównania — wydatki per capita obliczone dla wszystkich JST w kraju wyniosły łącznie 6753 zł i były wyższe o 763 zł (o 12,7%) od zrealizowanych w roku poprzednim, w tym wydatki majątkowe wyniosły 1377 zł i były wyższe o 460 zł (o 50,2%). Wydatki gmin wyniosły 4923 zł i były wyższe o 585 zł (o 13,5%), a wydatki powiatów wyniosły 1110 zł i były wyższe o 128 zł (o 13,0%) od wykonanych w roku poprzednim. Najwyższe wydatki — tak jak w regionie — zrealizowały miasta na prawach powiatu, których wydatki per capita wyniosły 6911 zł i były wyższe o 684 zł (o 11%). Wydatki per capita województwa samorządowego wyniosły 432 zł i były wyższe o 59 zł (o 15,8%) od wykonanych w 2017 roku.

Porównanie dynamiki wzrostu wydatków majątkowych per capita JST w kraju (wzrost o 460 zł, tj. o 50,2%) z dynamiką wzrostu wydatków JST w regionie (wzrost o 532 zł, tj. o 53,4%) wskazuje, że wzrost wydatków majątkowych w budżetach dolnośląskich JST był wyższy niż wykazany w budżetach wszystkich JST w kraju, o czym przesądziły wydatki majątkowe gmin.

Poziom wydatków dolnośląskich gmin oraz miast na prawach powiatu w 2018 r. w przeliczeniu na 1 mieszkańca przedstawiono w kartogramie na końcu opracowania.

8. Finansowanie zadań JST z udziałem środków unijnych

Jednostki samorządu terytorialnego realizując zadania wpisane w ramy programów Perspektywy Finansowej 2014–2020 mogą korzystać z dodatkowego źródła finansowania, którym są środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej oraz ubiegać się o uzyskanie dofinansowania ich wkładu własnego ze środków budżetu państwa. Zgodnie z ustawą o finansach publicznych, środki przeznaczone na realizację Programów Operacyjnych w części odpowiadającej wkładowi środków europejskich stanowią w budżecie państwa tzw. budżet środków europejskich, z którego wydatki realizowane są w formie płatności. Środki ujęte w budżecie środków europejskich mogą być wykorzystane wyłącznie na cele określone w umowach międzynarodowych i zgodnie z procedurami określonymi w tych umowach lub procedurami obowiązującymi przy ich wydatkowaniu, natomiast część środków odpowiadająca wkładowi krajowemu jest przekazywana w formie dotacji celowej. JST występujące w charakterze beneficjenta otrzymane środki wydatkują i rozliczają w trybie przewidzianym dla danej formy dofinansowania.

Dochody i wydatki na programy i projekty realizowane z udziałem środków pochodzących z budżetu UE określono z uwzględnieniem paragrafów odpowiednio dochodów i wydatków z czwartą cyfrą 1, 2, 7, 8 i 9 (czwartą cyfrą 1, 7 i 8 oznaczono środki pochodzące z budżetu UE, zaś cyfrą 2 i 9 oznaczono współfinansowanie programów ze źródeł krajowych).

Jak wynika ze sprawozdań budżetowych dolnośląskich JST za rok 2018, łączna kwota dotacji i środków otrzymanych na finansowanie programów realizowanych z udziałem środków UE wyniosła 1 248,7 mln zł (79,1% planu), w tym na zadania bieżące 281,7 mln zł (22,6% środków), a na zadania majątkowe 967 mln zł (77,4% środków). W stosunku do 2017 r. nastąpił wzrost dofinansowania o 133%, będący efektem wyższego

wykorzystania środków finansowych zakontraktowanych przez beneficjentów w poprzednim roku, na programy realizowane w 2018 r. bądź kontynuowane. Łączna kwota wydatków na programy i projekty finansowane z udziałem środków UE wyniosła 2 076,9 mln zł (87% planu) i była wyższa od wykonanej w 2017 r. o 1 104,5 mln zł, tj. o 114%.

Dochody i wydatki dolnośląskich JST związane z realizacją programów z udziałem środków UE w latach 2017 i 2018 przedstawia tab. 11.

Tabela 11. Dochody i wydatki na realizację programów z udziałem środków UE (w tys. zł)

Wyszczególnienie	Dochody						Wydatki					
	2017			2018			2017			2018		
	ogółem na programy	z tego		ogółem na programy	z tego		ogółem na programy	z tego		ogółem na programy	z tego	
		środki UE*	środki krajowe (współfinansowanie)**		środki UE*	środki krajowe (współfinansowanie)**		środki UE*	środki krajowe (współfinansowanie)**			
JST ogółem	535 694	494 117	41 577	1 248 672	1 152 177	96 496	972 433	682 310	290 124	2 076 931	1 432 938	643 994
Gminy, z tego:	168 859	165 744	3 116	616 880	605 694	11 186	471 508	318 238	153 270	1 106 951	751 728	355 223
– miejskie	32 866	32 199	667	183 736	181 185	2 551	133 365	93 860	39 506	298 059	211 340	86 719
– wiejskie	70 977	69 125	1 851	172 419	167 827	4 592	165 405	105 857	59 548	341 595	216 154	125 441
– miejsko-wiejskie	65 016	64 419	597	260 725	256 683	4 042	172 738	118 522	54 216	467 297	324 234	143 063
Powiaty	55 663	52 394	3 268	121 082	115 987	5 094	83 906	69 227	14 679	208 645	171 605	37 039
Miasta na prawach powiatu	131 337	129 113	2 223	224 048	216 095	7 954	208 791	149 569	59 222	409 982	288 885	121 096
Województwo samorządowe	179 836	146 866	32 970	286 662	214 400	72 262	208 228	145 275	62 953	351 354	220 719	130 635
Dotacje i środki §§ 200 i 620	90 749	66 975	23 774	127 640	73 383	54 257	25 986	5 580	20 407	51 886	12 688	39 198
Dotacje i środki §§ 205 i 625	431 168	417 059	14 109	1 090 662	1 057 139	33 523	12 894	10 151	2 743	29 745	14 329	15 416

* Paragrafy z czwartą cyfrą: 1, 7, 8. ** Paragrafy z czwartą cyfrą: 2, 9.

W łącznej kwocie dofinansowania przekazanego dolnośląskim JST w 2018 r. na realizację programów z udziałem środków UE (1 248,7 mln zł):

1) środki pochodzące z budżetu UE wyniosły łącznie 1 152, 2 mln zł, z czego przeznaczono dla:

- województwa samorządowego — 214,4 mln zł (18,6%),
- miast na prawach powiatu — 216,1 mln zł (18,8%),
- powiatów — 116 mln zł (10,1%),
- gmin miejskich — 181,2 mln zł (15,7%),
- gmin wiejskich — 167,8 mln zł (14,6%),
- gmin miejsko-wiejskich — 256,7 mln zł (22,3%).

2) współfinansowanie krajowe wyniosło 96,5 mln zł i stanowiło 7,7% otrzymanego dofinansowania, przy czym 75% środków dofinansowania (72,3 mln zł) spłynęło do budżetu województwa i miast na prawach powiatu.

Wśród samorządów lokalnych najwięcej środków na realizację programów unijnych pozyskały: Wrocław (145,1 mln zł), Jelenia Góra (37,1 mln zł) i Wałbrzych (32,2 mln zł) oraz kolejno gminy: Lubin m. (24,2 mln zł), Świeradów-Zdrój (17,3 mln zł) i Mirsk (16,9 mln zł), a wśród powiatów: Powiat Bolesławiecki (15,7 mln zł) i Powiat Kłodzki (12,4 mln zł). W budżetach 4 dolnośląskich gmin (Jordanów Śląski, Legnickie Pole, Rudna i Rujana) nie odnotowano w 2018 r. dochodów związanych z realizacją programów finansowanych z udziałem środków UE.

Udział dochodów na realizację programów w dochodach ogółem dolnośląskich JST wzrósł z 3,1% w 2017 r. do 6,5% w 2018 r., a w budżetach JST poszczególnych szczebli wyniósł:

- w budżecie województwa samorządowego — 22,8% dochodów (w 2017 r. — 15,6%),
- w budżetach miast na prawach powiatu — 3,7% dochodów (w 2017 r. — 2,3%),
- w budżetach powiatów — 5,6% dochodów (w 2017 r. — 2,8%),
- w budżetach gmin miejskich — 6% dochodów (w 2017 r. — 1,2%),
- w budżetach gmin wiejskich — 5,8% dochodów (w 2017 r. — 2,6%),
- w budżetach gmin miejsko-wiejskich — 7,2% dochodów (w 2017 r. — 2%).

Wydatki dolnośląskich JST związane z realizacją programów i projektów z udziałem środków UE wyniosły łącznie 2 076,9 mln zł i były o 1 104,5 mln zł wyższe od wykonanych w roku poprzednim (w 2017 r. wyniosły 972,4 mln zł). Wyniki porównań wykonania budżetów dolnośląskich JST z danymi z wykonania budżetów wszystkich JST w kraju wskazują, że w łącznej kwocie wydatków na finansowanie programów:

- wydatki o charakterze majątkowym w budżetach dolnośląskich JST wyniosły 1 747,9 mln zł i stanowiły 84,2% wartości realizowanych programów (dla wszystkich JST w kraju stanowiły 84,1%),
- wydatki bieżące w budżetach dolnośląskich JST wyniosły 329 mln zł i absorbowaly 15,8% środków (dla wszystkich JST w kraju stanowiły 15,9%).

W łącznej kwocie samorządowych wydatków na realizację programów z udziałem środków UE:

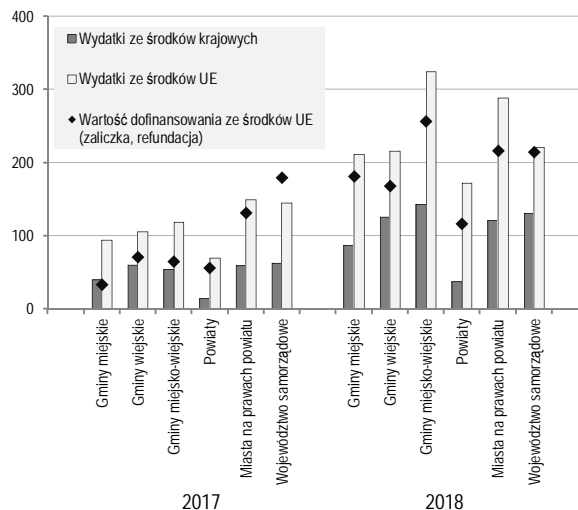
- wydatki finansowane ze środków UE wyniosły 1 432,9 mln zł, co odpowiadało 69% wartości zrealizowanych wydatków na programy i projekty (w 2017 r. wyniosły 244,6 mln zł, tj. 70,2%), w tym wydatki na projekty inwestycyjne — 1 157,6 mln zł,
- wydatki stanowiące współfinansowanie krajowe (środki własne JST i dotacje z budżetów krajowych) wyniosły łącznie 644 mln zł, co odpowiadało 31% wartości zrealizowanych wydatków na programy i projekty (w 2017 r. wyniosły 290,1 mln zł, tj. 29,8%), w tym wydatki tytułem współfinansowania projektów inwestycyjnych — 516,6 mln zł.

Udział wydatków na realizację programów i projektów z udziałem środków UE w wydatkach ogółem dolnośląskich JST wzrósł z 5,5% w 2017 r. do 10,4% w 2018 r., a w budżetach JST poszczególnych szczebli i typów gmin kształtował się następująco:

- województwo samorządowe — 30,5% wydatków (w 2017 r. — 18,6%),
- miasta na prawach powiatu — 6,5% wydatków (w 2017 r. — 3,7%),
- powiaty — 9,4% wydatków (w 2017 r. — 4,2%),
- gminy miejskie — 9,3% wydatków (w 2017 r. — 4,8%),
- gminy wiejskie — 10,6% wydatków (w 2017 r. — 6,2%),
- gminy miejsko-wiejskie — 11,9% wydatków (w 2017 r. — 5,2%).

Najwyższe wydatki na realizację programów z udziałem środków UE w 2018 r. wykazały budżety 161 gmin — łącznie 1 107 mln zł, w tym najwyższe budżety gmin miejskich Świeradów-Zdrój (36,1 mln zł) i Świdnica (29,7 mln zł) oraz gmin miejsko-wiejskich Mirsk (28,3 mln zł) i Strzegom (28,1 mln zł). Wydatki 4 miast na prawach powiatu wyniosły łącznie 410 mln zł (w tym Wrocław 261,5 mln zł, Jelenia Góra 71,1 mln zł i Wałbrzych 55,4 mln zł). Wydatki województwa samorządowego wyniosły 351,4 mln zł, w tym przekazane w formie dotacji dla podmiotów realizujących w wysokości 75,8 mln zł. Wydatki 26 powiatów wyniosły 208,6 mln zł, a najwyższe dotyczyły Powiatu Wrocławskiego (25,1 mln zł), Powiatu Kłodzkiego (24,6 mln zł) i Powiatu Bolesławieckiego (20,8 mln zł).

Wydatki na programy realizowane z udziałem środków UE oraz poziom dofinansowania ze środków UE w latach 2017 i 2018 przedstawia rys. 12.



Rys. 12. Wydatki na programy realizowane z udziałem środków UE oraz poziom dofinansowania z budżetu Unii w latach 2017 i 2018 (w mln zł)

Prezentacja graficzna pozwala zauważyć znaczący wzrost, w stosunku do 2017 r., wydatków na realizację programów z udziałem środków UE w budżetach jednostek poszczególnych szczebli. Wydatki te były w 2018 r. wyższe w przypadku budżetów:

- województwa samorządowego — o 143,1 mln zł,
- miast na prawach powiatu — o 201,2 mln zł,
- powiatów — o 124,7 mln zł,
- gmin miejskich — o 164,7 mln zł,
- gmin wiejskich — o 176,2 mln zł,
- gmin miejsko-wiejskich — o 294,6 mln zł.

W strukturze wydatków na:

- transport i łączność (dział 600) przeznaczono 628,3 mln zł (30,2%) — głównie na drogi publiczne wojewódzkie i drogi publiczne w miastach na prawach powiatu,
- oświatę i wychowanie (dział 801) przeznaczono 352,9 mln zł (17%) przede wszystkim na poprawę jakości kształcenia w szkołach podstawowych poprzez rozwijanie zainteresowań uczniów oraz doskonalenie zawodowe nauczycieli,
- gospodarkę komunalną i ochronę środowiska (dział 900) przeznaczono 322,2 mln zł (15,5%) na inwestycje w gospodarkę ściekową i ochronę wód oraz odnawialne źródła energii,
- gospodarkę mieszkaniową (dział 700) przeznaczono 141,9 mln zł (6,8%) na inwestycje w gospodarkę gruntami i nieruchomościami,
- administrację publiczną (dział 750) przeznaczono 139,6 mln zł (6,7%) zarówno na zadania bieżące jak i inwestycyjne,
- kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego (dział 921) przeznaczono 98,6 mln zł (4,7%), głównie na rozbudowę świetlic wiejskich, bibliotek i galerii miejskich, jak również na ochronę zabytków, w tym kościołów parafialnych i obiektów zabytkowych będących w zasobie nieruchomości gminnych a wykorzystywanych na potrzeby np. domów opieki społecznej, centrów kultury i internatów),
- turystykę (dział 630) przeznaczono znaczącą kwotę 60,8 mln zł (2,9%) na działania w zakresie upowszechniania turystyki m.in. poprzez renowację i wytyczenie nowych szlaków turystycznych, zwiększenie dostępności turystyki dla osób niepełnosprawnych,
- rolnictwo i łowiectwo (dział 010) przeznaczono kwotę 58,8 mln zł (2,8%), z tego aż 51,8 mln zł to inwestycje w infrastrukturę wodociągową i sanitacyjną wsi,
- pomoc społeczną (dział 852) wydatkowano 51,4 mln zł (2,5%), m.in. na ośrodki wsparcia i projekty usprawniające pracę ośrodków pomocy społecznej,
- działalność usługową (dział 710) przeznaczono 41 mln zł (2%), z tego aż 32,5 mln zł na kontynuowanie prac nad tworzeniem elektronicznego zasobu gruntów i budynków, odnawianie dokumentacji geodezyjnej i kartograficznej w 21 powiatowych ośrodkach dokumentacji geodezyjno-kartograficznej.

Przekazane dolnośląskim JST środki na realizację programów i projektów UE trafiły również do działu szeroko rozumianej kultury fizycznej — 36,9 mln zł (1,8%) — oraz zasiły wydatki bieżące i majątkowe związane z tworzeniem i funkcjonowaniem żłobków (22,3 mln zł).

Analiza danych wskazuje, że kierunki wydatkowania środków na programy i projekty UE różnią się na poszczególnych szczeblach dolnośląskich JST. Inwestycje w transport i drogi (dział 600) to przede wszystkim wydatki budżetów miast na prawach powiatu — ogółem 238 mln zł (58%), województwa samorządowego — 180 mln zł (51,3%) i powiatów — ogółem 62,6 mln zł (30%). Wydatki na oświatę i wychowanie (dział 801) zdominowały budżety gmin wiejskich — ogółem 116,4 mln zł (34,1%), a inwestycje w gospodarkę komunalną i ochronę środowiska (dział 900) były priorytetowe w budżetach gmin miejsko-wiejskich — ogółem 139 mln zł (29,7%) — i gmin miejskich — ogółem 77,9 mln zł (26,2%). Nadal jednak działy: 600, 801 i 900 kumulowały ponad 50% wydatków budżetów dolnośląskich JST.

9. Analiza realizacji wybranych zadań ustawowych — ochrona środowiska, gospodarka komunalna i profilaktyka uzależnień

Katalog zadań własnych JST określają ustawy ustrojowe oraz przepisy prawa materialnego. Ustawy o samorządzie gminnym, powiatowym i województwa nakładają na samorządy m.in. obowiązek prowadzenia działań w zakresie ochrony środowiska mających odzwierciedlenie w gminnych, powiatowych i wojewódzkich programach ochrony środowiska. Sposoby finansowania ochrony środowiska i gospodarki wodnej określa ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz.U. z 2018 r. poz. 799, z późn. zm.), nadając samorządom prawo do udziału w dochodach z opłat i kar za korzystanie ze środowiska, zaznaczając jednocześnie, że wydatki na ściśle określone cele związane z ochroną środowiska nie mogą być niższe od kwoty wpływów z opłat i kar (art. 403 ust. 1 i 2 ustawy). Prowadzenie gospodarki odpadami komunalnymi reguluje ustawa

z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz.U. z 2018 r. poz. 1454, z późn. zm.), na mocy której gminy mają obowiązek gromadzenia, wywozu i zagospodarowania odpadów komunalnych. Za wykonane usługi zagospodarowania odpadów gminy lub związki gmin pobierają opłaty stanowiące ich dochód (art. 6r ust. 1 i 1a ustawy), który nie może być przeznaczony na cele niezwiązane z funkcjonowaniem systemu gospodarowania odpadami (art. 6r ust. 1aa ustawy). Do zadań własnych województw samorządowych i gmin należy również przeciwdziałanie alkoholizmowi i narkomanii. W celu finansowania działań profilaktyki samorządom województw przyznano dochody z opłat za zezwolenia na obrót hurtowy napojami do 18% zawartości alkoholu, a gminom prawo do opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych — odpowiednio na podstawie art. 9 ust. 2 i art. 111 ust. 1 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. z 2018 r. poz. 2137, z późn. zm.). Dochody te nie mogą być przeznaczone na cele niezwiązane z przeciwdziałaniem alkoholizmowi i narkomanii.

W 2018 r. dolnośląskie JST (wraz ze związkami międzygminnymi utworzonymi w celu realizacji zadań związanych z ochroną środowiska) wykonały klasyfikowane w dziale 900 — Ochrona środowiska dochody ogółem w wysokości 965,5 mln zł, co stanowiło 92,7% zakładanego planu, i wydatki w wysokości 1 846,6 mln zł (89,2% planu). W stosunku do roku poprzedniego dochody wzrosły o 171,0 mln zł, a wydatki o 409,6 mln zł. W przeliczeniu na 1 mieszkańca dochody te wyniosły 333 zł, a wydatki 636 zł.

Poziom dochodów związanych z ochroną środowiska dolnośląskich JST w latach 2017 i 2018 wraz z dynamiką przedstawia tab. 12.

**Tabela 12. Dochody dolnośląskich JST w latach 2017 i 2018
— ochrona środowiska**

Wyszczególnienie	Dochody w dziale 900 — Ochrona środowiska						Dynamika dochodów (2017 = 100)		
	2017			2018			ogółem	z tego:	
	ogółem	z tego:		ogółem	z tego:			ogółem	z tego:
		bieżące	majątkowe		bieżące	majątkowe	bieżące		majątkowe
[tys. zł]						[%]			
JST ogółem	794 466	757 583	36 883	965 509	779 435	186 074	121,5	102,9	504,5
Gminy, z tego:	359 428	331 893	27 535	520 452	346 957	173 495	144,8	104,5	630,1
– miejskie	131 933	123 960	7 973	188 599	130 218	58 381	143,0	105,0	732,2
– wiejskie	102 178	93 444	8 734	138 768	98 276	40 492	135,8	105,2	463,6
– miejsko-wiejskie	125 317	114 490	10 827	193 085	118 463	74 622	154,1	103,5	689,2
Powiaty	8 601	8 569	32	11 684	7 674	4 010	135,8	89,6	12 531,3
Miasta na prawach powiatu	293 144	283 950	9 194	286 417	281 600	4 817	97,7	99,2	52,4
Województwo samorządowe	1 767	1 767	0	1 678	1 678	0	95,0	95,0	0,0
Związki międzygminne	131 527	131 404	123	145 278	141 525	3 753	110,5	107,7	3 051,2

Należy zauważyć, że wzrost dochodów w 2018 r. w dziale 900 — Ochrona środowiska był związany przede wszystkim z dotacjami na inwestycje przekazanymi do budżetów JST w ramach realizacji programów finansowanych z udziałem środków europejskich (§ 625), których poziom w stosunku do roku poprzedniego zwiększył się w skali województwa o 122,0 mln zł. Analiza źródeł dochodów JST klasyfikowanych w dziale 900 — Ochrona środowiska wskazuje, że zdecydowanie największy udział miały wpływy z opłat za zagospodarowanie odpadami (§ 049) — 58,1% wszystkich dochodów — i dotacje w ramach projektów UE (§ 625) — 14,5%, 11,0% stanowiły dochody z usług (§ 083), a 4,9% pozostałe opłaty (§ 069). Dochody własne stanowiły 80,1% wpływów klasyfikowanych w tym dziale (773,0 mln zł), a pozostałe 19,9% (192,5 mln zł) to dotacje celowe i wpływy pozyskane z budżetu państwa, funduszy celowych i innych jednostek zaliczanych do sektora finansów publicznych.

Największy udział w wydatkach dolnośląskich JST na ochronę środowiska stanowiły w 2018 r. koszty zakupu usług (§ 430) — 960,6 mln zł i zakupu energii (§ 426) — 84,8 mln zł, które stanowiły łącznie 56,6% wszystkich wydatków, oraz wydatki na inwestycje i zakupy inwestycyjne (§ 605 i § 606) — 527,6 mln zł, czyli 28,6%.

Dotatkowe środki finansowe pozyskane w ramach realizacji programów i projektów UE w istotny sposób przełożyły się na wzrost wydatków inwestycyjnych dolnośląskich JST przeznaczonych na ochronę środowiska, które w stosunku do roku poprzedniego zwiększyły się o 299,8 mln zł, tj. o 131,6%.

Poziom wydatków przeznaczonych na ochronę środowiska dolnośląskich JST w latach 2017 i 2018 przedstawia tab. 13.

**Tabela 13. Wydatki dolnośląskich JST w latach 2017 i 2018
— ochrona środowiska**

Wyszczególnienie	Wydatki w dziale 900 — Ochrona środowiska											
	2017						2018					
	ogółem	z tego:					ogółem	z tego:				
		bieżące	w tym:		majątkowe	w tym:		bieżące	w tym:		majątkowe	w tym:
		wynagrodzenia i pochodne	dotacje		dotacje			wynagrodzenia i pochodne	dotacje		dotacje	
	[tys. zł]											
JST ogółem	1 436 958	1 155 843	63 443	16 562	281 115	37 632	1 846 611	1 210 343	69 699	14 503	636 268	85 344
Gminy, z tego:	826 712	603 507	28 205	13 127	223 205	18 599	1 196 727	631 754	29 494	10 607	564 973	61 231
– miejskie	284 186	210 025	9 810	1 312	74 161	8 756	359 569	219 464	8 867	1 548	140 105	20 664
– wiejskie	244 172	168 666	9 759	7 024	75 506	6 960	372 089	177 894	10 541	5 239	194 195	21 243
– miejsko-wiejskie	298 354	224 816	8 636	4 791	73 538	2 883	465 069	234 396	10 086	3 820	230 673	19 324
Powiaty	3 647	1 471	25	205	2 176	255	9 027	1 582	67	111	7 445	110
Miasta na prawach powiatu	486 071	440 157	32 140	2 680	45 914	17 852	504 937	451 608	36 968	3 232	53 329	19 953
Województwo samorządowe	2 772	1 723	588	50	1 049	926	5 672	1 622	657	53	4 050	4 050
Związki międzygminne	117 656	108 886	2 484	500	8 770	0	130 248	123 777	2 513	500	6 471	0

Koszty obsługi systemu gospodarki odpadami komunalnymi (rozdział 90002), jakie poniosły dolnośląskie gminy i związki międzygminne, zamknęły się w 2018 r. kwotą 625,9 mln zł (95,1% planowanych wydatków), tj. o 37,0 mln zł większą niż w roku poprzednim, i prawie w całości dotyczyły zakupu usług (§ 430) — 93,1% wszystkich wydatków w rozdziale. W przeliczeniu na 1 mieszkańca wydatki te wyniosły 216 zł. Wpływy uzyskane w 2018 r. z tytułu opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi wyniosły 561,0 mln zł (wykonanie na poziomie 98,7% planu) i były wyższe niż w roku poprzednim o 20,3 mln zł. W przeliczeniu na 1 mieszkańca dochody wyniosły 193 zł. Z porównania wydatków gmin i związków dotyczących funkcjonowania systemu z wpływami z opłat wynika, że w 2018 r. gminy i związki dopłaciły per saldo do systemu z innych środków własnych 64,9 mln zł, czyli o 16,7 mln zł więcej niż roku poprzednim. Wpływy z opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi były niższe od wydatków bieżących na funkcjonowanie systemu (klasyfikowanych w rozdziale 90002) o 48,8 mln zł. Dla 19 spośród 169 dolnośląskich gmin i miast na prawach powiatu w całości zadania związane z gospodarką odpadami realizują powołane m.in. do tego celu związki międzygminne: Związek Gmin Powiatu Dzierżoniowskiego „ZGPD-7”, Związek Międzygminny Śleza-Oława, Związek Gmin Zagłębia Miedziowego oraz wielkopolski Związek Międzygminny „EKO Siódemka” (do którego należy dolnośląska gmina Cieszków).

Wysokość dochodów i wydatków związanych z gospodarką komunalną dolnośląskich JST w latach 2017 i 2018, w tym w przeliczeniu na 1 mieszkańca, przedstawia tab. 14.

**Tabela 14. Wykonanie dochodów i wydatków dolnośląskich JST w latach 2017 i 2018
— gospodarka komunalna**

Wyszczególnienie	2017				2018			
	wpływy z opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi (rozdział 90002 § 049)		wydatki związane z funkcjonowaniem systemu gospodarowania odpadami (rozdział 90002)		wpływy z opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi (rozdział 90002 § 049)		wydatki związane z funkcjonowaniem systemu gospodarowania odpadami (rozdział 90002)	
	ogółem [tys. zł]	per capita [zł]	ogółem [tys. zł]	per capita [zł]	ogółem [tys. zł]	per capita [zł]	ogółem [tys. zł]	per capita [zł]
JST ogółem	540 698	186	588 911	203	561 008	193	625 949	216
Gminy, z tego:	268 316	136	296 240	150	279 560	142	325 526	165
– miejskie	100 771	150	105 420	156	106 419	159	115 530	172
– wiejskie	72 380	127	81 796	144	76 167	133	89 479	157
– miejsko-wiejskie	95 165	131	109 024	150	96 974	133	120 517	166
Miasta na prawach powiatu	236 339	253	255 341	274	244 257	262	258 815	278
Związki międzygminne	36 043	-	37 330	-	37 191	-	41 608	-

Analiza wykonania dyspozycji art. 6r ust. 1aa ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach przez porównanie dochodów (§ 049) i wydatków w rozdziale 90002 wykazała, że w przypadku 23 gmin wpływy z tytułu opłat za gospodarowanie odpadami były wyższe od wydatków na pokrycie kosztów funkcjonowania systemu gospodarowania odpadami. Należy jednak mieć na uwadze, że analiza porównawcza oparta jedynie na klasyfikacji budżetowej jest niedoskonała, ponieważ wydatki gmin mogą być zaniżone na skutek klasyfikowania np. wynagrodzeń związanych z obsługą systemu gospodarki odpadami do innych działów⁴.

⁴ Od 1 stycznia 2019 r. obowiązuje zasada klasyfikowania w rozdziale 90002 wszystkich wydatków gmin związanych z pokrywaniem kosztów funkcjonowania systemu gospodarowania odpadami.

Jednostki realizujące zadania związane z przeciwdziałaniem alkoholizmowi i narkomanii zaplanowały w 2018 r. dochody z tytułu opłat za korzystanie z zezwoleń na obrót hurtowy i sprzedaż napojów alkoholowych w wysokości 67,5 mln zł, tj. o 2,4 mln zł wyższe niż w roku poprzednim, a wykonały na poziomie 68,4 mln zł (101,3% planu) — o 2,3 mln zł wyższe niż w 2017 roku. Planowane w 2018 r. wydatki na profilaktykę uzależnień wyniosły 72,6 mln zł, a wykonane 65,8 mln zł (90,6% planu). Różnica pomiędzy planowanymi wydatkami a dochodami wyniosła w skali województwa 5,1 mln zł (w przypadku 163 jednostek planowane wydatki były wyższe od planowanych dochodów), natomiast uwzględniając wykonanie różnica ta wyniosła -2,6 mln zł (w przypadku 124 jednostek wydatki były niższe od dochodów).

Zestawienie dochodów i wydatków dolnośląskich JST związanych z przeciwdziałaniem alkoholizmowi i narkomanii w latach 2017 i 2018, w tym w przeliczeniu na 1 mieszkańca, przedstawia tab. 15.

Tabela 15. Dochody i wydatki dolnośląskich JST w latach 2017 i 2018 — profilaktyka uzależnień

Wyszczególnienie	2017				2018			
	wpływy z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż alkoholu		wydatki na przeciwdziałanie alkoholizmowi i zwalczanie narkomanii		wpływy z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż alkoholu		wydatki na przeciwdziałanie alkoholizmowi i zwalczanie narkomanii	
	(\$ 048)		(rozdz. 85153 i 85154)		(\$ 048)		(rozdz. 85153 i 85154)	
	ogółem [tys. zł]	per capita [zł]	ogółem [tys. zł]	per capita [zł]	ogółem [tys. zł]	per capita [zł]	ogółem [tys. zł]	per capita [zł]
JST ogółem	66 081	22,77	62 932	21,68	68 400	23,58	65 789	22,36
Gminy, z tego:	42 044	21,35	39 355	19,99	42 822	21,75	40 884	20,77
– miejskie	17 619	26,14	16 190	24,02	17 955	26,79	16 624	24,80
– wiejskie	10 172	17,91	9 302	16,38	10 430	18,24	10 084	17,64
– miejsko-wiejskie	14 253	19,60	13 863	19,06	14 437	19,86	14 176	19,50
Miasta na prawach powiatu	23 385	25,06	22 581	24,20	24 624	26,42	23 979	25,72
Województwo samorządowe	652	0,22	996	0,34	954	0,33	926	0,32

10. Przychody i rozchody budżetów

Przychody budżetów JST województwa dolnośląskiego w 2018 r. wyniosły łącznie 2 679,8 mln zł i były o 848,2 mln zł wyższe od zrealizowanych w 2017 roku. Przychody pochodzące:

- z zaciągnięcia kredytów i pożyczek oraz emisji obligacji (przychody zwrotne) wyniosły łącznie 1 661,6 mln zł i określiły 62,0% przychodów (w 2017 r. wyniosły 932,3 mln zł i stanowiły 50,9% przychodów),
- z nadwyżek z lat ubiegłych (nadwyżki budżetowej w wysokości 216,4 mln zł i wolnych środków w wysokości 797,2 mln zł) wyniosły łącznie 1 013,5 mln zł i stanowiły 37,8% przychodów (w 2017 r. nadwyżki z lat ubiegłych wyniosły łącznie 896,3 mln zł i stanowiły 48,9% przychodów),
- ze spłat pożyczek udzielonych wyniosły 4,4 mln zł, a ich udział w strukturze przychodów wzrósł do 0,2% (w 2017 r. wyniosły 1,8 mln zł i stanowiły niespełna 0,1% przychodów).

Przychody i rozchody budżetów według kategorii JST przedstawia tab. 16.

Tabela 16. Przychody i rozchody budżetów dolnośląskich JST w 2018 r. (w tys. zł)

Wyszczególnienie	Przychody				Rozchody		Zmiana kwot przychodów zwrotnych (3 – 7)
	ogółem	zaciągnięte kredyty, pożyczki oraz obligacje	w tym:		ogółem	w tym: spłata kredytów, pożyczek i wykup obligacji	
			nadwyżki z lat ubiegłych				
			nadwyżka budżetowa	wolne środki*			
1	2	3	4	5	6	7	8
JST ogółem	2 679 789	1 661 652	216 434	797 196	878 827	852 146	809 507
Gminy, w tym:	1 670 825	1 002 237	216 434	450 543	370 413	350 252	651 984
– miejskie	404 909	250 285	1 629	152 564	104 705	99 508	150 777
– miejsko-wiejskie	629 696	290 047	187 640	151 394	118 356	105 139	184 908
– wiejskie	636 220	461 905	27 165	146 586	147 352	145 605	316 300
Powiaty	259 886	111 879	0	148 007	86 026	86 026	25 853
Miasta na prawach powiatu	686 731	527 037	0	156 833	321 037	315 067	211 969
Województwo samorządowe	62 347	20 500	0	41 812	101 350	100 800	-80 300

* Wolne środki, o których mowa w art. 217 ust. 2 pkt 6 u.f.p.

Struktura przychodów dolnośląskich JST w 2018 r. wskazuje na utrzymywanie się tendencji wzrostu przychodów pochodzących z zaciągnięcia kredytów i pożyczek oraz emisji obligacji (wzrost udziału o 11,1 punktu proc.) przy jednoczesnym wzroście kwot nadwyżek budżetowych z lat ubiegłych i wolnych środków. Wyniki ustaleń wskazują, że przychody pochodzące z zaciągnięcia kredytów i pożyczek oraz emisji obligacji w 2018 r. były łącznie wyższe o 729,3 mln zł (o 78,2%) od zrealizowanych w 2017 r., a o ich wzroście zdecydowała większa liczba jednostek zaciągających zobowiązania (o 18 więcej), jak i ich prawie dwukrotnie wyższe kwoty w stosunku do zaciągniętych w roku poprzednim. Z kolei przychody pochodzące z nadwyżek z lat ubiegłych były łącznie wyższe o 117,2 mln zł (o 13,1%), niemniej ich udział w przychodach uległ obniżeniu (o 11,1 punktu proc.).

Wielkość przychodów w 2018 r. określiły w szczególności:

- przychody pochodzące z zaciągnięcia kredytów i pożyczek oraz emisji obligacji (przychody zwrotne) — łącznie w kwocie 1 661,6 mln zł, które pozyskało i włączyło w finansowanie budżetu 169 JST (147 gmin, 17 powiatów, 4 miasta na prawach powiatu oraz województwo), w tym na finansowanie projektów realizowanych z udziałem środków UE zaciągnięto łącznie 250,7 mln zł kredytów i pożyczek, co stanowiło 15,1% wartości zaciągniętych w 2018 r. (dla porównania — w 2017 r. wystąpiły w budżetach 151 JST łącznie na kwotę 932,3 mln zł, w tym 180,7 mln zł na finansowanie programów i projektów z udziałem środków UE, co stanowiło 19,4% wartości zaciągniętych);
- przychody pochodzące z wolnych środków, o których mowa w art. 217 ust. 2 pkt 6 u.f.p. — łącznie w kwocie 797,2 mln zł (29,7% przychodów), które wystąpiły w przychodach budżetu 185 JST (154 gmin, 26 powiatów, 4 miast na prawach powiatu i województwa); dla porównania — w 2017 r. wystąpiły w budżetach 181 JST w kwocie 727,8 mln zł;
- przychody pochodzące z nadwyżki budżetu z lat ubiegłych — łącznie w kwocie 216,4 mln zł, co stanowiło 8,1% przychodów, które wystąpiły w przychodach budżetu 17 gmin (dla porównania — w 2017 r. wystąpiły w budżetach 15 gmin w kwocie 168,5 mln zł).

Łączna kwota zaciągniętych przez dolnośląskie JST w 2018 r. kredytów i pożyczek oraz wyemitowanych obligacji (1 661,6 mln zł) stanowiła 8,7% ich dochodów i 8,3% ich wydatków zrealizowanych w tym roku budżetowym. Dla porównania — zaciągnięte w 2017 r. stanowiły 5,3% dochodów i 5,2% wydatków. Wyniki porównań wskazują na znaczący wzrost udziału środków pochodzących z zaciągniętych kredytów i pożyczek oraz emisji obligacji w finansowaniu samorządowych budżetów w 2018 r., co szczególnie uwidoczniono się zamknięciem roku budżetowego deficytem — łącznie w wysokości 818,5 mln zł (dla porównania — rok budżetowy 2017 zamknięto deficytem w wysokości 71,7 mln zł).

Ponadto z porównania do roku poprzedniego wynika, że przychody z tytułu zaciągnięcia kredytów i pożyczek na finansowanie projektów i programów realizowanych z udziałem środków UE były w 2018 r. wyższe o 70 mln zł (o 38,7%) od zaciągniętych w 2017 r., co wskazuje na zaawansowanie realizacji celów polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014–2020.

Rozchody budżetów JST województwa dolnośląskiego w 2018 r. wyniosły łącznie 878,8 mln zł i były o 93,3 mln zł (11,9%) wyższe od zrealizowanych w roku poprzednim, a ich wielkość określiły:

- spłaty kredytów i pożyczek oraz wykup obligacji — łącznie w kwocie 852,1 mln zł (96,9% rozchodów) — realizowane przez 188 JST (w 2017 r. wyniosły 738,2 mln zł i dotyczyły 189 JST), w tym spłaty kredytów i pożyczek na realizację programów i projektów z udziałem środków UE w wysokości 100,4 mln zł, co stanowiło 11,7% dokonanych spłat (w 2017 r. wyniosły 13,8 mln zł i stanowiły 1,8% spłat),
- udzielone pożyczki — łącznie w kwocie 9,5 mln zł (1,1% rozchodów) — realizowane przez 25 JST (w 2017 r. wystąpiły w budżetach 16 JST i wyniosły 7,4 mln zł, co stanowiło 0,9% rozchodów),
- inne cele — łącznie w kwocie 17,1 mln zł (1,9% rozchodów) — wystąpiły w rozchodach budżetu 5 JST (w 2017 r. wyniosły 39,8 mln zł i wystąpiły w budżetach 6 JST).

Wyniki porównań do roku poprzedniego wskazują, że zrealizowane w 2018 r. w budżetach JST województwa dolnośląskiego rozchody były wyższe łącznie o 93,3 mln zł. Rozchody z tytułu spłat kredytów i pożyczek oraz wykupu obligacji były łącznie o 113,9 mln zł (o 15,4%) wyższe od zrealizowanych w 2017 r., w tym z tytułu spłaty kredytów i pożyczek na realizację programów i projektów z udziałem środków UE wyższe o 86,6 mln zł.

Zestawienie zaciągniętych i spłaconych przez dolnośląskie JST w 2018 r. kwot zobowiązań z tytułu kredytów, pożyczek i obligacji zamyka się wartością dodatnią w wysokości 809,5 mln zł (w 2017 r. różnica ta wyniosła 194,1 mln zł). Wyższe kwoty przychodów z tytułu zaciągnięcia kredytów niż kwoty rozchodów

z tytułu dokonanych spłat w roku budżetowym wskazują na wystąpienie przesłanek wzrostu łącznej kwoty długu dolnośląskich JST w 2018 roku. Szczegółowe ustalenia w tym zakresie wskazują, że dla jednostek wszystkich szczebli (z wyjątkiem wojewódzkiego) różnica między przychodami i rozchodami z tytułów dłużnych stanowi wartość dodatnią, co wskazuje na przyrost wartości zobowiązań finansowych w 2018 r., z tego zobowiązań gmin o kwotę 651,9 mln zł, zobowiązań miast na prawach powiatu o kwotę 211,9 mln zł i zobowiązań powiatów o kwotę 25,8 mln zł. Obniżenie zobowiązań z tytułu zaciągniętych kredytów i pożyczek oraz emisji obligacji (o 80,3 mln zł) odnotowano w budżecie województwa samorządowego.

11. Dług publiczny

Łączna kwota długu dolnośląskich JST na koniec 2018 r. wyniosła 7 979,2 mln zł i była o 584 mln zł (o 7,9%) wyższa od kwoty długu na koniec 2017 roku. Dla porównania — w skali kraju zadłużenie JST wzrosło o 10,4%.

Zadłużenie dolnośląskich JST na koniec 2018 r. określiły:

- zobowiązania z tytułu zaciągniętych kredytów, pożyczek i wyemitowanych obligacji (papierów wartościowych o ograniczonej zbywalności) oraz inne zobowiązania zaliczane do tych kategorii — łącznie w wysokości 7 851,2 mln zł (w 2017 r. w wysokości 7 282,8 mln zł), z tego zobowiązania 4 miast na prawach powiatu — łącznie w wysokości 3 499,5 mln zł stanowiły 44,6% kwoty zobowiązań z tych tytułów, a zobowiązania 163 gmin — łącznie w wysokości 3 110,5 mln zł — 39,6% tej kwoty, kolejno zobowiązania 26 powiatów (631,2 mln zł) i województwa samorządowego (609,8 mln zł) określiły odpowiednio 8% i 7,8% łącznej kwoty zobowiązań z tytułu kredytów, pożyczek i obligacji,
- zobowiązania wymagalne — łącznie na kwotę 31,0 mln zł (w 2017 r. na kwotę 15,5 mln zł), które wystąpiły w 49 gminach (29,9 mln zł), w szczególności w 16 gminach miejsko-wiejskich (21,5 mln zł), 3 miastach na prawach powiatu (0,7 mln zł), 2 powiatach (0,3 mln zł) i województwie samorządowym (0,002 mln zł),
- zobowiązania z tytułu wyemitowanych papierów wartościowych w wysokości 97,0 mln zł, uznanych za dopuszczone do obrotu zorganizowanego na rynku wtórnym.

Analiza zmian sytuacji finansowej dolnośląskich JST w 2018 r. w stosunku do 2017 r. wskazuje, że przy odnotowanym wzroście dochodów (o 1 655,2 mln zł, tj. o 9,5%) i wydatków (o 2 402 mln zł, tj. o 13,7%) łączna kwota długu wzrosła o kwotę 584 mln zł (o 7,9%), w tym z tytułów zaliczanych do kredytów i pożyczek o kwotę 568,4 mln zł. Dla porównania — w 2017 r. kwota długu wzrosła o 194,1 mln zł, w tym z tytułu kredytów i pożyczek o 200,3 mln zł (przy obniżeniu zobowiązań wymagalnych o 6,2 mln zł).

Wyniki ustaleń szczegółowych wskazują, że realizacja samorządowych budżetów w 2018 r. skutkowałą:

- wzrostem zadłużenia 143 dolnośląskich JST — łącznie na kwotę 890,4 mln zł (w 2017 r. dotyczyło 100 JST na kwotę 419 mln zł) i brakiem zmian poziomu zadłużenia 7 JST (w 2017 r. dotyczyło 4 JST),
- spadkiem zadłużenia 44 dolnośląskich JST — łącznie na kwotę 306,5 mln zł (w 2017 r. dotyczyło 88 JST na kwotę 224,8 mln zł) i spadkiem do 2 liczby jednostek nieobciążonych długiem (Rudna i Stare Bogaczowice).

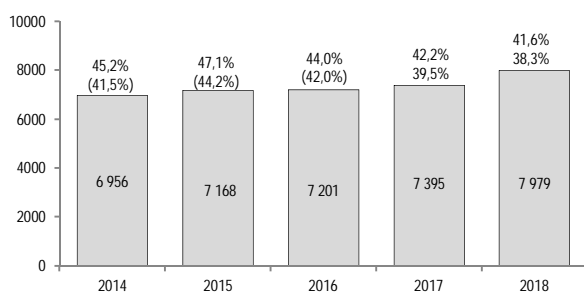
Tabela 17. Dług publiczny dolnośląskich JST i jego relacja do dochodów ogółem w latach 2017 i 2018

Wyszczególnienie	2017			2018			Dynamika (2017 = 100)	
	dochody	dług publiczny	3:2	dochody	dług publiczny	6:5	dochody	dług publiczny
	[tys. zł]		[%]	[tys. zł]		[%]		
1	2	3	4	5	6	7	8	9
JST ogółem	17 507 747	7 395 260	42,2	19 162 986	7 979 216	41,6	109,5	107,9
Gminy, z tego:	8 673 439	2 443 679	28,2	9 656 486	3 140 543	32,5	111,3	128,5
– miejskie	2 724 280	847 926	31,1	3 060 329	998 000	32,6	112,3	117,7
– wiejskie	2 689 110	620 540	23,1	2 992 901	813 959	27,2	111,3	131,2
– miejsko-wiejskie	3 260 050	975 213	29,9	3 603 257	1 328 583	36,9	110,5	136,2
Powiaty	2 003 561	609 771	30,4	2 177 085	631 549	29,0	108,7	103,6
Miasta na prawach powiatu	5 674 810	3 651 515	64,3	6 074 866	3 597 307	59,2	107,0	98,5
Województwo samorządowe	1 155 937	690 294	59,7	1 254 549	609 818	48,6	108,5	88,3

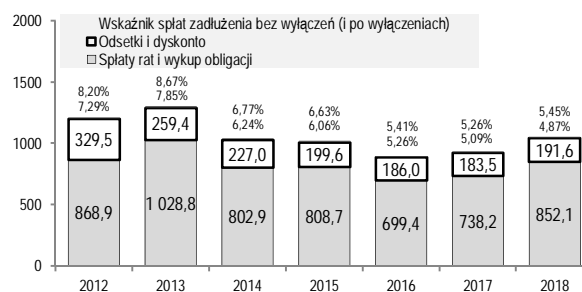
Zmiany poziomu zadłużenia dolnośląskich JST w długim horyzoncie czasowym (przedstawione na rys. 13) pozwalają zauważyć, że od 2014 r. zadłużenie stale wzrasta, a tendencja wzrostu przyspieszyła z 2,7% (w 2017 r.) do 7,9% (w 2018 r.). Zmiany poziomu zadłużenia i jego relacji do dochodów w latach 2017 i 2018 przedstawia tab. 17.

Wskaźnik zadłużenia dolnośląskich JST na koniec 2018 r. — obliczony relacją łącznej kwoty długu do wykonanych dochodów (bez uwzględnienia wyłączeń) — wyniósł 41,6% i w stosunku do 2017 r. uległ obniżeniu o 0,6 punktu proc. (w 2017 r. relacja wyniosła 42,2%). Dla porównania — wskaźnik zadłużenia wszystkich JST w 2018 r. wyniósł 30,2% i w stosunku do 2017 r. uległ podwyższeniu o 0,2 punktu proc.

W 2018 r. najwyższa relacja łącznej kwoty długu do dochodów, przy odnotowanym jej obniżeniu (o 5,1 punktu proc.), dotyczyła budżetów miast na prawach powiatu, dla których wyniosła 59,2% (dla porównania — w 2017 r. wyniosła 64,3%). Wskaźnik zadłużenia powiatów obniżył się o 1,4 punktu proc. i wyniósł 29%, z czego najwyższy dotyczył Powiatu Górowskiego (53,8%), a najniższy Powiatu Dzierżoniowskiego (6,5%). Wskaźnik zadłużenia gmin wyniósł łącznie 32,5% i w stosunku do 2017 r. wzrósł o 4,3 punktu proc. Najwyższy wskaźnik zadłużenia dotyczył gmin Prusice (72,2%), Stara Kamienica (69,4%) i Krośnice (66,4%), a najniższy — gmin Bolesławiec w. (0,2%), Warta Bolesławiecka (0,7%) i Osiecznica (1%), które nie wykazywały zadłużenia na koniec 2017 roku. Gminy Rudna i Stare Bogaczowice utrzymały status nieobciążonych kwotą długu.



Rys. 13. Łączna kwota długu (w mln zł) i jej relacja do dochodów z wyłączeniami (% dochodów) dolnośląskich JST w latach 2014–2018



Rys. 14. Łączna kwota spłat rat kapitałowych wraz z należnymi odsetkami (w mln zł) oraz kształtowanie się wskaźnika spłaty w latach 2012–2018 (% dochodów) dolnośląskich JST

Zadłużenie dolnośląskich JST i jego relację do dochodów w latach 2014–2018 przedstawia rys. 13.

Łączna kwota dokonanych przez dolnośląskie JST w 2018 r. spłat kredytów i pożyczek oraz wykupu obligacji wraz z wydatkami na obsługę długu (odsetki, prowizje, dyskonto i wypłaty z tytułu udzielonych poręczeń) wyniosła 1 043,7 mln zł i była o 122,0 mln zł wyższa od obliczonej dla 2017 r., w tym kwota spłat była wyższa o 113,9 mln zł, a kwota wydatków na obsługę długu była wyższa o 8,1 mln zł.

Zmiany poziomu łącznej kwoty spłat rat kapitałowych oraz wydatków na obsługę długu i ich relacje do wykonanych dochodów (z uwzględnieniem ustawowych wyłączeń) w latach 2012–2018 przedstawiono na rys. 14.

12. Oddziaływanie wykonania budżetów za 2018 r. na kształtowanie się relacji z art. 243 u.f.p.

Rok budżetowy 2018 był kolejnym rokiem, w którym do uchwalania samorządowych budżetów oraz wieloletnich prognoz finansowych miał zastosowanie art. 243 u.f.p., zawierający regulacje ograniczające poziom spłat zadłużenia oraz wydatków na jego obsługę. Przepis ten określa zależność pomiędzy relacją łącznej kwoty spłat do dochodów a relacją nadwyżki operacyjnej powiększonej o dochody ze sprzedaży majątku do dochodów ogółem, wynikającej z realizacji budżetu w trzech kolejnych latach (zwanej dopuszczalnym wskaźnikiem spłat lub indywidualnym wskaźnikiem zadłużenia — IWZ).

Na możliwość zachowania przez dolnośląskie JST w 2018 r. relacji z art. 243 u.f.p. oddziaływało wykonanie ich budżetów w latach 2015–2017, z uwzględnieniem wielkości planowanych na trzy kwartały 2018 roku. Wyniki badania projektów uchwał budżetowych na rok 2019 w kontekście możliwości zachowania relacji z art. 243 u.f.p. (obliczonych z uwzględnieniem wielkości wynikających z wykonania budżetu w latach 2016

i 2017 oraz planu na III kw. 2018 r.) sygnalizowały możliwość pozbawienia organów JST prawa do uchwalenia budżetu, a następnie stanowiły przesłankę ustalenia budżetu przez Kolegium Regionalnej Izby Obrachunkowej dla jednej jednostki — Powiatu Milickiego na podstawie z art. 240b u.f.p.

Analiza porównawcza wskaźników planowanych spłat według wielkości przyjętych w wieloletnich prognozach finansowych i uchwałach budżetowych dolnośląskich JST na rok 2019 z wartością wskaźników dopuszczalnych spłat (obliczonych z uwzględnieniem wykonania budżetu za 2018 rok) potwierdza ryzyko niespełnienia relacji z art. 243 u.f.p. przez jedną jednostkę (Powiat Milicki). W tym przypadku różnica pomiędzy IWZ obliczonym na podstawie wykonania budżetu w latach 2016–2018 a wskaźnikiem planowanych spłat w 2019 r. przyjęła wartość ujemną. Dla pozostałych 195 jednostek różnica zawierała się w następujących przedziałach i dotyczyła:

- 0–5 punktów proc. — 98 JST (w 2018 r. odpowiednio 86 JST i 2 przypadki niespełnienia relacji),
- 5–10 punktów proc. — 65 JST (w 2018 r. 71 JST)),
- powyżej 10 punktów proc. — 32 JST (w 2018 r. 37 JST).

W obecnym stanie prawnym spełnienie warunku z art. 243 u.f.p. dotyczy wszystkich JST, które w budżetach planują spłaty rat kredytów i pożyczek oraz wykup papierów wartościowych wraz z należnymi odsetkami oraz potencjalne spłaty kwot wynikające z udzielonych poręczeń i gwarancji, a także JST będących członkami związku w zakresie kwot spłacanych zobowiązań, do których ma zastosowanie przepis art. 244 ust. 1 u.f.p. Z wieloletnich prognoz finansowych wynika, że 2 dolnośląskie gminy (Rudna i Stare Bogaczowice) nie posiadają zobowiązań dłużnych i nie planują ich zaciągania, w związku z czym poziom IWZ w ich przypadku nie znajduje zastosowania (dla obu wymienionych wynosi powyżej 10% wykonanych dochodów), niemniej pozytywnie wpływa na ustalenie wartości uśrednionych dla JST w regionie, w szczególności IWZ dla gmin wiejskich.

Wskaźnik jednoroczny obliczony zbiorczo na podstawie wykonania budżetów za 2018 rok dla 196 dolnośląskich JST wyniósł 11,78% wykonanych dochodów, w tym dla 165 gmin — 11,67%, a dla 26 powiatów — 7,38%. Dla porównania — za 2017 rok wskaźnik jednoroczny dla JST w regionie wyniósł 11,62%, za 2016 rok — 11,45%. Jak wynika z ustaleń Krajowej Rady Regionalnych Izb Obrachunkowych, wskaźnik ten dla wszystkich JST w kraju wyniósł: 10,67% w 2018 r., 10,75% w 2017 r., 11,2% w 2016 roku. Warto też zauważyć, że prawie we wszystkich przypadkach wskaźniki jednoroczne obliczone na podstawie wielkości wykonanych są wyższe niż obliczone na podstawie planowanych na trzy kwartały. Wykonanie budżetów za 2018 rok wskazuje na poprawę wskaźnika jednorocznego w porównaniu do planu na trzy kwartały przez 156 dolnośląskich JST (w 2017 r. przez 158 JST, w 2016 r. przez 155 JST).

Poziom wskaźników jednorocznych dolnośląskich JST w latach 2016–2018 uśrednionych według szczebli jednostek i typów gmin przedstawia tab. 18.

Tabela 18. Wskaźniki jednoroczne relacji nadwyżki operacyjnej w latach 2016–2018

Wyszczególnienie	2016		2017		2018		Średnia z lat 2016–2018	
	plan III kw.	wykonanie	plan III kw.	wykonanie	plan III kw.	wykonanie	plan III kw. 2018	wykonanie 2018
	[%]							
JST ogółem	8,75	11,45	8,46	11,62	8,09	11,78	10,39	11,62
Gminy, z tego:	8,89	12,33	8,68	12,23	8,00	11,67	10,86	12,07
– miejskie	7,64	10,81	7,73	10,99	7,40	10,60	9,74	10,80
– wiejskie	11,10	15,62	10,72	14,98	9,63	14,90	13,41	15,16
– miejsko-wiejskie	8,19	10,95	7,84	10,99	7,21	9,89	9,72	10,61
Powiaty	5,17	7,65	4,65	6,99	5,10	7,38	6,58	7,34
Miasta na prawach powiatu	9,34	11,45	9,64	11,66	8,52	11,82	10,54	11,64
Województwo samorządowe	10,97	11,68	7,95	14,87	12,13	20,12	12,89	15,56

Wyniki ustaleń szczegółowych dotyczących poziomu wskaźników jednorocznych poszczególnych JST wskazują na duże zróżnicowanie, szczególnie widoczne w wykonaniu budżetów gmin wiejskich, dla których cząstkowy IWZ w 2017 r. zawierał się w przedziale od 0,81% (Kamieniec Ząbkowicki) do 32,31% (Kobierzyce).

Poziom wskaźników jednorocznych jako relacja wyniku operacyjnego powiększonego o dochody ze sprzedaży majątku do wykonanych dochodów ogółem przez poszczególne JST w 2018 r. przedstawiono w zestawieniu nr 3 na końcu opracowania.

Tabela 19. IWZ dolnośląskich JST obliczony na podstawie wykonania budżetów w latach 2012–2018 (w %)

Wyszczególnienie	IWZ obliczony z lat				
	2012–2014	2013–2015	2014–2016	2015–2017	2016–2018
JST ogółem	11,00	10,37	10,50	11,27	11,62
Gminy, z tego:	12,44	12,30	12,32	12,32	12,07
– miejskie	11,18	10,86	10,82	10,89	10,80
– wiejskie	14,45	14,60	14,93	15,10	15,16
– miejsko-wiejskie	12,00	11,75	11,53	11,26	10,61
Powiaty	6,84	6,16	6,99	7,04	7,34
Miasta na prawach powiatu	11,11	10,62	10,21	11,08	11,64
Województwo	10,50	6,62	7,69	12,22	15,56

Zbiórca IWZ dolnośląskich JST obliczony z uwzględnieniem wykonania ich budżetów w latach 2016–2018 wyniósł 11,62% i był o 0,35 punktu proc. wyższy od obliczonego z uwzględnieniem wykonania budżetów w latach 2015–2017 oraz odpowiednio o 1,12 punktu proc. wyższy od ustalonego za lata 2014–2016.

Zbiórcze wyniki monitorowania poziomu IWZ dolnośląskich JST (w trzech kolejnych latach) na podstawie wykonania budżetów w latach 2012–2018 przedstawia tab. 19.

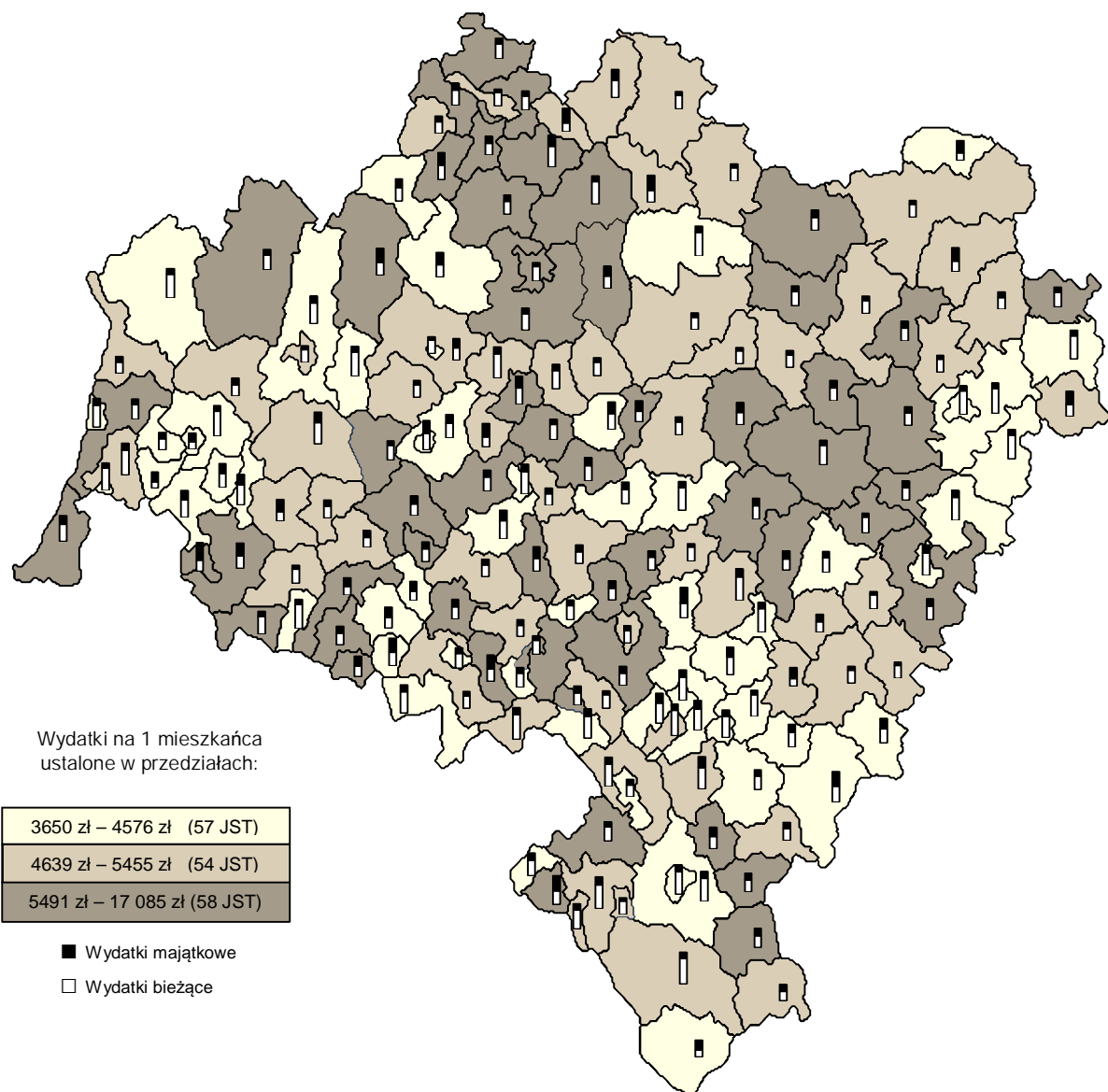
Z analizy uśrednionych wartości IWZ obliczonych dla dolnośląskich JST na podstawie wykonania ich budżetów w latach 2012–2018 wynika, że najniższe IWZ dotyczą powiatów (od 6,16% do 7,34%), co wskazuje na relatywnie niską zdolność tych samorządów do zaciągania i spłaty zobowiązań dłużnych. Najwyższe IWZ dotyczą gmin wiejskich (od 14,45% do 15,16%) oraz miast na prawach powiatu (od 10,21% do 11,64%). Wyniki porównań (r/r) wskazują na utrzymywanie się tendencji wzrostu uśrednionych IWZ dla dolnośląskich gmin, w szczególności wiejskich (wzrost o 0,06 punktu proc.) i powiatów (wzrost o 0,3 punktu proc.), oraz na odwróceniu tendencji spadku IWZ w wykonaniu budżetów miast na prawach powiatu i województwa samorządowego.

Wyniki porównań IWZ poszczególnych JST wskazują, że wartości wyższe niż 15% dochodów dla obliczonych z lat:

- 2011–2013 — uzyskało 18 gmin (3 miejskie, 11 wiejskich i 4 miejsko-wiejskie) oraz 1 powiat,
- 2012–2014 — uzyskało 26 gmin (4 miejskie, 18 wiejskich i 4 miejsko-wiejskie) oraz 1 powiat,
- 2013–2015 — uzyskało 28 gmin (2 miejskie, 20 wiejskich i 6 miejsko-wiejskich) oraz 1 powiat,
- 2014–2016 — uzyskało 30 gmin (4 miejskie, 20 wiejskich i 6 miejsko-wiejskich) oraz 1 powiat,
- 2015–2017 — uzyskały 32 gminy (5 miejskich, 19 wiejskich i 8 miejsko-wiejskich) oraz 1 powiat,
- 2016–2018 — uzyskało 27 gmin (6 miejskich, 16 wiejskich i 5 miejsko-wiejskich) oraz 1 powiat i województwo.

Największy poziom odnotowało województwo, dla którego IWZ wyniósł 15,56% dochodów, oraz kolejny raz gminy wiejskie, których zbiórca IWZ wyniósł 15,16% dochodów i przekroczył obowiązującą (do końca 2013 r.) granicę 15% planowanych dochodów. Liczba gmin wiejskich, których IWZ przekroczył 15%, wyniosła 16, co stanowiło 20,5% gmin wiejskich w regionie. Jednocześnie niewielkim zmianom uległa liczba JST, których IWZ ukształtował się poniżej 5% dochodów, co dotyczyło 7 powiatów i 17 gmin, w tym 8 gmin wiejskich. Utrzymujące się wysokie zróżnicowanie poziomów IWZ wyznaczyło granice dopuszczalnych spłat dla JST województwa dolnośląskiego obliczone na podstawie wykonania budżetów w latach 2016–2018 w przedziale od 2,22% do 33,12%, w tym dla gmin w przedziale od 3,28% do 33,12%, a dla powiatów w przedziale od 2,22% do 23,07%.

Wyniki wykonania samorządowych budżetów za 2018 rok wskazują na ich korzystne oddziaływanie na podwyższenie wskaźników (IWZ) tak w ujęciu zbiorczym dla regionu jak i jednostek poszczególnych szczebli oraz na utrwalenie się występującego zróżnicowania zdolności spłaty zobowiązań.



**Wydatki dolnośląskich gmin i miast na prawach powiatu
na 1 mieszkańca w 2018 r. (w zł)**

Zestawienie 1

Wykonanie budżetów w JST województwa dolnośląskiego w 2018 r. (w zł)

Jednostki samorządu terytorialnego	DOCHODY	W tym DOCHODY WŁASNE	WYDATKI	W tym WYDATKI MAJĄTKOWE	WYNIK OPERACYJNY (bieżący)*	WYNIK BUDŻETU	DLUG PUBLICZNY
JST województwa ogółem	19 162 985 751	10 653 165 915	19 981 507 014	4 442 905 467	1 747 163 884	-818 521 263	7 979 216 335
Województwo samorządowe	1 254 548 693	799 975 066	1 150 624 053	329 130 010	198 313 155	103 924 639	609 818 104
Powiaty	2 177 084 731	838 932 140	2 230 950 617	386 854 440	145 636 016	-53 865 886	631 548 760
Bolesławiecki	97 759 309	29 740 597	102 601 624	28 824 193	6 715 269	-4 842 315	22 010 580
Dzierżoniowski	95 113 299	32 393 092	95 257 316	16 186 544	7 468 000	-144 017	6 141 688
Głogowski	109 565 259	46 158 819	113 152 153	8 922 210	2 830 797	-3 586 895	19 382 000
Górowski	39 661 387	12 591 183	39 568 275	1 732 626	974 824	93 112	21 336 590
Jaworski	64 548 431	21 866 051	66 978 194	14 447 593	4 277 377	-2 429 764	13 100 000
Jeleniogórski	74 685 460	28 695 614	75 345 938	12 544 946	3 307 138	-660 478	15 300 000
Kamiennogórski	45 965 083	15 695 693	48 348 361	4 791 939	1 010 006	-2 383 278	8 000 000
Kłodzki	203 841 129	66 235 216	210 610 861	46 579 119	13 358 266	-6 769 732	50 894 921
Legnicki	72 891 721	35 388 612	73 960 629	10 338 473	4 092 708	-1 068 909	20 776 579
Lubański	61 425 550	15 970 867	61 949 056	9 970 186	2 094 081	-523 506	20 116 697
Lubiński	113 160 533	54 133 485	121 971 809	27 530 420	5 253 022	-8 811 276	42 900 000
Lwówecki	61 215 594	15 620 914	62 716 958	10 407 625	3 940 547	-1 501 364	13 509 892
Miłicki	51 262 524	18 527 600	49 657 960	1 866 540	1 979 057	1 604 564	20 318 035
Oleśnicki	111 458 228	43 891 863	113 231 927	19 361 923	7 101 489	-1 773 699	48 500 000
Olawski	78 307 864	34 097 159	76 702 472	9 896 476	5 539 472	1 605 391	11 511 220
Połkowski	59 351 476	29 859 547	64 895 632	13 053 828	3 578 136	-5 544 156	18 000 000
Strzebiński	51 142 587	13 263 825	52 028 327	4 055 358	1 435 864	-885 740	12 755 626
Średzki	49 704 674	19 622 715	48 929 066	12 699 810	4 245 842	775 609	11 915 000
Świdnicki	153 732 896	58 005 060	149 688 751	12 702 775	7 730 135	4 044 145	56 712 000
Trzebnicki	87 583 529	38 999 208	89 680 629	23 205 698	11 968 080	-2 097 100	24 974 274
Wałbrzyski	52 291 353	16 897 914	55 647 139	12 097 341	5 849 922	-3 355 786	13 981 000
Wolowski	64 260 605	16 531 678	66 732 306	9 368 763	2 833 620	-2 471 702	24 140 000
wrocławski	137 664 703	81 280 794	153 442 803	58 974 715	30 637 478	-15 778 099	54 326 805
Ząbkowicki	90 269 874	30 751 997	88 433 905	5 397 279	4 348 179	1 835 969	42 413 579
Zgorzelecki	100 302 130	47 730 151	103 268 267	8 729 724	-1 767 115	-2 966 136	14 982 273
Złotoryjski	49 919 533	14 982 487	46 150 257	3 168 337	4 833 820	3 769 276	23 550 000
Miasta na prawach powiatu	6 074 866 049	4 018 728 875	6 264 710 345	1 114 817 313	477 697 195	-189 844 296	3 597 306 785
Jelenia Góra	449 494 534	220 144 402	479 650 798	77 834 265	1 222 869	-30 156 265	197 429 062
Legnica	547 462 727	291 461 395	567 043 592	66 636 513	20 175 027	-19 580 864	272 024 456
Wałbrzych	621 260 396	336 033 404	651 657 017	106 062 499	32 221 765	-30 396 621	589 116 201
Wrocław	4 456 648 392	3 171 089 673	4 566 358 938	864 284 037	424 077 533	-109 710 546	2 538 737 066
Gminy ogółem	9 656 486 278	4 995 529 835	10 335 221 999	2 612 103 703	925 517 518	-678 735 720	3 140 542 686
Gminy miejskie	3 060 328 560	1 706 270 642	3 195 032 178	701 973 200	229 419 564	-134 703 618	998 000 044
Bielawa	126 244 508	61 343 343	140 542 006	27 140 633	8 340 027	-14 297 498	43 568 917
Boguszków-Gorce	65 390 627	29 113 790	67 441 586	9 954 250	3 842 762	-2 050 959	11 031 136
Bolesławiec	179 481 175	99 961 753	193 398 031	44 833 091	10 903 311	-13 916 856	40 388 479
Chojnów	58 106 203	29 805 536	57 521 023	7 061 445	4 642 915	585 179	3 045 461
Duszynki-Zdrój	22 176 855	12 827 285	23 650 490	3 608 249	475 276	-1 473 635	14 590 255
Dzierżoniów	136 341 801	71 171 888	146 652 874	35 080 798	10 266 103	-10 311 074	65 405 368
Głogów	323 388 208	209 536 054	341 367 150	64 860 005	29 975 812	-17 978 942	146 277 890
Jawor	101 559 574	49 966 760	102 923 650	25 996 681	7 081 169	-1 364 076	19 891 521
Jedlina-Zdrój	23 902 659	10 050 239	27 510 152	9 354 203	1 246 025	-3 607 493	11 670 957
Kamienna Góra	76 010 301	37 048 986	85 542 829	13 012 953	3 980	-9 532 529	25 296 465
Karpacz	47 803 037	30 340 814	56 386 341	26 566 985	6 086 084	-8 583 304	22 946 105
Kłodzko	116 772 956	57 833 843	118 543 945	27 597 034	11 975 572	-1 770 989	27 294 927
Kowary	42 582 404	19 857 636	41 983 556	4 534 301	2 361 552	598 848	8 685 187
Kudowa-Zdrój	42 209 158	23 055 353	43 403 214	4 233 426	733 117	-1 194 056	20 208 593
Lubań	79 646 359	46 147 055	84 279 537	10 134 391	2 503 167	-4 633 177	32 578 211
Lubin	385 329 499	222 002 022	401 709 169	75 688 502	22 130 946	-16 379 669	129 010 365
Nowa Ruda	96 995 968	45 650 728	96 032 561	21 657 912	3 100 186	963 407	37 594 120
Oleśnica	165 492 664	91 290 552	160 333 684	28 706 020	20 666 731	5 158 980	15 408 038
Olawa	144 445 534	84 853 852	148 270 999	39 228 520	20 265 272	-3 825 465	41 393 081
Piechowice	28 755 695	17 260 083	27 379 121	4 751 232	3 333 238	1 376 575	2 001 209
Piława Górna	26 876 796	9 931 474	26 853 438	5 934 751	2 215 742	23 358	4 620 736
Polanica-Zdrój	32 354 053	20 174 524	31 155 066	5 344 711	3 364 646	1 198 987	2 894 908
Szczawno-Zdrój	30 907 481	19 886 754	30 811 246	6 921 724	3 561 369	96 234	6 420 981
Szklarska Poręba	44 654 344	32 861 747	44 211 075	9 205 128	2 742 306	443 268	9 201 266
Świdnica	275 809 508	160 402 900	294 558 271	85 348 398	28 512 106	-18 748 763	118 713 023
Świebodzice	95 173 186	55 599 525	99 247 264	15 291 777	3 951 710	-4 074 079	18 418 295
Świeradów-Zdrój	66 420 294	37 093 856	71 379 944	44 062 098	2 286 505	-4 959 650	28 120 086
Wojcieszków	18 859 016	7 628 058	21 638 303	6 860 398	1 243 103	-2 779 286	4 972 105

Jednostki samorządu terytorialnego	DOCHODY	W tym DOCHODY WŁASNE	WYDATKI	W tym WYDATKI MAJĄTKOWE	WYNIK OPERACYJNY (bieżący)*	WYNIK BUDŻETU	DŁUG PUBLICZNY
Zawidów	16 205 433	7 646 475	17 059 424	2 928 724	380 727	-853 990	2 544 065
Zgorzelec	127 372 600	68 738 499	132 451 762	30 335 036	6 038 150	-5 079 162	59 835 441
Złotoryja	63 060 663	37 189 260	60 794 466	5 739 821	5 189 956	2 266 197	23 972 854
Gminy wiejskie	2 992 900 904	1 509 890 032	3 218 468 638	907 251 428	399 112 009	-225 567 734	813 959 145
Bolesławiec	63 363 734	34 812 480	59 540 895	14 238 431	14 070 167	3 822 840	143 798
Borów	25 474 549	7 892 692	28 131 180	10 670 103	1 909 993	-2 656 630	5 111 972
Chojnów	43 580 207	19 351 834	46 947 785	8 875 624	3 541 758	-3 367 578	17 360 527
Ciepłowody	13 125 072	5 688 365	13 182 192	1 358 727	716 444	-57 119	853 163
Cieszków	21 106 630	6 247 408	21 354 998	1 620 675	935 365	-248 368	5 830 000
Czarny Bór	26 869 822	11 247 705	37 916 114	20 173 323	4 324 068	-11 046 293	10 999 147
Czernica	76 663 367	42 269 057	84 844 972	27 880 429	11 610 875	-8 181 605	16 042 492
Długoleśka	168 657 195	103 958 488	176 291 665	40 882 270	59 533 816	-7 634 470	52 978 854
Dobromierz	28 264 818	10 486 591	39 021 054	17 937 542	1 685 337	-10 756 236	15 101 457
Dobroszyce	31 688 261	13 083 810	32 269 606	6 172 641	2 331 453	-581 346	10 978 112
Domanów	23 975 638	8 287 244	26 721 226	5 035 711	1 561 447	-2 745 588	8 044 909
Dziedowa Kłoda	22 209 671	6 169 573	21 854 080	1 818 720	1 776 186	355 591	3 811 000
Dzierżonów	40 193 067	15 905 456	40 882 270	11 321 661	4 687 019	-689 203	10 462 000
Gaworzycy	21 852 349	6 450 377	20 942 475	6 675 010	2 456 651	909 874	8 077 690
Głogów	36 479 990	21 031 310	37 793 121	10 375 154	7 055 091	-1 313 131	6 164 000
Grębocice	48 952 189	35 963 853	50 407 038	17 061 697	13 068 586	-1 454 849	695 300
Gromadka	44 525 828	27 057 941	42 858 052	21 525 036	5 892 320	1 667 775	3 031 085
Janowice Wielkie	19 183 808	7 971 960	17 896 246	2 420 206	1 466 367	1 287 562	5 872 490
Jemielno	15 014 964	3 857 764	14 541 300	1 325 461	672 782	473 663	4 437 000
Jerzmanowa	48 616 074	36 444 737	55 015 258	19 957 260	12 409 701	-6 399 184	15 443 967
Jeżów Sudecki	35 305 987	15 801 049	36 349 998	14 329 091	7 518 999	-1 044 011	5 461 300
Jordanów Śląski	13 062 489	6 183 162	14 005 400	2 779 079	1 511 387	-942 911	2 350 248
Kamieniec Ząbkowicki	38 556 666	15 945 502	43 450 903	14 887 732	2 712 806	-4 894 238	10 461 621
Kamienna Góra	43 901 036	17 836 801	45 762 493	12 005 253	7 811 346	-1 861 457	7 926 758
Kłodzko	70 221 574	26 905 658	76 833 057	16 839 185	5 065 116	-6 611 483	35 270 099
Kobierzyce	218 686 964	162 733 733	237 930 559	96 276 150	63 798 252	-19 243 595	15 739 671
Kondratowice	22 560 570	8 412 762	22 122 409	2 837 052	1 306 918	438 161	4 761 293
Kostomłoty	30 331 585	11 939 428	30 658 968	6 017 987	4 237 150	-327 383	6 518 105
Kotla	23 562 777	8 754 643	26 766 226	7 004 691	329 531	-3 203 449	9 847 725
Krośnice	43 619 816	22 952 517	44 425 560	6 622 403	4 941 017	-805 744	28 944 005
Krotoszyce	15 138 510	8 070 837	15 584 823	1 321 633	449 246	-446 313	2 335 212
Kunice	33 350 778	19 662 597	33 727 198	4 747 478	4 141 943	-376 420	10 890 000
Legnickie Pole	29 690 698	18 968 284	31 880 776	6 964 411	2 984 576	-2 190 079	5 580 622
Lewin Kłodzki	17 244 267	4 612 951	16 375 072	8 597 546	697 019	869 195	2 264 324
Lubań	28 159 815	10 843 317	30 012 622	5 234 411	1 955 790	-1 852 807	4 019 516
Lubin	92 345 074	65 421 060	104 125 378	26 091 563	10 558 895	-11 780 304	36 599 800
Łagiewniki	31 373 278	11 359 887	28 467 520	2 083 832	3 240 448	2 905 758	6 246 942
Malczyce	27 556 999	9 464 492	37 462 596	18 035 263	2 719 657	-9 905 598	7 822 000
Marcinowice	26 774 643	11 289 015	25 291 683	2 976 376	2 246 578	1 482 960	8 720 000
Marciszów	22 229 035	7 328 788	26 722 745	10 262 642	2 239 899	-4 493 710	9 542 489
Męcinka	28 264 537	12 322 866	31 454 287	9 645 417	1 154 846	-3 189 749	8 574 966
Mietków	17 198 316	9 042 800	19 854 094	3 469 889	593 431	-2 655 778	5 440 820
Miękinia	90 373 295	48 655 094	104 086 496	43 861 026	12 840 977	-13 713 201	39 039 000
Milkowice	28 383 972	12 743 782	31 008 973	6 651 438	2 009 592	-2 625 001	10 485 759
Mściswojów	20 420 792	7 556 977	20 833 968	6 879 810	2 082 994	-413 177	4 747 776
Mysłkowice	43 506 628	20 670 641	43 567 501	6 369 945	1 909 937	-60 873	3 913 442
Niechlów	23 564 983	7 586 126	23 050 504	3 064 306	1 440 432	514 479	3 008 143
Nowa Ruda	59 558 768	19 759 554	60 902 817	19 228 125	4 897 791	-1 344 048	15 386 735
Oleśnica	55 749 005	27 677 617	59 901 730	10 139 626	5 150 819	-4 152 725	26 005 786
Olawa	90 423 808	49 151 418	96 066 619	33 502 774	14 366 155	-5 642 810	27 790 054
Osiecznica	39 596 213	19 841 730	44 358 543	12 568 689	6 868 904	-4 762 330	394 863
Paszowice	16 853 095	7 471 314	15 576 983	605 593	1 307 547	1 276 112	1 992 610
Pęcław	10 885 622	3 013 765	10 643 544	938 776	450 015	242 078	5 708 666
Pielgrzymka	24 168 406	7 615 855	25 645 486	5 388 189	962 148	-1 477 080	7 482 070
Platerówka	7 130 182	3 524 349	6 887 028	236 891	225 981	243 154	135 000
Podgórzyn	39 195 312	20 740 129	46 585 368	16 757 093	2 649 798	-7 390 056	21 993 800
Przeworno	18 190 959	5 458 814	18 016 767	1 485 688	1 150 199	174 192	3 859 650
Radwanice	32 194 262	17 927 714	38 368 191	18 315 949	8 525 272	-6 173 928	6 629 212
Rudna	60 039 007	42 258 173	63 946 521	12 298 527	6 793 661	-3 907 513	0
Ruja	11 764 459	4 288 274	11 474 122	169 180	264 139	290 337	2 781 608
Siekierczyn	18 048 401	8 545 531	18 141 448	1 504 369	841 875	-93 047	3 948 511
Stara Kamienica	25 804 107	10 656 654	28 586 351	5 470 152	61 315	-2 782 244	17 895 746
Stare Bogaczowice	17 811 920	6 738 209	21 307 181	6 855 040	1 478 875	-3 495 262	0
Stoszowice	22 573 966	7 414 478	25 792 373	8 394 960	2 351 987	-3 218 407	8 348 953
Sulików	27 677 896	15 710 451	28 538 500	5 864 511	3 927 494	-860 605	7 706 016
Świdnica	84 037 643	36 689 598	95 573 901	31 880 774	7 132 949	-11 536 258	38 691 580

Jednostki samorządu terytorialnego	DOCHODY	W tym DOCHODY WŁASNE	WYDATKI	W tym WYDATKI MAJĄTKOWE	WYNIK OPERACYJNY (bieżący)*	WYNIK BUDŻETU	DŁUG PUBLICZNY
Udanin	22 262 160	8 958 422	22 149 798	2 237 425	1 646 075	112 362	10 227 420
Walim	25 356 984	11 852 253	28 274 846	6 072 647	1 995 242	-2 917 862	11 373 098
Warta Bolesławska	36 904 627	16 794 221	39 014 062	7 380 162	4 237 012	-2 109 436	259 246
Wądroże Wielkie	25 280 087	8 483 760	27 633 352	9 609 711	1 070 750	-2 353 265	12 372 548
Wińsko	37 598 088	11 976 350	37 930 299	7 414 119	3 094 298	-332 211	6 666 621
Wisznia Mała	49 924 569	28 640 467	62 361 117	21 501 229	8 228 344	-12 436 548	29 398 623
Zagrodno	23 278 467	10 849 069	26 395 036	7 299 949	2 631 306	-3 116 569	709 646
Zawonia	33 414 842	13 991 832	35 424 557	11 995 757	6 023 742	-2 009 714	3 713 000
Zgorzelec	40 817 624	23 797 140	51 308 541	12 935 944	202 627	-10 490 917	21 960 300
Złotoryja	31 797 109	14 196 232	30 934 415	3 366 391	2 040 360	862 693	8 528 894
Żórawina	48 005 368	26 802 246	48 266 164	7 531 373	5 595 304	-260 796	5 925 000
Żukowice	21 375 632	11 820 997	22 239 638	6 468 978	4 007 267	-864 005	5 123 293
Gminy miejsko-wiejskie	3 603 256 814	1 779 369 161	3 921 721 183	1 002 879 076	296 985 945	-318 464 369	1 328 583 496
Bardo	31 264 478	11 158 917	35 058 607	14 799 416	474 030	-3 794 129	14 623 087
Bierutów	40 263 565	15 980 512	43 586 971	7 687 147	3 196 143	-3 323 406	23 827 556
Bogatynia	153 850 407	115 843 306	165 846 472	24 146 967	9 745 617	-11 996 065	67 666 568
Boków	51 023 369	14 096 864	55 304 335	17 845 370	2 242 472	-4 280 967	13 434 155
Brzeg Dolny	72 848 963	49 506 232	78 014 964	13 270 498	5 909 812	-5 166 001	18 036 526
Bystrzyca Kłodzka	91 520 597	37 463 599	88 563 794	15 802 701	5 551 413	2 956 802	25 180 012
Chocianów	48 639 292	23 873 467	47 830 218	4 573 209	4 355 012	809 074	17 310 455
Gluszyca	36 775 952	12 467 801	38 329 008	9 003 934	1 216 213	-1 553 055	14 907 719
Góra	95 954 267	36 261 383	105 070 228	22 598 939	6 389 615	-9 115 961	43 294 200
Gryfów Śląski	37 436 286	14 515 947	43 820 327	14 470 839	3 528 181	-6 384 041	14 028 118
Jaworzyna Śląska	50 080 462	18 958 851	58 328 126	22 403 685	1 178 230	-8 247 663	26 800 121
Jelcz-Laskowice	109 116 676	61 393 067	103 832 434	22 970 562	17 685 220	5 284 242	12 492 000
Kąty Wrocławskie	140 050 129	89 722 074	153 212 244	51 710 286	30 322 966	-13 162 115	38 443 261
Łądek-Zdrój	39 467 859	16 617 867	48 419 960	17 845 953	440 905	-8 952 101	17 114 643
Leśna	40 561 263	13 534 622	38 600 781	2 667 942	3 627 266	1 960 482	3 737 000
Lubawka	44 776 264	15 102 610	45 439 503	10 487 065	8 637 784	-663 239	14 341 114
Lubomierz	28 737 128	7 112 049	28 838 925	2 253 829	620 605	-101 797	7 400 000
Lwówek Śląski	74 849 854	30 035 136	80 204 289	25 048 333	7 618 590	-5 354 435	15 750 500
Mieroszów	31 201 577	14 032 315	32 171 802	6 258 271	908 720	-970 224	5 157 284
Międzybórz	27 719 941	9 334 919	29 640 208	7 262 481	1 092 577	-1 920 267	8 642 142
Międzylesie	29 873 396	10 912 951	29 049 614	4 347 763	2 862 700	823 782	2 236 879
Milicz	118 645 868	47 066 836	122 777 932	24 151 533	2 095 843	-4 132 064	49 385 281
Mirsk	53 419 064	15 382 077	64 176 298	31 821 467	4 168 829	-10 757 234	19 456 641
Niemcza	20 068 785	7 692 332	21 796 421	3 689 592	1 225 349	-1 727 635	7 271 053
Nowogrodzic	66 155 800	31 788 856	81 226 903	28 227 563	9 670 332	-15 071 104	22 442 296
Oborniki Śląskie	91 459 613	47 710 401	97 063 278	23 388 890	4 550 574	-5 603 666	38 699 497
Osztyna	25 635 469	9 627 822	24 132 962	1 829 404	2 337 049	1 502 507	9 879 242
Pieńsk	41 497 811	16 202 311	46 315 569	15 840 238	3 583 521	-4 817 758	13 709 640
Pieszycy	40 888 565	14 845 942	42 757 948	13 943 720	2 602 877	-1 869 383	11 368 400
Połkowice	248 653 580	195 566 367	313 419 558	92 643 546	21 047 052	-64 765 978	68 461 366
Prochowice	35 305 743	16 507 927	38 849 093	9 004 137	2 468 179	-3 543 350	14 297 550
Prusice	50 694 472	16 507 719	55 685 596	15 141 983	1 918 954	-4 991 125	36 595 091
Przemków	32 863 802	12 945 616	30 830 291	2 107 133	2 940 775	2 033 510	16 912 678
Radków	47 536 877	20 740 968	51 439 994	13 198 103	1 145 018	-3 903 117	20 035 426
Siechnice	120 970 981	80 345 565	125 118 867	23 041 030	15 744 379	-4 147 886	48 387 331
Sobótka	61 138 561	33 077 416	59 937 462	13 933 737	8 169 687	1 301 099	2 604 508
Stronie Śląskie	30 908 588	15 663 132	36 905 149	14 997 990	4 580 792	-5 996 561	4 386 190
Strzegom	127 875 632	67 933 493	141 421 835	47 617 833	16 046 792	-13 546 203	56 434 353
Strzelin	102 719 457	55 084 806	109 504 096	22 746 399	6 824 254	-6 784 639	47 329 910
Syców	65 511 908	31 148 005	72 258 599	13 616 954	4 683 935	-6 746 691	20 745 046
Szczytna	33 067 066	10 875 489	34 497 271	8 639 252	1 146 158	-1 430 204	6 010 277
Ścinawa	55 966 172	20 533 018	65 630 647	27 312 339	5 049 288	-9 664 475	31 698 439
Środa Śląska	99 210 545	54 030 816	106 657 236	28 676 261	10 956 170	-7 446 691	41 594 768
Świerzawa	42 007 216	13 127 546	44 786 173	17 071 599	6 414 880	-2 778 958	14 932 440
Trzebnica	111 942 297	57 534 373	125 181 827	31 930 269	3 018 890	-13 239 529	73 941 048
Twardogóra	58 310 595	31 736 393	67 988 605	20 696 882	7 878 077	-9 678 009	19 152 346
Wąsosz	34 130 141	11 832 572	36 718 545	7 777 379	3 442 333	-2 588 404	12 451 078
Węglińiec	36 376 275	15 743 351	37 168 122	7 073 586	4 151 450	-791 848	10 442 182
Wiązów	34 258 912	13 081 348	35 236 731	6 714 930	3 824 700	-977 819	6 434 362
Wleń	20 149 684	7 373 960	22 548 469	7 305 802	912 270	-2 398 785	8 816 066
Wołów	98 736 553	42 445 395	111 688 681	28 857 783	5 947 018	-12 952 127	62 643 263
Ząbkowice Śląskie	90 079 257	46 315 768	96 825 373	15 985 459	2 997 115	-6 746 116	27 129 205
Ziębice	65 875 731	26 232 122	67 116 834	7 301 814	5 175 749	-1 241 102	13 565 078
Złoty Stok	21 977 588	5 922 595	25 434 098	9 028 846	519 333	-3 456 510	10 622 000
Żarów	61 150 430	36 854 039	70 643 548	21 100 475	559 889	-9 493 119	35 852 537
Żmigród	82 056 049	31 968 294	88 918 362	29 009 954	1 584 367	-6 862 312	40 473 572

* Wynik operacyjny (bieżący) — różnica między dochodami bieżącymi a wydatkami bieżącymi.

Zestawienie 2

Wykonanie budżetów w JST województwa dolnośląskiego w 2018 r.
— w przeliczeniu na 1 mieszkańca (w zł)*

Jednostki samorządu terytorialnego	DOCHODY				WYDATKI			WYNIK BUDŻETU	DŁUG PUBLICZNY
	ogółem	z tego		w tym dochody własne	ogółem	z tego			
		bieżące	majątkowe			bieżące	majątkowe		
JST województwa ogółem	6 606	5 959	647	3 672	6 888	5 356	1 532	-282	2 751
Województwo samorządowe	432	352	81	276	397	283	113	36	210
Powiaty	1 106	1 011	95	426	1 133	937	196	-27	321
Bolesławiecki	1 084	893	191	330	1 138	818	320	-54	244
Dzierżoniowski	934	850	84	318	936	777	159	-1	60
Głogowski	1 221	1 193	28	514	1 261	1 161	99	-40	216
Górowski	1 123	1 098	24	356	1 120	1 071	49	3	604
Jaworski	1 271	1 119	152	431	1 319	1 035	285	-48	258
Jeleniogórski	1 167	1 033	134	448	1 178	982	196	-10	239
Kamienogórski	1 050	1 018	32	358	1 104	995	109	-54	183
Kłodzki	1 275	1 110	165	414	1 318	1 026	291	-42	318
Legnicki	1 320	1 226	94	641	1 340	1 152	187	-19	376
Lubański	1 121	987	134	291	1 131	949	182	-10	367
Lubiński	1 065	938	127	509	1 148	889	259	-83	404
Lwówecki	1 324	1 217	107	338	1 357	1 131	225	-32	292
Milicki	1 382	1 342	40	500	1 339	1 289	50	43	548
Oleśnicki	1 041	943	98	410	1 058	877	181	-17	453
Olawski	1 024	946	78	446	1 003	873	129	21	150
Pokowski	942	880	62	474	1 030	823	207	-88	286
Strzebiński	1 165	1 126	39	302	1 185	1 093	92	-20	291
Średzki	921	750	171	364	907	671	235	14	221
Świdnicki	974	916	57	367	948	868	80	26	359
Trzebnicki	1 035	927	108	461	1 060	786	274	-25	295
Wałbrzyski	930	878	51	300	989	774	215	-60	249
Wolowski	1 365	1 279	86	351	1 418	1 219	199	-53	513
wrocławski	958	871	87	566	1 068	657	410	-110	378
Ząbkowicki	1 374	1 330	44	468	1 346	1 263	82	28	645
Zgorzelecki	1 112	1 028	83	529	1 145	1 048	97	-33	166
Złotoryjski	1 135	1 087	48	341	1 049	977	72	86	536
Miasta na prawach powiatu	6 517	6 037	480	4 311	6 721	5 525	1 196	-204	3 859
Jelenia Góra	5 641	5 058	583	2 763	6 019	5 042	977	-378	2 478
Legnica	5 470	5 202	269	2 912	5 666	5 000	666	-196	2 718
Wałbrzych	5 493	5 109	384	2 971	5 762	4 824	938	-269	5 209
Wrocław	6 972	6 455	517	4 961	7 143	5 791	1 352	-172	3 971
Gminy ogółem	4 905	4 393	512	2 537	5 249	3 923	1 327	-345	1 595
Gminy miejskie	4 632	4 120	511	2 582	4 835	3 773	1 062	-204	1 510
Bielawa	4 193	4 043	150	2 037	4 667	3 766	901	-475	1 447
Boguszów-Gorce	4 218	3 956	262	1 878	4 350	3 708	642	-132	712
Bolesławiec	4 597	4 085	513	2 561	4 954	3 806	1 148	-356	1 035
Chojnów	4 300	4 078	222	2 206	4 257	3 734	523	43	225
Duszniki-Zdrój	4 721	4 368	353	2 731	5 035	4 267	768	-314	3 106
Dzierżoniów	4 066	3 633	432	2 122	4 373	3 327	1 046	-307	1 950
Głogów	4 760	4 512	249	3 084	5 025	4 070	955	-265	2 153
Jawor	4 388	3 629	758	2 159	4 447	3 323	1 123	-59	859
Jedlina-Zdrój	4 922	3 995	927	2 070	5 665	3 739	1 926	-743	2 403
Kamienna Góra	3 950	3 770	181	1 926	4 446	3 770	676	-495	1 315
Karpacz	10 243	7 693	2 549	6 501	12 082	6 389	5 693	-1 839	4 917
Kłodzko	4 318	3 806	512	2 139	4 384	3 363	1 021	-65	1 009
Kowary	3 868	3 617	252	1 804	3 814	3 402	412	54	789
Kudowa-Zdrój	4 226	3 995	231	2 308	4 346	3 922	424	-120	2 023
Lubań	3 748	3 607	141	2 172	3 966	3 489	477	-218	1 533
Lubin	5 298	4 786	511	3 052	5 523	4 482	1 041	-225	1 774
Nowa Ruda	4 345	3 470	874	2 045	4 302	3 331	970	43	1 684
Oleśnica	4 435	4 081	354	2 446	4 297	3 527	769	138	413
Olawa	4 391	3 930	460	2 579	4 507	3 314	1 192	-116	1 258
Piechowice	4 583	4 138	445	2 751	4 364	3 607	757	219	319
Piława Górna	4 163	3 583	580	1 538	4 159	3 240	919	4	716
Polanica-Zdrój	5 092	4 592	500	3 175	4 903	4 062	841	189	456
Szczawno-Zdrój	5 508	4 892	616	3 544	5 491	4 258	1 234	17	1 144
Szklarska Poręba	6 748	5 705	1 044	4 966	6 681	5 290	1 391	67	1 391
Świdnica	4 804	4 140	663	2 794	5 130	3 644	1 486	-327	2 068
Świebodzice	4 173	3 855	319	2 438	4 352	3 681	671	-179	808
Świeradów-Zdrój	15 898	7 086	8 812	8 878	17 085	6 538	10 546	-1 187	6 731
Wojcieszów	5 107	4 338	768	2 066	5 859	4 002	1 858	-753	1 346

Jednostki samorządu terytorialnego	DOCHODY				WYDATKI			WYNIK BUDŻETU	DŁUG PUBLICZNY
	ogółem	z tego		w tym dochody własne	ogółem	z tego			
		bieżące	majątkowe			bieżące	majątkowe		
Zawidów	3 843	3 441	402	1 813	4 045	3 351	695	-203	603
Zgorzelec	4 162	3 534	628	2 246	4 327	3 336	991	-166	1 955
Złotoryja	4 012	3 833	179	2 366	3 868	3 503	365	144	1 525
Gminy wiejskie	5 235	4 741	494	2 641	5 629	4 043	1 587	-395	1 424
Bolesławiec	4 369	4 094	275	2 401	4 106	3 124	982	264	10
Borów	4 803	3 652	1 151	1 488	5 304	3 292	2 012	-501	964
Chojnów	4 568	4 362	206	2 028	4 921	3 991	930	-353	1 820
Cieptowody	4 313	4 121	192	1 869	4 332	3 885	447	-19	280
Cieszków	4 523	4 429	94	1 339	4 576	4 228	347	-53	1 249
Czarny Bór	5 554	4 561	993	2 325	7 837	3 667	4 170	-2 283	2 273
Czernica	5 051	4 518	533	2 785	5 590	3 753	1 837	-539	1 057
Długoleka	5 375	5 132	243	3 313	5 619	3 721	1 897	-243	1 689
Dobromierz	5 368	4 325	1 044	1 992	7 411	4 004	3 407	-2 043	2 868
Dobroszyce	4 787	4 294	492	1 976	4 875	3 942	932	-88	1 658
Domaniów	4 642	4 501	141	1 605	5 174	4 199	975	-532	1 558
Dziedowa Kłoda	4 825	4 739	86	1 340	4 748	4 353	395	77	828
Dzierżoniów	4 391	3 741	649	1 738	4 466	3 229	1 237	-75	1 143
Gaworzycy	5 437	4 161	1 276	1 605	5 211	3 550	1 661	226	2 010
Głogów	5 455	5 154	300	3 145	5 651	4 100	1 551	-196	922
Grębocice	9 107	8 635	472	6 691	9 378	6 204	3 174	-271	129
Gromadka	8 324	5 090	3 234	5 059	8 012	3 988	4 024	312	567
Janowice Wielkie	4 427	3 910	517	1 840	4 130	3 572	559	297	1 355
Jemielno	4 949	4 578	371	1 272	4 793	4 356	437	156	1 462
Jerzmanowa	9 784	9 553	231	7 334	11 072	7 055	4 016	-1 288	3 108
Jeźów Sudecki	4 819	4 032	787	2 157	4 962	3 006	1 956	-143	745
Jordanów Śląski	4 114	4 012	102	1 947	4 411	3 536	875	-297	740
Kamieniec Ząbkowicki	4 695	3 809	887	1 942	5 291	3 478	1 813	-596	1 274
Kamienna Góra	4 861	4 602	258	1 975	5 067	3 738	1 329	-206	878
Kłodzko	4 071	3 772	299	1 560	4 454	3 478	976	-383	2 045
Kobierzyce	10 517	9 881	636	7 826	11 443	6 813	4 630	-925	757
Kondratowice	5 203	4 749	454	1 940	5 102	4 448	654	101	1 098
Kostomłoty	4 232	4 029	203	1 666	4 278	3 438	840	-46	909
Kotla	5 308	4 526	782	1 972	6 030	4 452	1 578	-722	2 218
Krośnice	5 356	5 249	108	2 818	5 455	4 642	813	-99	3 554
Krotoszyce	4 561	4 433	128	2 432	4 696	4 297	398	-134	704
Kunice	4 902	4 868	34	2 890	4 957	4 259	698	-55	1 601
Legnickie Pole	5 662	5 321	341	3 617	6 079	4 751	1 328	-418	1 064
Lewin Kłodzki	8 898	4 373	4 525	2 380	8 449	4 013	4 436	449	1 168
Lubań	4 280	4 064	217	1 648	4 562	3 766	796	-782	611
Lubin	5 865	5 626	238	4 155	6 613	4 956	1 657	-248	2 324
Łagiewniki	4 204	3 970	234	1 522	3 815	3 536	279	389	837
Malczyce	4 611	3 705	905	1 583	6 268	3 250	3 017	-1 657	1 309
Marcinowice	4 127	3 786	341	1 740	3 898	3 439	459	229	1 344
Marciszów	4 881	4 106	775	1 609	5 868	3 614	2 254	-987	2 095
Męcinka	5 643	4 584	1 058	2 460	6 280	4 354	1 926	-637	1 712
Mietków	4 490	4 433	58	2 361	5 184	4 278	906	-693	1 421
Miękinia	5 696	4 605	1 091	3 067	6 560	3 796	2 764	-864	2 461
Milkowice	4 250	3 948	302	1 908	4 643	3 647	996	-393	1 570
Mściwojów	4 966	3 900	1 066	1 838	5 067	3 394	1 673	-100	1 155
Mysłakowice	4 260	3 829	431	2 024	4 266	3 642	624	-6	383
Niechlów	4 757	4 325	432	1 531	4 653	4 034	619	104	607
Nowa Ruda	5 092	3 982	1 110	1 689	5 207	3 563	1 644	-115	1 316
Oleśnica	4 160	4 098	62	2 065	4 470	3 714	757	-310	1 941
Olawa	5 964	5 074	890	3 242	6 336	4 127	2 210	-372	1 833
Osiecznica	5 348	5 221	127	2 680	5 991	4 294	1 698	-643	53
Paszowice	4 246	4 102	145	1 882	3 925	3 772	153	322	502
Pęcław	4 791	4 470	322	1 326	4 685	4 271	413	107	2 513
Pielgrzymka	5 241	4 602	640	1 652	5 562	4 393	1 169	-320	1 623
Platerówka	4 396	4 239	157	2 173	4 246	4 100	146	150	83
Podgórzyn	4 742	3 929	813	2 509	5 636	3 609	2 027	-894	2 661
Przeworno	3 772	3 666	106	1 132	3 736	3 428	308	36	800
Radwanice	6 752	5 994	759	3 760	8 047	4 206	3 841	-1 295	1 390
Rudna	7 755	7 549	206	5 458	8 260	6 671	1 589	-505	0
Ruja	4 471	4 397	74	1 630	4 361	4 297	64	110	1 057
Siekierczyn	3 995	3 869	126	1 891	4 015	3 682	333	-21	874
Stara Kamienica	4 889	4 391	498	2 019	5 416	4 380	1 036	-527	3 391
Stare Bogaczowice	4 161	3 721	439	1 574	4 977	3 376	1 601	-816	0
Stoszowice	4 147	3 628	519	1 362	4 739	3 196	1 542	-591	1 534
Sulków	4 561	4 384	177	2 589	4 703	3 737	966	-142	1 270
Świdnica	4 902	4 131	771	2 140	5 574	3 715	1 859	-673	2 257

Jednostki samorządu terytorialnego	DOCHODY				WYDATKI			WYNIK BUDŻETU	DŁUG PUBLICZNY
	ogółem	z tego		w tym dochody własne	ogółem	z tego			
		bieżące	majątkowe			bieżące	majątkowe		
Udanin	4 297	4 161	136	1 729	4 275	3 843	432	22	1 974
Walim	4 577	4 368	209	2 139	5 104	4 008	1 096	-527	2 053
Warta Bolesławiecka	4 269	4 149	120	1 943	4 513	3 659	854	-244	30
Wądroże Wielkie	6 394	4 829	1 564	2 146	6 989	4 558	2 430	-595	3 129
Wińsko	4 475	4 001	475	1 426	4 515	3 632	883	-40	794
Wisznia Mała	4 864	4 783	81	2 790	6 076	3 981	2 095	-1 212	2 864
Zagrodno	4 392	4 099	293	2 047	4 980	3 603	1 377	-588	134
Zawonia	5 626	4 959	667	2 356	5 965	3 945	2 020	-338	625
Zgorzelec	4 811	4 546	264	2 805	6 047	4 522	1 525	-1 236	2 588
Złotoryja	4 494	4 185	309	2 007	4 372	3 897	476	122	1 205
Żarówina	4 477	4 321	156	2 500	4 502	3 799	702	-24	832
Żukowice	6 187	5 724	462	3 421	6 437	4 565	1 872	-250	1 483
Gminy miejsko-wiejskie	4 893	4 367	526	2 416	5 326	3 964	1 362	-432	1 804
Bardo	5 851	3 880	1 971	2 089	6 562	3 792	2 770	-710	2 737
Bierutów	4 014	3 898	116	1 593	4 345	3 579	766	-331	2 375
Bogatynia	6 599	6 496	103	4 969	7 114	6 078	1 036	-515	2 903
Bolków	4 825	3 754	1 071	1 333	5 230	3 542	1 688	-405	1 270
Brzeg Dolny	4 531	4 395	137	3 079	4 853	4 027	825	-321	1 122
Bystrzyca Kłodzka	4 807	4 113	694	1 968	4 651	3 821	830	155	1 322
Chocianów	3 796	3 716	80	1 863	3 733	3 376	357	63	1 351
Gluszyca	4 221	3 506	716	1 431	4 400	3 366	1 034	-178	1 711
Góra	4 776	4 423	353	1 805	5 230	4 105	1 125	-454	2 155
Gryfów Śląski	3 831	3 364	466	1 485	4 484	3 003	1 481	-653	1 435
Jaworzyna Śląska	4 846	3 590	1 256	1 834	5 644	3 476	2 168	-798	2 593
Jelcz-Laskowice	4 689	4 234	454	2 638	4 461	3 474	987	227	537
Kąty Wrocławskie	5 761	5 423	338	3 691	6 303	4 176	2 127	-541	1 582
Łądek-Zdrój	4 739	3 724	1 015	1 995	5 814	3 671	2 143	-1 075	2 055
Leśna	3 997	3 899	99	1 334	3 804	3 541	263	193	368
Lubawka	4 082	3 974	108	1 377	4 143	3 186	956	-60	1 307
Lubomierz	4 622	4 376	246	1 144	4 639	4 276	363	-16	1 190
Lwówek Śląski	4 333	3 634	699	1 739	4 643	3 193	1 450	-310	912
Mieroszów	4 513	3 880	633	2 030	4 654	3 749	905	-140	746
Międzybórz	5 427	4 595	832	1 828	5 803	4 381	1 422	-376	1 692
Międzyzylesie	4 129	3 810	319	1 508	4 015	3 414	601	114	309
Milicz	4 889	4 150	739	1 939	5 059	4 064	995	-170	2 035
Mirsk	6 171	4 219	1 952	1 777	7 414	3 738	3 676	-1 243	2 248
Niemcza	3 624	3 491	133	1 389	3 937	3 270	666	-312	1 313
Nowogrodzic	4 345	4 116	229	2 088	5 334	3 481	1 854	-990	1 474
Oborniki Śląskie	4 541	3 884	657	2 369	4 819	3 658	1 161	-278	1 922
Olszyna	3 946	3 793	153	1 482	3 714	3 433	282	231	1 521
Pieńsk	4 542	3 728	814	1 773	5 069	3 335	1 734	-527	1 500
Pieszycy	4 289	3 296	994	1 557	4 485	3 023	1 463	-196	1 193
Połkowice	9 019	8 771	248	7 093	11 368	8 008	3 360	-2 349	2 483
Prochowice	4 717	4 317	400	2 205	5 190	3 987	1 203	-473	1 910
Prusice	5 436	4 553	883	1 770	5 971	4 347	1 624	-535	3 924
Przemków	3 891	3 749	142	1 533	3 650	3 401	249	241	2 002
Radków	5 254	4 353	901	2 292	5 685	4 227	1 459	-431	2 214
Siechnice	5 621	5 475	146	3 733	5 814	4 743	1 071	-193	2 248
Sobótka	4 772	4 221	551	2 582	4 670	3 583	1 088	102	203
Stronie Śląskie	4 091	3 506	585	2 073	4 884	2 899	1 985	-794	580
Strzegom	4 919	4 226	693	2 613	5 441	3 609	1 832	-521	2 171
Strzelin	4 635	4 222	412	2 485	4 941	3 915	1 026	-306	2 136
Syców	3 886	3 756	130	1 847	4 286	3 478	808	-400	1 230
Szczytna	4 498	3 674	825	1 479	4 693	3 518	1 175	-195	818
Ścinawa	5 565	4 313	1 253	2 042	6 527	3 810	2 716	-961	3 152
Środa Śląska	5 018	4 498	520	2 733	5 394	3 944	1 450	-377	2 104
Świerzawa	5 543	4 504	1 040	1 732	5 910	3 657	2 253	-367	1 970
Trzebnica	4 619	3 972	647	2 374	5 165	3 848	1 317	-546	3 051
Twardogóra	4 455	4 215	240	2 424	5 194	3 613	1 581	-739	1 463
Wąsosz	4 704	4 463	241	1 631	5 060	3 989	1 072	-357	1 716
Węglińiec	4 334	4 080	254	1 876	4 428	3 586	843	-94	1 244
Wiązów	4 710	4 447	263	1 799	4 845	3 922	923	-134	885
Wleń	4 674	3 747	927	1 710	5 230	3 536	1 695	-556	2 045
Wolów	4 372	3 931	441	1 879	4 945	3 668	1 278	-573	2 774
Ząbkowice Śląskie	4 096	3 812	284	2 106	4 402	3 676	727	-307	1 233
Ziębice	3 842	3 790	52	1 530	3 914	3 489	426	-72	791
Złoty Stok	4 840	3 727	1 113	1 304	5 601	3 613	1 988	-761	2 339
Żarów	4 908	4 021	887	2 958	5 670	3 976	1 694	-762	2 878
Żmigród	5 581	4 182	1 399	2 174	6 048	4 075	1 973	-467	2 753

* Według liczby ludności na dzień 30 czerwca 2018 r. (GUS).

Zestawienie 3

Wskaźniki i relacje w budżetach JST województwa dolnośląskiego w 2018 r. (w %)

Jednostki samorządu terytorialnego	Wskaźnik udziału		Relacja do wykonanych dochodów						
	dochodów własnych w dochodach ogółem	wydatków majątkowych w wydatkach ogółem	wyniku budżetu	wyniku operacyjnego	wyniku operacyjnego powiększonego o dochody ze sprzedaży majątku	łącznej kwoty spłat		łącznej kwoty długu	
						bez uwzględnienia wyłączeń	z uwzględnieniem wyłączeń	bez uwzględnienia wyłączeń	z uwzględnieniem wyłączeń*
JST województwa ogółem	55,6	22,2	-4,3	9,1	11,78	5,4	4,9	41,6	38,3
Województwo samorządowe	63,8	28,6	8,3	15,8	20,12	9,5	9,0	48,6	43,2
Powiaty	38,5	17,3	-2,5	6,7	7,38	4,8	4,7	29,0	28,2
Bolesławiecki	30,4	28,1	-5,0	6,9	9,36	2,0	2,0	22,5	22,5
Dzierżoniowski	34,1	17,0	-0,2	7,9	7,88	2,2	2,2	6,5	6,5
Głogowski	42,1	7,9	-3,3	2,6	2,64	0,5	0,5	17,7	17,7
Górowski	31,7	4,4	0,2	2,5	3,61	1,5	1,5	53,8	53,8
Jaworski	33,9	21,6	-3,8	6,6	7,05	2,7	2,7	20,3	20,3
Jeleniogórski	38,4	16,6	-0,9	4,4	4,50	2,0	2,0	20,5	20,5
Kamienogórski	34,1	9,9	-5,2	2,2	2,34	13,4	13,4	17,4	17,4
Kłodzki	32,5	22,1	-3,3	6,6	7,13	2,8	1,9	25,0	19,7
Legnicki	48,5	14,0	-1,5	5,6	5,72	23,7	23,7	28,5	28,4
Lubański	26,0	16,1	-0,9	3,4	3,41	5,8	3,2	32,7	29,8
Lubiński	47,8	22,6	-7,8	4,6	5,64	3,7	3,7	37,9	37,9
Lwówecki	25,5	16,6	-2,5	6,4	6,46	3,3	3,3	22,1	22,1
Milicki	36,1	3,8	3,1	3,9	4,13	9,1	9,1	39,6	39,6
Oleśnicki	39,4	17,1	-1,6	6,4	6,37	1,4	1,4	43,5	43,5
Olawski	43,5	12,9	2,1	7,1	8,06	2,1	2,1	14,7	14,7
Połkowicki	50,3	20,1	-9,3	6,0	6,05	0,8	0,8	30,3	30,3
Strzeliński	25,9	7,8	-1,7	2,8	2,95	4,2	4,2	24,9	24,9
Średzki	39,5	26,0	1,6	8,5	11,14	3,0	3,0	24,0	24,0
Świdnicki	37,7	8,5	2,6	5,0	6,23	1,2	1,2	36,9	36,9
Trzebnicki	44,5	25,9	-2,4	13,7	14,36	3,7	3,7	28,5	28,5
Wałbrzyski	32,3	21,7	-6,4	11,2	11,59	2,5	2,5	26,7	26,7
Wolowski	25,7	14,0	-3,8	4,4	4,51	4,3	4,3	37,6	37,6
wrocławski	59,0	38,4	-11,5	22,3	22,97	6,0	6,0	39,5	39,5
Ząbkowicki	34,1	6,1	2,0	4,8	5,09	2,8	2,6	47,0	41,2
Zgorzelecki	47,6	8,5	-3,0	-1,8	1,22	1,1	1,1	14,9	14,9
Złotoryjski	30,0	6,9	7,6	9,7	9,96	48,9	48,9	47,2	47,2
Miasta na prawach powiatu	66,2	17,8	-3,1	7,9	11,82	6,4	5,8	59,2	54,1
Jelenia Góra	49,0	16,2	-6,7	0,3	3,37	5,5	3,4	43,9	29,3
Legnica	53,2	11,8	-3,6	3,7	6,50	3,9	3,9	49,7	49,7
Wałbrzych	54,1	16,3	-4,9	5,2	7,59	10,2	7,0	94,8	69,7
Wrocław	71,2	18,9	-2,5	9,5	13,91	6,3	6,2	57,0	54,9
Gminy ogółem	51,7	25,3	-7,0	9,6	11,67	4,5	3,8	32,5	30,0
Gminy miejskie	55,8	22,0	-4,4	7,5	10,60	4,1	3,8	32,6	31,5
Bielawa	48,6	19,3	-11,3	6,6	9,08	3,5	3,5	34,5	34,5
Boguszów-Gorce	44,5	14,8	-3,1	5,9	7,90	2,0	2,0	16,9	15,8
Bolesławiec	55,7	23,2	-7,8	6,1	8,61	1,2	1,2	22,5	22,5
Chojnów	51,3	12,3	1,0	8,0	11,83	2,2	2,2	5,2	5,2
Duszniki-Zdrój	57,8	15,3	-6,6	2,1	5,20	7,1	7,1	65,8	54,0
Dzierżoniów	52,2	23,9	-7,6	7,5	9,88	5,8	5,8	48,0	48,0
Głogów	64,8	19,0	-5,6	9,3	10,78	5,5	5,5	45,2	45,2
Jawor	49,2	25,3	-1,3	7,0	9,14	3,7	3,7	19,6	19,6
Jedlina-Zdrój	42,0	34,0	-15,1	5,2	9,82	6,0	5,7	48,8	48,8
Kamienna Góra	48,7	15,2	-12,5	0,0	1,62	7,1	7,1	33,3	30,0
Karpacz	63,5	47,1	-18,0	12,7	13,50	1,8	1,8	48,0	48,0
Kłodzko	49,5	23,3	-1,5	10,3	12,28	5,8	5,8	23,4	23,4
Kowary	46,6	10,8	1,4	5,5	7,40	2,9	2,9	20,4	20,4
Kudowa-Zdrój	54,6	9,8	-2,8	1,7	5,39	6,4	3,7	47,9	40,1
Lubań	57,9	12,0	-5,8	3,1	5,77	4,4	4,4	40,9	40,9
Lubin	57,6	18,8	-4,3	5,7	8,00	2,4	2,4	33,5	33,5
Nowa Ruda	47,1	22,6	1,0	3,2	5,49	10,3	3,9	38,8	35,6
Oleśnica	55,2	17,9	3,1	12,5	14,72	2,7	2,7	9,3	9,3
Olawa	58,7	26,5	-2,6	14,0	16,95	5,3	5,3	28,7	28,7
Piechowice	60,0	17,4	4,8	11,6	12,67	2,6	2,6	7,0	7,0
Piława Górna	37,0	22,1	0,1	8,2	8,88	2,0	2,0	17,2	17,2
Polanica-Zdrój	62,4	17,2	3,7	10,4	13,89	4,0	4,0	8,9	8,9
Szczawno-Zdrój	64,3	22,5	0,3	11,5	12,56	2,7	2,7	20,8	20,8
Szklarska Poręba	73,6	20,8	1,0	6,1	14,85	3,3	3,3	20,6	20,6
Świdnica	58,2	29,0	-6,8	10,3	14,74	3,4	3,4	43,0	43,0
Świebodzice	58,4	15,4	-4,3	4,2	6,59	4,3	4,3	19,4	19,4
Świeradów-Zdrój	55,8	61,7	-7,5	3,4	32,46	3,4	1,9	42,3	20,2
Wojciszów	40,4	31,7	-14,7	6,6	7,73	3,2	2,5	26,4	19,1

Jednostki samorządu terytorialnego	Wskaźnik udziału		Relacja do wykonanych dochodów						
	dochodów własnych w dochodach ogółem	wydatków majątkowych w wydatkach ogółem	wyniku budżetu	wyniku operacyjnego	wyniku operacyjnego powiększonego o dochody ze sprzedaży majątku	łącznej kwoty spłat		łącznej kwoty długu	
						bez uwzględnienia wyłączeń	z uwzględnieniem wyłączeń	bez uwzględnienia wyłączeń	z uwzględnieniem wyłączeń*
Zawidów	47,2	17,2	-5,3	2,3	3,82	5,9	5,9	15,7	15,7
Zgorzelec	54,0	22,9	-4,0	4,7	6,25	7,7	5,3	47,0	41,6
Złotoryja	59,0	9,4	3,6	8,2	12,24	3,0	3,0	38,0	38,0
Gminy wiejskie	50,4	28,2	-7,5	13,3	14,90	4,1	3,4	27,2	25,0
Bolesławiec	54,9	23,9	6,0	22,2	23,63	0,1	0,1	0,2	0,2
Borów	31,0	37,9	-10,4	7,5	7,51	2,5	2,4	20,1	19,5
Chojnów	44,4	18,9	-7,7	8,1	9,22	5,5	5,5	39,8	39,8
Ciepłowody	43,3	10,3	-0,4	5,5	5,66	1,8	1,8	6,5	6,5
Cieszów	29,6	7,6	-1,2	4,4	4,61	4,0	3,9	27,6	16,3
Czarny Bór	41,9	53,2	-41,1	16,1	16,58	4,1	3,3	40,9	14,9
Czernica	55,1	32,9	-10,7	15,1	21,21	4,9	4,9	20,9	20,9
Długoleka	61,6	33,8	-4,5	26,2	26,52	4,3	4,3	31,4	31,4
Dobromierz	37,1	46,0	-38,1	6,0	8,12	2,1	2,1	53,4	40,7
Dobroszyce	41,3	19,1	-1,8	7,4	9,42	9,5	9,5	34,6	34,6
Domaniów	34,6	18,8	-11,5	6,5	6,59	4,5	4,5	33,6	33,6
Dziedowa Kłoda	27,8	8,3	1,6	8,0	8,13	4,4	4,4	17,2	17,2
Dzierżonów	39,6	27,7	-1,7	11,7	13,16	3,7	3,7	26,0	26,0
Gaworzyce	29,5	31,9	4,2	11,2	11,61	12,1	5,9	37,0	13,7
Głogów	57,7	27,5	-3,6	19,3	19,38	2,9	2,9	16,9	16,9
Grębobice	73,5	33,8	-3,0	26,7	26,81	0,2	0,2	1,4	1,4
Gromadka	60,8	50,2	3,7	13,2	37,56	3,5	3,3	6,8	5,5
Janowiec Wielki	41,6	13,5	6,7	7,6	8,76	7,0	7,0	30,6	30,6
Jemielno	25,7	9,1	3,2	4,5	5,14	3,5	3,2	29,6	29,6
Jerzmanowa	75,0	36,3	-13,2	25,5	25,85	1,9	1,9	31,8	31,8
Jeżów Sudecki	44,8	39,4	-3,0	21,3	21,77	7,6	6,5	15,5	13,6
Jordanów Śląski	47,3	19,8	-7,2	11,6	12,24	2,5	2,5	18,0	18,0
Kamieniec Ząbkowicki	41,4	34,3	-12,7	7,0	9,76	2,1	2,1	27,1	27,1
Kamienna Góra	40,6	26,2	-4,2	17,8	18,42	5,1	1,4	18,1	10,7
Kłodzko	38,3	21,9	-9,4	7,2	7,97	6,9	6,9	50,2	50,2
Kobierzyce	74,4	40,5	-8,8	29,2	29,25	0,7	0,7	7,2	7,2
Kondratowice	37,3	12,8	1,9	5,8	6,12	2,8	2,8	21,1	21,1
Kostomłoty	39,4	19,6	-1,1	14,0	14,87	3,3	3,3	21,5	21,5
Kotla	37,2	26,2	-13,6	1,4	1,95	7,7	3,0	41,8	33,4
Krośnice	52,6	14,9	-1,8	11,3	11,97	10,1	10,1	66,4	66,4
Krotoszyce	53,3	8,5	-2,9	3,0	3,79	3,0	3,0	15,4	15,4
Kunice	59,0	14,1	-1,1	12,4	12,65	5,0	5,0	32,7	32,7
Legnickie Pole	63,9	21,8	-7,4	10,1	10,39	3,7	3,7	18,8	18,8
Lewin Kłodzki	26,8	52,5	5,0	4,0	9,18	7,8	2,0	13,1	5,4
Lubań	38,5	17,4	-6,6	6,9	7,06	2,3	2,3	14,3	14,3
Lubin	70,8	25,1	-12,8	11,4	13,43	1,4	1,4	39,6	39,6
Łagiewniki	36,2	7,3	9,3	10,3	10,69	7,8	2,9	19,9	19,9
Malczyce	34,3	48,1	-35,9	9,9	11,02	22,3	6,3	28,4	28,4
Marcinowice	42,2	11,8	5,5	8,4	10,05	6,4	6,4	32,6	32,6
Marciszów	33,0	38,4	-20,2	10,1	11,56	4,0	2,9	42,9	14,9
Męcinka	43,6	30,7	-11,3	4,1	6,45	7,1	3,2	30,3	30,3
Mietków	52,6	17,5	-15,4	3,5	3,82	5,0	5,0	31,6	31,6
Miękinia	53,8	42,1	-15,2	14,2	16,28	3,2	3,2	43,2	43,2
Milkowice	44,9	21,5	-9,2	7,1	9,76	3,5	3,5	36,9	36,9
Mściwojów	37,0	33,0	-2,0	10,2	11,34	7,5	4,1	23,2	15,9
Mysłakowice	47,5	14,6	-0,1	4,4	5,68	1,9	1,9	9,0	9,0
Niechlów	32,2	13,3	2,2	6,1	6,82	2,5	2,5	12,8	12,8
Nowa Ruda	33,2	31,6	-2,3	8,2	9,46	3,9	3,9	25,8	23,9
Oleśnica	49,6	16,9	-7,4	9,2	9,61	3,1	3,1	46,6	46,6
Oława	54,4	34,9	-6,2	15,9	20,34	7,9	7,9	30,7	30,7
Osiecznica	50,1	28,3	-12,0	17,3	17,60	0,4	0,4	1,0	1,0
Paszowice	44,3	3,9	7,6	7,8	8,29	5,0	4,8	11,8	8,2
Pęcław	27,7	8,8	2,2	4,1	5,42	4,0	3,8	52,4	48,2
Pielgrzymka	31,5	21,0	-6,1	4,0	4,53	2,9	2,6	31,0	31,0
Platerówka	49,4	3,4	3,4	3,2	4,39	1,7	1,7	1,9	1,9
Podgórzyn	52,9	36,0	-18,9	6,8	13,48	8,9	0,4	56,1	25,5
Przeworno	30,0	8,2	1,0	6,3	7,52	3,5	3,5	21,2	21,2
Radwanice	55,7	47,7	-19,2	26,5	26,49	0,2	0,2	20,6	20,6
Rudna	70,4	19,2	-6,5	11,3	12,70	0,0	0,0	0,0	0,0
Ruja	36,5	1,5	2,5	2,2	2,99	4,5	4,5	23,6	23,6
Siekierzyn	47,3	8,3	-0,5	4,7	4,81	4,9	3,0	21,9	16,2
Stara Kamienica	41,3	19,1	-10,8	0,2	1,59	6,1	5,0	69,4	52,9
Stare Bogaczowice	37,8	32,2	-19,6	8,3	10,64	1,5	1,5	0,0	0,0
Stoszowice	32,8	32,5	-14,3	10,4	10,52	5,9	-8,8	37,0	37,0
Sulików	56,8	20,5	-3,1	14,2	14,42	9,2	9,2	27,8	27,8
Świdnica	43,7	33,4	-13,7	8,5	9,58	5,0	5,0	46,0	46,0

Jednostki samorządu terytorialnego	Wskaźnik udziału		Relacja do wykonanych dochodów						
	dochodów własnych w dochodach ogółem	wydatków majątkowych w wydatkach ogółem	wyniku budżetu	wyniku operacyjnego	wyniku operacyjnego powiększonego o dochody ze sprzedaży majątku	łącznej kwoty spłat		łącznej kwoty długu	
						bez uwzględnienia wyłączeń	z uwzględnieniem wyłączeń	bez uwzględnienia wyłączeń	z uwzględnieniem wyłączeń*
Udanin	40,2	10,1	0,5	7,4	7,79	1,8	1,8	45,9	45,9
Walim	46,7	21,5	-11,5	7,9	8,19	6,7	6,7	44,9	44,9
Warta Bolesławiecka	45,5	18,9	-5,7	11,5	11,72	0,0	0,0	0,7	0,7
Wądroże Wielkie	33,6	34,8	-9,3	4,2	4,38	7,6	4,1	48,9	41,7
Wińsko	31,9	19,5	-0,9	8,2	10,17	3,1	3,1	17,7	13,6
Wisznia Mała	57,4	34,5	-24,9	16,5	17,27	6,1	6,1	58,9	58,9
Zagrodno	46,6	27,7	-13,4	11,3	11,77	1,1	1,1	3,0	3,0
Zawonia	41,9	33,9	-6,0	18,0	18,04	2,0	2,0	11,1	11,1
Zgorzelec	58,3	25,2	-25,7	0,5	1,78	6,6	6,6	53,8	53,8
Złotoryja	44,6	10,9	2,7	6,4	7,60	3,6	3,6	26,8	26,8
Żórawina	55,8	15,6	-0,5	11,7	14,67	4,4	4,4	18,6	0,0
Żukowice	55,3	29,1	-4,0	18,7	19,16	2,6	2,6	24,0	18,0
Gminy miejsko-wiejskie	49,4	25,6	-8,8	8,2	9,89	5,0	4,1	36,9	32,9
Bardo	35,7	42,2	-12,1	1,5	3,10	13,9	2,6	46,8	13,8
Bierutów	39,7	17,6	-8,3	7,9	9,41	5,9	5,9	59,2	59,2
Bogatynia	75,3	14,6	-7,8	6,3	6,81	6,7	6,7	44,0	44,0
Bolków	27,6	32,3	-8,4	4,4	5,38	4,0	4,0	26,3	14,0
Brzeg Dolny	68,0	17,0	-7,1	8,1	11,00	4,2	4,2	24,8	24,8
Bystrzyca Kłodzka	40,9	17,8	3,2	6,1	6,80	4,6	4,6	27,5	27,5
Chocianów	49,1	9,6	1,7	9,0	9,71	4,9	4,9	35,6	35,6
Głuszyca	33,9	23,5	-4,2	3,3	3,98	3,4	3,4	40,5	40,5
Góra	37,8	21,5	-9,5	6,7	7,37	6,8	6,8	45,1	45,1
Gryfów Śląski	38,8	33,0	-17,1	9,4	10,77	4,4	2,9	37,5	13,6
Jaworzyna Śląska	37,9	38,4	-16,5	2,4	3,59	4,5	4,5	53,5	31,1
Jelcz-Laskowice	56,3	22,1	4,8	16,2	18,29	1,3	1,3	11,4	11,4
Kąty Wrocławskie	64,1	33,8	-9,4	21,7	21,91	5,9	5,9	27,4	27,4
Łądek-Zdrój	42,1	36,9	-22,7	1,1	5,90	5,6	5,6	43,4	43,4
Leśna	33,4	6,9	4,8	8,9	10,04	2,5	2,5	9,2	9,2
Lubawka	33,7	23,1	-1,5	19,3	19,59	9,6	1,4	32,0	21,0
Lubomierz	24,7	7,8	-0,4	2,2	2,49	2,4	2,4	25,8	25,8
Lwówek Śląski	40,1	31,2	-7,2	10,2	10,94	3,6	3,6	21,0	21,0
Mieroszów	45,0	19,5	-3,1	2,9	4,28	3,4	3,4	16,5	16,5
Międzybórz	33,7	24,5	-6,9	3,9	4,99	4,2	2,9	31,2	31,2
Międzylesie	36,5	15,0	2,8	9,6	14,62	6,2	6,2	7,5	7,5
Milicz	39,7	19,7	-3,5	1,8	5,65	4,3	4,0	41,6	29,6
Mirsk	28,8	49,6	-20,1	7,8	8,32	17,5	1,8	36,4	12,0
Niemcza	38,3	16,9	-8,6	6,1	7,21	2,2	2,2	36,2	36,2
Nowogrodzic	48,1	34,8	-22,8	14,6	14,88	2,1	2,1	33,9	33,9
Oborniki Śląskie	52,2	24,1	-6,1	5,0	10,00	2,9	2,6	42,3	42,3
Olszyna	37,6	7,6	5,9	9,1	9,91	2,6	2,6	38,5	38,5
Pieńsk	39,0	34,2	-11,6	8,6	10,84	16,3	3,7	33,0	21,5
Pieszycy	36,3	32,6	-4,6	6,4	10,49	5,8	5,8	27,8	27,8
Polkowice	78,7	29,6	-26,0	8,5	8,79	0,1	0,1	27,5	27,5
Prochowice	46,8	23,2	-10,0	7,0	7,95	4,6	4,6	40,5	40,5
Prusice	32,6	27,2	-9,8	3,8	4,87	3,8	3,8	72,2	0,2
Przemków	39,4	6,8	6,2	8,9	9,74	7,2	7,2	51,5	51,5
Radków	43,6	25,7	-8,2	2,4	5,05	3,9	3,9	42,1	41,9
Siechnice	66,4	18,4	-3,4	13,0	14,44	9,8	9,8	40,0	40,0
Sobótka	54,1	23,3	2,1	13,4	15,76	2,5	2,5	4,3	1,0
Stronie Śląskie	50,7	40,6	-19,4	14,8	18,45	3,3	3,3	14,2	14,2
Strzegom	53,1	33,7	-10,6	12,5	13,77	4,9	4,9	44,1	44,1
Strzelin	53,6	20,8	-6,6	6,6	9,01	8,2	5,6	46,1	42,4
Syców	47,5	18,8	-10,3	7,1	9,59	5,1	5,1	31,7	27,0
Szczytna	32,9	25,0	-4,3	3,5	4,12	10,1	7,7	18,2	15,8
Ścinawa	36,7	41,6	-17,3	9,0	9,31	4,5	-1,8	56,6	48,1
Środa Śląska	54,5	26,9	-7,5	11,0	11,91	3,3	3,3	41,9	41,9
Świerzawa	31,3	38,1	-6,6	15,3	15,68	2,4	2,4	35,5	35,5
Trzebnica	51,4	25,5	-11,8	2,7	6,89	4,9	4,9	66,1	66,1
Twardogóra	54,4	30,4	-16,6	13,5	14,79	7,1	7,1	32,8	32,8
Wąsosz	34,7	21,2	-7,6	10,1	10,48	3,1	3,1	36,5	36,5
Węglińiec	43,3	19,0	-2,2	11,4	12,79	4,1	3,3	28,7	21,6
Wiązów	38,2	19,1	-2,9	11,2	12,30	5,4	3,3	18,8	13,6
Wleń	36,6	32,4	-11,9	4,5	5,27	6,5	6,4	43,8	43,8
Wołów	43,0	25,8	-13,1	6,0	7,39	6,5	5,8	63,4	55,4
Ząbkowice Śląskie	51,4	16,5	-7,5	3,3	3,41	3,5	3,5	30,1	30,1
Ziębice	39,8	10,9	-1,9	7,9	8,58	3,8	3,8	20,6	20,6
Złoty Stok	26,9	35,5	-15,7	2,4	2,84	6,7	6,1	48,3	39,7
Żarów	60,3	29,9	-15,5	0,9	6,83	4,7	4,2	58,6	54,8
Żmigród	39,0	32,6	-8,4	1,9	7,34	3,5	3,5	49,3	49,3

* Kredyty i pożyczki oraz wyemitowane papiery wartościowe na realizację programów, projektów lub zadań finansowanych z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 u.f.p.

Analizę sporządzili:

Magdalena Głowacz (cz. 1 i 12 oraz tabele, rysunki, kartogram i zestawienia)

Patrycja Jojnowicz (cz. 2 i 3)

Wojciech Kańczuga (cz. 9)

Małgorzata Kowalska (cz. 5 i 6)

Magdalena Orlikowska (cz. 10 i 11)

Anna Pitak (cz. 4 i 7)

Mariola Zakrzewska (cz. 8)